

PRIRODNJAČKI MUZEJ u Beogradu
u saradnji sa Društvom arhitekata Beograda

PROGRAM
za otvoreni, jednostepeni, anonimni
urbanističko- arhitektonski konkurs za područje „Parka prijateljstva“ - UŠĆE,
gradske opštine Novi Beograd i Zemun i idejno rešenje PRIRODNJAČKOG
MUZEJA u Beogradu

novembar 2023.

PROGRAM

za otvoreni, jednostepeni, anonimni
urbanističko-arhitektonski konkurs za područje „Parka prijateljstva“ - UŠĆE,
gradske opštine Novi Beograd i Zemun i idejno rešenje PRIRODNJAČKOG MUZEJA u
Beogradu

Raspisivač /Naručilac/ konkursa

Prirodnjački muzej u Beogradu, Njegoševa 51 , Beograd,
<https://nhmbeo.rs/>

Sprovodilac konkursa

Društvo arhitekata Beograda, Kneza Miloša 7a/III, Beograd
www.dab.rs

Sadržaj

1. POVOD I CILJ IZRADE KONKURSA

2. PREDMET I OBUHVAT KONKURSA

3. OPŠTE KARAKTERISTIKE PROSTORA

- 3.1 Neposredno i šire okruženje
 - 3.1.1. Neposredno okruženje
 - 3.1.2. Šire okruženje
- 3.2 Prostor konkursnog obuhvata – deo područja „Parka prijateljstva“ – Ušće, gradske opštine Novi Beograd i Zemun

4. POSEBNE KARAKTERISTIKE PROSTORA

- 4.1 Istorijat prostora, graditeljsko i kulturno nasleđe
- 4.2 Saobraćajne karakteristike prostora
- 4.3 Zelene površine
- 4.4 Infrastruktura
- 4.5 Inženjersko geološke karakteristike područja
- 4.6 Aktuelna planska dokumentacija na području konkursnog obuhvata

5. KONKURSNI ZADATAK – OPŠTE SMERNICE I POSEBNI PROGRAMSKI USLOVI

5.1 Predmet konkursa, opšte smernice i preporuke

5.2 Programski uslovi

- 5.2.1 Programski uslovi za urbanistički nivo zadatka – zadatak 1
- 5.2.2 Programski uslovi za arhitektonski nivo zadatka – zadatak 2
- 5.2.3 Preporuke u formiranju prostora za oba zadatka
- 5.2.4 Urbanističko-parametarske uslovljenosti i smernice za oba zadatka
- 5.2.5 Smernice i preporuke za odnos prema graditeljskom i kulturnom nasleđu
- 5.2.6 Smernice i preporuke za saobraćajne površine
- 5.2.7 Smernice i preporuke za zelene i slobodne površine
- 5.2.8 Smernice u odnosu na inženjersko geološke uslove
- 5.2.9 Smernice u odnosu namere energetske efikasnosti izgradnje

6. KRITERIJUMI ZA OCENU RADOVA

7. PRAVILA KONKURSA

- 7.1 Uslovi za učešće na konkursu
- 7.2 Uslovi za sprovođenje konkursa
- 7.3 Sadržaj konkursnog rada
- 7.4 Način tehničko-oblikovne obrade konkursnog rada
- 7.5 Sadržaj izjave konkurenata
- 7.6 Konkursni rokovi
- 7.7 Vrsta i visina nagrada
- 7.8 Sastav žirija i izvestioci
- 7.9 Završne odredbe

PRILOZI UZ PROGRAM – PODLOGE I PRATEĆA DOKUMENTACIJA

I GRAFIČKE DIGITALNE PODLOGE I TABELE

II IZVODI IZ PLANSKE DOKUMENTACIJE

III SMERNICE NADLEŽNIH INSTITUCIJA

IV FOTO DOKUMENTACIJA

V OSTALA KONKURSNA DOKUMENTACIJA

1. POVOD I CILJ IZRADE KONKURSA

Povod za izradu konkursa je potreba za izgradnjom nove zgrade Prirodnjačkog muzeja koja je identifikovana strateškim prioritetima razvoja kulture Republike Srbije od 2021. do 2025. godine.

Pored ovog primarnog povoda, činjenica je da područje „Parka prijateljstva“ – Ušće, u zoni novobeogradske strane ušća Save u Dunav, jedan od najvrednijih prostora kontakta grada i njegovih reka predstavlja izuzetan ambijentalni, funkcionalni i prostorni resurs najvišeg ranga za Grad. Stoga je potrebno planirati obogaćivanje javnih sadržaja ovog područja, aktivnostima od najvišeg značaja za širu i užu zajednicu. Programi kulture su opredeljujući nosioci razvoja društva i među njima posebno mesto zauzimaju muzeji - ustanove kulture od nacionalnog značaja, kao što su Prirodnjački muzej i Muzej umetnosti 21. veka.

Skupština grada Beograda donela je na sednici održanoj 29. decembra 2009. godine, a na inicijativu Direkcije za građevinsko zemljište i izgradnju grada Beograda J.P., („Službeni list grada Beograda“, br. 61/09) Odluku o izradi **Plana detaljne regulacije multifunkcionalnog sportsko- kulturnog sadržaja na području „Parka prijateljstva“ – Ušće, gradske opštine Novi Beograd i Zemun** (u daljem tekstu **PDR „Ušće“**). Cilj ove Odluke je bio da se stvore uslovi za organizaciju kulturnih i sportsko-rekreativnih događaja i manifestacija u okviru javnog parka na Ušću, a kroz preispitivanje postojećeg koncepta prostornog uređenja i sadržaja i mogućnosti unapređenja korišćenja prostora, bez narušavanja postojećeg kvaliteta prostora.

U skladu sa obavezom iz pomenutog PDR-a, Plana „Ušće“, prema kom realizaciji novih objekata kulture prethodi obaveza realizacije urbanističkog-arhitektonskog konkursa, raspisuje se otvoreni, jednostepeni urbanističko-arhitektonski konkurs za područje „Parka prijateljstva“ – Ušće na Novom Beogradu sa idejnim arhitektonskim rešenjem Prirodnjačkog muzeja u Beogradu.

Konkurs se raspisuje radi provere ambijentalnih, prostornih i funkcionalnih kapaciteta lokacije i pribavljanja predloga za što kvalitetniju distribuciju sadržaja/programa u odnosu na kontekst, opredeljenih PDR-om „Ušće“ koja će se definisati idejnim urbanističkim rešenjem, i radi pribavljanja predloga za arhitektonsko idejno rešenje novoplanirane izgradnje Prirodnjačkog muzeja.

Određivanje lokacija i kontekstualizacija novoplaniranih sadržaja, prvenstveno namenjenih kulturi, urbanističkim-arhitektonskim konkursom obezbediće i potrebnu pažnju za uređenje slobodnih površina i njihov odnos sa okruženjem, posebno u odnosu na postojeće objekte nacionalnog značaja, objekte zaštićene kao kulturno dobro - spomenik kulture (Palata Saveznog izvršnog veća, danas Palata Srbija), Muzej savremene umetnosti i znamenito mesto Park prijateljstva), i celinu pod prethodnom zaštitom pod nazivom Priobalna zona Novog Beograda koja obuhvata širi prostor desne obale Dunava i leve obale Save.

Cilj konkursa je da se, u skladu sa konkursnim zadatkom, programskim zahtevima, ciljevima planskih dokumenata, potencijalima lokacije i posebno, značajem i vrednostima predmetnog prostora (kulturna dobra i izvanrednost prirodnih resursa), izaberu najadekvatnije lokacije ustanova kulture nacionalnog značaja kao što su Prirodnjački muzej i Muzej umetnosti 21. veka, kao i ostalih sadržaja predviđenih Planom „Ušće“ – akvarijuma i panoramskog točka, a potom, u skladu sa predloženom distribucijom sadržaja, izabere najkvalitetnije i najadekvatnije Idejno arhitektonsko rešenje zgrade Prirodnjačkog muzeja u Beogradu.

Cilj je i da konkursno rešenje distribucije sadržaja propisanih PDR-om „Ušće“ i Idejnog arhitektonskog rešenja Prirodnjačkog muzeja, u skladu sa kulturno-istorijskim kontekstom, savremenim tendencijama u muzeologiji i značajem i razvojem predmetnog prostora, afirmiše simboličnu ideju

novih veza kulture i prirode i promociju javnog života grada, prostora i programa dostupnih svim društvenim grupama i pojedincima.

Očekuje se da konkursno rešenje sve zatečene prirodno-kulturne specifičnosti i vrednosti integriše u savremen, autentičan i prepoznatljiv koncept kojim se nudi razvoj kulture uvažajući prirodu i tradiciju razvoja grada.

Poseban cilj konkursa je da obezbedi uslove za edukaciju najširih društvenih grupa o svetu prirode i kulturnom identitetu zajednice kroz očuvanje postojećeg kulturnog nasleđa i izgradnju novih programa kulture.

Izabrana rešenja predstavljaće osnov za izradu Urbanističkog projekta za predmetno područje „Parka prijateljstva“ – Ušće na Novom Beogradu i projektne dokumentacije za potrebe realizacije izgradnje Prirodnjačkog muzeja.

2. PREDMET I OBUHVAT KONKURSA

Primarni predmet ovog konkursa je **Idejno arhitektonsko rešenje zgrade Prirodnjačkog muzeja**, ali kojem prethodi obaveza određivanja lokacija sadržaja propisanih PDR-om „Ušće“ za područje konkursnog obuhvata. Stoga je sekundarni predmet ovog konkursa, ali i preduslov primarnog predmeta, distribucija sadržaja propisanih Planom kroz **Idejno urbanističko rešenje konkursnog obuhvata** koji predstavlja deo područja PDR „Ušće“

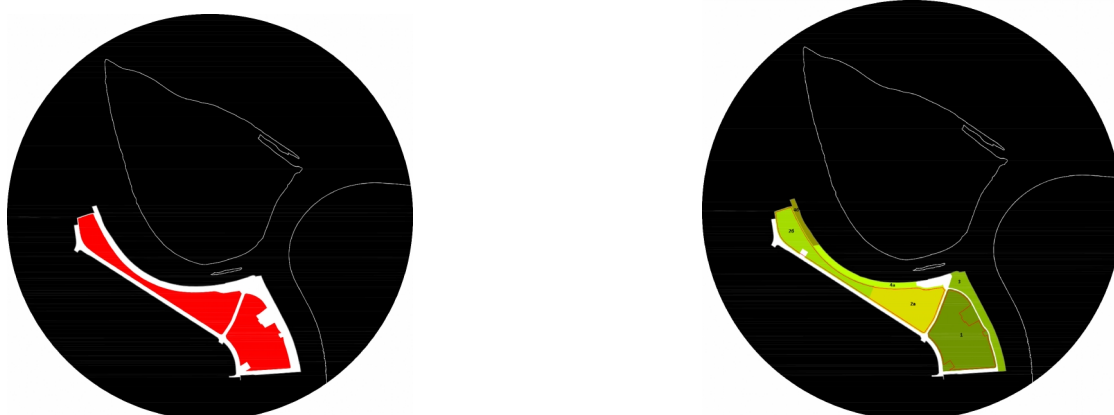
(konkursni obuhvat dat je u prilogu *Podloga za priloge 250-5000* u odeljku I *GRAFIČKE DIGITALNE PODLOGE I TABELE*).

Budući da se sastoji iz dva nivoa rešenja urbanističkog i arhitektonskog, možemo reći da se predmet konkursa **sastoji iz dva zadatka**.

Prvi zadatak je **idejno urbanističko rešenje** konkursnog obuhvata koji predstavlja deo područja obuhvaćenog Planom detaljne regulacije područja „PARKA PRIJATELJSTVA“ – UŠĆE, GRADSKE OPŠTINE NOVI BEOGRAD I ZEMUN“ (PDR „Ušće“).

Drugi i primarni zadatak je **Idejno arhitektonsko rešenje zgrade Prirodnjačkog muzeja**.

Razlika između ova dva nivoa konkursnog zadatka, urbanističkog i arhitektonskog, manifestuje se pre svega kroz karakter konkursnog zadatka, kao i kroz potreban nivo razrade konkursnih rešenja za svaki od njih.

Slika 1: Konkursni obuhvat, levo i Konkursni obuhvat u odnosu na celine obuhvata Plana „Ušće“, desno

Slika 2: Konkursni obuhvat u odnosu na distribuciju blokova i topografiju

Celovito **idejno urbanističko rešenje konkursnog obuhvata** pre svega treba da odgovori na obavezu propisanu Planom detaljne regulacije za predmetno područje, koja se tiče izrade javnog urbanističko-arhitektonskog konkursa kojim će se odrediti lokacije za planirane ustanove kulture od nacionalnog značaja i objekta akvarijuma i panoramskog točka. Ustanove kulture od nacionalnog značaja planirane PDR-om „Ušće“ su Muzej umetnosti 21. veka i Prirodnjački muzej.

Konkursni obuhvat čini prostor omeđen sa severozapadne strane parcelom Hotela Jugoslavija, sa južne strane južnom regulacijom Bulevara Nikola Tesla, sa jugoistočne strane Brankovim mostom i sa severne strane šetalištem uz obale Dunava i Save (ulicom Zemunski kej i ulicom Ušće).

Konkursni obuhvat tako čini prostor od šetališta uz reke Dunav i Sava do Bulevara Nikole Tesle i od Brankovog mosta do parcele hotela „Jugoslavija“.

Prema PDR-u Ušće to su celine I i II, kao zona minimalnog konkursnog obuhvata, namenjene distribuciji sadržaja multifunkcionalnog sportsko-kulturnog sadržaja.

U okviru konkursnog obuhvata, prema PDR-u „Ušće“, definisane su tri građevinske parcele

- ZP1 -1, orjentacione površine 275.166,70m²
- ZP1-2a i ZP1-2b, orjentacione površine 322.485,44m²

(* ZP1-1 i ZP1-2a nalaze se u K.o. Novi Beograd a ZP1-2b u K.o. Zemun)

(videti prilog L02-planirana namena u II IZVODI IZ PLANSKE DOKUMENTACIJE/PDR Ušće)

Konkursni obuhvat čine sledeće katastarske parcele (k.p. navedene prema katastarskom stanju prikazanom u PDR-u Ušće): cele kp br. 1043/1, (*aktuelne kp br. 1043/8, 1043/6, 1043/7, 1043/3, 1043/4), 1044/1, 1044/2) sve KO Novi Beograd i delovi kp br. 1026/1 (*aktuelna 1026/4), 1032/1 i 1027, sve na KO Novi Beograd i deo kp br. 1138/4 KO Zemun.

**brojevi katastarskih parcela datih u konkursnim podlogoma dati prema katastarskom stanju prikazanom u PDR-u Ušće, mogu odstupati od aktuelnog stanja brojeva katastarskih parcela, a usled u međuvremenu sprovedne parcelacije / preparcelacije.*

3. OPŠTE KARAKTERISTIKE PROSTORA

Zona *Ušća*, odnosno područje „Parka prijateljstva“ obuhvata Blok 10, Blok 14 i Blok 15 i danas predstavlja jedan od najrepresntativnijih i funkcionalno najznačajnijih delova Novog Beograda. Savremena gradska struktura, otvorenih blokova, koja se u kontinuitetu, izgrađuje od druge polovine 40-ih godina XX veka do danas, u pogledu istorijskog razvoja Novog Beograda predstavlja velikim delom prostor koji svedoči o privrednom, upravno administrativnom i kulturnom razvoju grada. Imajući u vidu da je ovo deo grada koji je nastajao po pravilima i principima modernog urbanizma XX veka, očuvanje započetog koncepta izgradnje je primarni zadatak sa ciljem da se postignuti kvalitet održi i unapredi.

Slika 3: Deo Konkursnog obuhvata u odnosu na pejzaž Novog Beograda, 2010. godine

3.1. Neposredno i šire okruženje

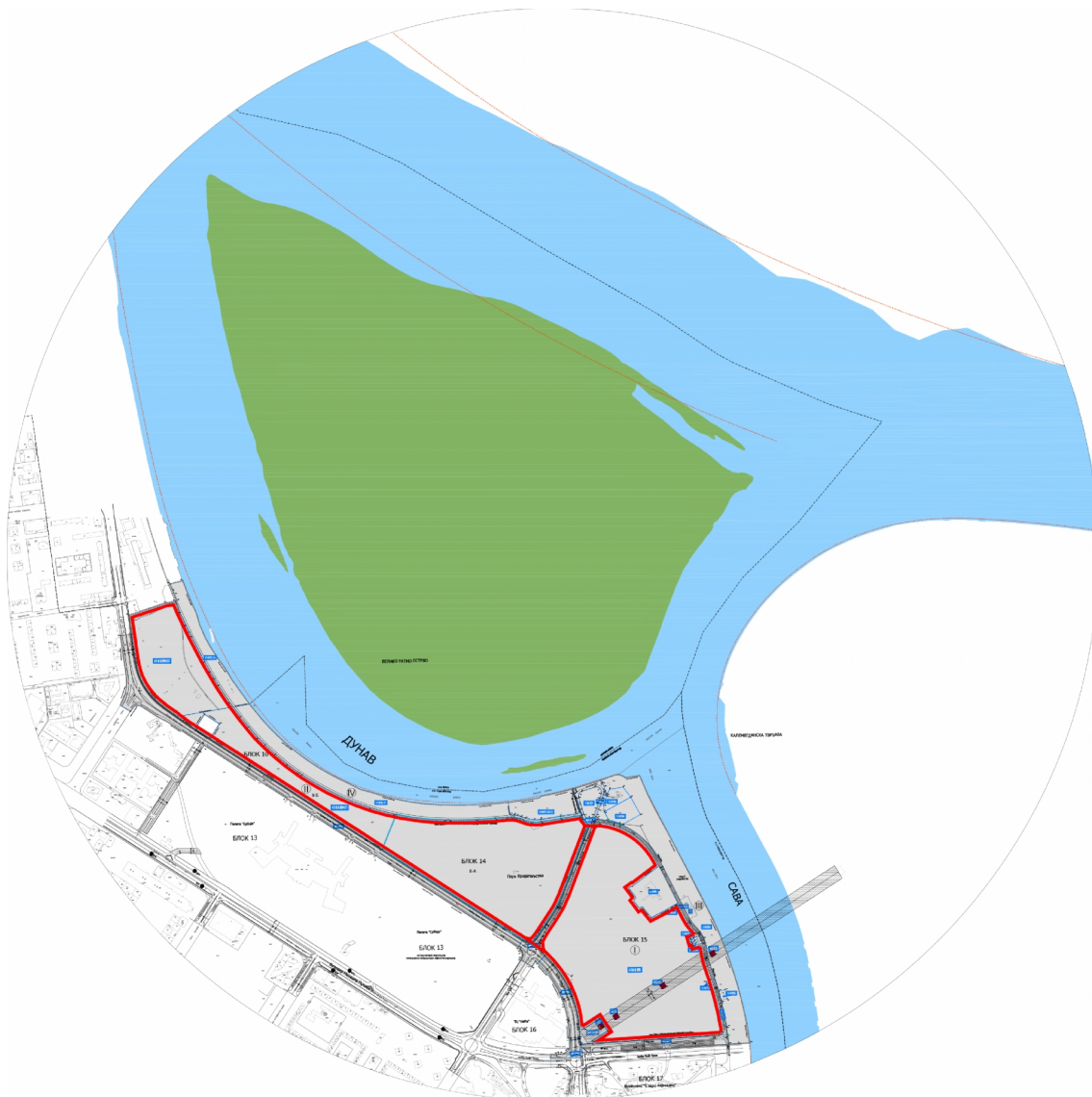
Konkursni prostorni obuhvat nalazi se u okviru priobalja Novog Beograda u zoni *Ušća*, odnosno područja „Parka prijateljstva“ koje obuhvata Blok 10, Blok 14 i Blok 15. Zona „Ušća“ graniči se sa jugoistočne strane Brankovim mostom, sa zapadne strane parcelom Hotela Jugoslavija a ka jugu susedi su blokovi 16, 13 i blok 12.

Slika 4: Deo prostora konkursnog obuhvata, blok 15 i blok 14

Namena postojećih i planiranih objekata u neposrednom okruženju pripada centralnim funkcijama, uprave (Palata Srbija) i kulture (planirana Beogradska filharmonija), a u širem bliskom okruženju namena je pretežno poslovna, sa punim spektrom komercijalnih aktivnosti koji, osim savremenih poslovnih i trgovačkih centara, uključuje i predstavništva poslovnih korporacija, hotele visoke kategorije, poslovne apartmane, kao i prateće delatnosti zabave i razonode.

Sa severne, strane konkursni obuhvat u okviru područja Parka prijateljstva ostvaruje kontakt sa priobaljem reke Dunav. Dunav i Sava sa priobalnim pojasevima u prirodnom i blisko-prirodnom stanju su ekološki koridori od međunarodnog značaja ekološke mreže RS.

Slika 5: Konkursni obuhvat u okviru priloga: *Plan građevinskih parcela sa smernicama za sprovođenje*

3.1.1. NEPOSREDNO OKRUŽENJE

Prostor priobalja Save i Dunava sa pozicijom Ušća, na novobeogradskoj strani, formiran u vidu parkovske površine od oko 91,39 ha, predstavlja jedinstven i neponovljiv resurs grada Beograda. Ističe se njegov položaj u centralnoj zoni Novog Beograda, na ušću reka i sa vizurama ka Beogradskoj tvrđavi, Ušću i Velikom ratnom ostrvu. U zaleđu se nalaze objekti i sadržaji komercijalno-poslovnog centra Ušće, palate „Srbija“, a planira se i buduća zgrada Filharmonije.

Morfologija ravnog terena je izuzetno pogodna za pešačka i biciklistička kretanja, ka obali i duž nje – kejom, u oba pravca, ka Zemunu i novobeogradskim blokovima na Savi.

Neposredno kontaktno područje karakterišu različite prostorno-ambijentalne celine, sa kojima predmetni prostori bloka 10, blok 14 i blok 15 korespondiraju dosta otežano zbog jake saobraćajnice Bulevara Nikole Tesle.

Neposredno kontaktno područje konkursnog obuhvata čine blok 17, blok 16, blok 13, blok 12 u gradskoj opštini Novi Beograd i blok 11 u gradskoj opštini Zemun. Neposredno kontaktno područje nalazi se u okviru celine Centar Novog Beograda i u najvećoj meri ga čine formirani blokovi čija je morfologija fizičke strukture karakteristična za područje Novog Beograda, a u skladu sa periodom njihovog nastajanja.

Namena objekata kontaktnom okruženju je pretežno u režimu javnog korišćenja, delom i javna, od upravnih objekata preko sadržaja kulture, memorijalnog prostora do najvećeg procenta komercijalno-poslovnih sadržaja sa planiranim proširivanjem stambeno-poslovnih sadržaja. Pretežna namena užeg okruženja je poslovanje i poslovanje sa punim spektrom komercijalnih aktivnosti koji, osim savremenih poslovnih i trgovačkih centara, uključuju i glavna predstavništva poslovnih korporacija, hotele visoke kategorije, poslovne apartmane, kao i prateće delatnosti zabave i razonode.

Sa severne strane preko Zelenih površina u priobalju Dunava i Save, severno od Parka prijateljstva konkursno područje ostvaruje kontakt sa rekom Dunav i jedinstvenim prirodnim resursom Velikim ratnim ostrvom. Dunav i Sava sa priobalnim pojasevima u prirodnom i blisko-prirodnom stanju su ekološki koridori od međunarodnog značaja ekološke mreže RS. Prostor prirode „Veliko Ratno ostrvo“ danas je Zaštićeno prirodno dobro Republike Srbije.

BLOK 17 - STARO SAJMIŠTE

Južno od konkursnog obuhvata, polazeći od južne strane Brankovog mosta, u okviru bloka 17, nalazi se Kompleks Starog beogradskog sajmišta. Kompleks Starog sajmišta prvobitno je značajan kao urbanističko-arhitektonsko svedočanstvo razvoja nekadašnjeg Beograda, osmišljen i realizovan kao reprezentativan sajamski prostor, sa ciljem da pokaže velike ambicije mlade evropske kraljevine i bude podstrek njenom ekonomskom razvoju, koji je za vreme Drugog svetskog rata pretvoren u logor - tragično mesto stradanja grada i njegovih stanovnika, da bi nakon rata u ostacima sajamskih/logorskih paviljona bili formirani ateljei za likovne umetnike.

Iako Staro sajmište predstavlja najznačajniji memorijalni kompleks ne samo u Beogradu nego i na području čitave Srbije, zbog čega je 1987. godine, pod nazivom "Staro sajmište – Logor Gestapoa" utvrđen za kulturno dobro ("Službeni list grada Beograda", br.16/87), danas je to devastiran prostor, sa ostacima zgrada delom izmenjenih do neprepoznatljivosti, prenamenjenih za podstandardno stanovanje i raznovrsne druge uglavnom neadekvatne namene. Sa okolnim prostorom ne ostvaruje gotovo nikakvu funkcionalnu vezu, pre svega zbog nasipa kojim je formiran pristup Starom tramvajskom mostu.

Slika 6: Staro sajmište, postojeće stanje levo, Beogradski sajam 1937.godine, desno

BLOK 16 - MULTIFUNKCIONALNI CENTAR UŠĆE

Južno od predmetne lokacije, na drugoj strani Bulevara Nikole Tesle, u okviru bloka 16 nalazi se multifunkcionalni centar Ušće. Ovaj kompleks oblikovno i morfološki čine dva segmenta izgrađenih i planiranih struktura: vertikalni – poslovni centar i horizontalni – šoping centar, a koji zajedno sa parkovskim uređenim slobodnim površinama čine jedinstvenu ambijentalnu celinu koncipiranu u skladu sa značajem i posebnostima lokacije i okruženja.

Kula 1 poslovnog centra predstavlja jedan od najprepoznatljivijih objekata Novog Beograda. Sa visinom od 115 metara (sa antenom 141 metar), ova zgrada dugo je bila najviša u Srbiji i jedna od najviših na Balkanu. Izvorni objekat kule je završen 1965. godine kao administrativni centar koji je imao veliki značaj u periodu socijalizma. Nekadašnja zgrada je bila poznata kao Palata društveno-političkih organizacija i bila je glavno sedište dominantnih organizacija u bivšoj SFRJ, uključujući Centralni komitet Saveza komunista Jugoslavije, pa je popularno poznata kao Zgrada CK. Postojeća zgrada je realizovana na osnovu planova iz drugog konkursa koji je bio organizovan 1960. godine. Autori ovog projekta bili su arhitekti Mihailo Janković, Dušan Milenković i Mirjana Marjanović. Početna visina objekta je bila 106 metara. Iako je u inicijalnom planu bio predviđen i kružni paviljon sa konferencijskom dvoranom, ovaj deo nije realizovan.

Nakon raspada SFRJ i prestanka postojanja Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije početkom 90-tih godina, zgrada je prenamenjena u poslovni centar pod novim nazivom - Poslovni centar Ušće. Tokom NATO bombardovanja 1999. godine, kula je pretrpela značajna oštećenja i bila je van funkcije do rekonstrukcije koju je realizovao novi vlasnik.

Rekonstrukcija kule i formiranje kompleksa MFC Ušće realizovana je na osnovu prvonagrađenog rešenja izabranog na Konkursu za Multifunkcionalni centar Ušće, 2003. godine, autorskog tima »ARCVS – prohouse« (arhitekti Zoran Đorović, Dragan Ivanović i Branislav Redžić). Konkursnim rešenjem predviđeno je formiranje jedinstvene urbanističko-arhitektonske celine MFC Ušće koji se sastoji od podceline poslovnog centra formirane udvajanjem kule (rekonstrukcijom postojeće i izgradnjom nove kule) i podceline šoping centra u vidu gabaritnog horizontalnog aneksa. Rekonstrukcija postojeće kule izvršena je 2004. godine a izgradnja objekta šoping centra 2009. godine.

Slika 7: Blok 16

Izgradnja druge kule počinje 2018. a završava se 2020. godine. Projekat Kule 2 potpisuje *Chapmen Taylor* arhitektonski biro iz Londona, a na projektu učestvuju i projektne biro *BiroVIA*, *VMS*, *BWK engineers*, na čelu sa odgovornim projektantom profesorom arhitektom Goranom Vojvodićem. Kula 2 je poslovne namene, u volumetriji se oslanja na formu postojeće kule, pre svega u formi i gabaritima objekta. Neto površine je od oko 21.000m² kancelarijskog i pratećeg prostora, sa panoramskim restoranom na poslednjem spratu i podzemnom garažom sa 740 parking mesta. Ovaj poslovni objekat odlikuju i inovativna tehnološka rešenja, u skladu sa najvišim standardima energetske efikasne zelene gradnje.

BLOK 13 – PALATA SRBIJA

Objekat Palata Srbija /spomenik kulture Palata Saveznog izvršnog veća/ i objekat Beogradske filharmonije /konkursno rešenje/

Prostor bloka 13, zajedno sa devet blokova u pravcu ose SZ-JI, čini centralnu zonu Novog Beograda. Poseban značaj lokacije bloka 13 ogleda se u njenoj poziciji ključnog segmenta šireg područja centralne zone Novog Beograda. Osim navedenih suštinskih karakteristika lokacije i dobra saobraćajna pristupačnost, bitna za visoku koncentraciju budućih korisnika za planirane sadržaje, komplementarni sadržaji u kontaktnoj zoni i mogućnost funkcionalnog povezivanja sa drugim segmentima centralne zone Novog Beograda pa i infrastrukturna opremljenost, čine Blok 13 izuzetno atraktivnim za realizaciju planiranih javnih sadržaja značajnih ne samo za Novobeogradski centar već za širi nacionalni nivo.

Palata Srbija /spomenik kulture Palata Saveznog izvršnog veća/

Palata Saveznog izvršnog veća, danas Palata Srbija, čija je realizacija počela 1947. godine, građena je kao reprezentativni objekat namenjen za sedište najviših institucija tadašnje Jugoslavije (FNRJ, SFRJ), poznata je i kao zgrada Savezne vlade ali najčešće SIV ili Palata federacije.

Palata Srbija zbog svoje neosporne arhitektonske vrednosti zajedno sa delima likovne i primenjene umetnosti koja čine njen integralni deo, utvrđena je za spomenik kulture. Neposredno okruženje palate, sa pristupnim platoima i centralnom fontanom orijentisanom ka Bulevaru Mihajla Pupina, osmišljeno je i realizovano tako da sa palatom čini jedinstvenu urbanističko-arhitektonsko-funkcionalnu celinu. Danas je Palata „Srbija“ sedište državne uprave i administracije Republike Srbije.

Palata Srbija predstavlja jedno od najznačajnijih ostvarenja jugoslovenske posleratne arhitekture i jedinstven arhitektonski poduhvat u širim okvirima. Svojim posebnim arhitektonskim vrednostima predstavlja važan pokazatelj kulturnih, društvenih i stilskih normi koje su označile prelazno razdoblje u jugoslovenskoj posleratnoj arhitekturi, kojim je načinjen suštinski zaokret od arhitekture bliske primerima socijalističkog realizma ka graditeljstvu pod uticajem zapadnoevropskih modela.

Sagrađena je u vremenskom razdoblju od 1947. do 1962. godine. Prva etapa izgradnje, započeta prema prvonagrađenom projektu zagrebačkih arhitekata Vladimira Potočnjaka, Antona Urliha, Zlatka Najmana i Dragice Perak, na konkursu 1947. godine, prekinuta je 1949. Zgrada je realizovana prema izmenjenom projektu arhitekta Mihaila Jankovića i svečano otvorena u septembru 1961. godine, povodom održavanja Prve konferencije nesvrstanih zemalja u Beogradu.

Projektom zagrebačkog tima predviđena je izgradnja monumentalne slobodnostojeće građevine sa osnovom u obliku slova "H", čija su dva konkavno izvijena bočna krila povezana poprečnim traktom. Tim rešenjem, po kojem je delimično izgrađena armiranobetonska konstrukcija objekta, dominirao je spoj korbizijanskog rešenja osnove i monumentalnog opšteg izgleda, karakterističnog za sovjetsku arhitekturu socijalističkog realizma. Nakon višegodišnjeg prekida izgradnje, palata je konačno realizovana u periodu od 1955-1961. godine, prema izmenjenom projektu, čiji je autor beogradski arhitekta Mihailo Janković. Projekat arhitekta Jankovića i njegovog tima uneo je značajne izmene kako u unutrašnjoj organizaciji tako i u spoljašnjem oblikovanju građevine i označio pobjedu modernističkog shvatanja arhitekture u domaćem graditeljstvu. Oslanjajući se na postojeće elemente glavnog korpusa, izvršena je modernizacija predložka, čime je postignut utisak savremene monumentalnosti.

Slika 8: Palata Srbija, pogled iz vazduha levo, i Palata Srbija nakon izgradnje, desno

Ova značajna struktura, koja je bila mesto održavanja brojnih istorijskih događaja i susreta sa značajnim svetskim ličnostima, preko svojih prostornih i umetničkih kvaliteta, postiže izuzetnu umetničku simbiozu koja ga čini ne samo značajnim svedočanstvom nacionalne i svetske istorije, već i znakom kulturnog dostignuća. Njegov umetnički program obogatio je enterijere palate, predstavljajući je kao živopisnu galeriju jugoslovenske umetnosti 20. veka. Objekat predstavlja izuzetno važan artefakt istorije jugoslovenske arhitekture.

Palata Srbija, kao spomenik kulture, ne samo da ostavlja trag u istorijskom narativu Beograda, već i doprinosi u oblikovanju njegove savremene urbanističke slike. Sa svojom pozicijom u matrici grada i arhitektonskom idejom, ova zgrada ostaje trajni simbol inovacije i kulturnog razvoja države.

Planirani objekat Beogradske filharmonije

Na delu slobodnog bloka 13, poziciono između Palate Saveznog izvršnog veća i danas MFC „Ušće“, nalaze se temelji neizgrađene zgrade Muzeja revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije, čija je izgradnja započela 1977. godine, prema nagrađenom konkursnom rešenju arhitekta Vjenceslava Rihtera iz 1961. godine.

2022. godine organizovan je međunarodni arhitektonski konkurs za idejno rešenje nove Koncertne dvorane Beogradske filharmonije na poziciji nekadašnjeg Muzeja revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije. Prvu nagradu je osvojio je tim *Amanda Levit Arhitekti* iz Londona, uz učešće beogradskog studija *Zabriski*.

U okviru svoje konceptualne vizije, vođa pobjedničkog tima, Amanda Levit, objašnjava: "Predeo oko reke Dunav i ambijent parka je naša polazna tačka. Korišćenje vodene površine da bi se u njoj odrazila zgrada i okolna priroda dočarava područje pored reka koje je prvobitno omogućilo srpskom narodu da se ovde uspešno razvija.

Ponovno vraćanje parka prirodi kao ambijenta za novu Koncertnu dvoranu šalje naprednu poruku o potrebi da naše gradove preobrazimo i učinimo ih zelenijim, čistijim i lepšim. Sada više nego ikad, napetost koja vlada između prirode i gradova mora se pomiriti. Mi to ovde radimo tako što zamišljamo Koncertnu dvoranu Beogradske filharmonije kao izraz harmonije. Sklada između građevine i prirodnog prostora, između istoka i zapada, između starog i novog, između generacija i između kultura." (izvor: <https://beobuild.rs/izabrano-idejno-re%C5%A1enje-za-novu-filharmoniju-p3055.html>)

Slika 9: Pobjedničko rešenje za objekat Beogradske filharmonije

BLOK 12 - YU BIZNIS CENTAR

Najveći deo bloka 12 zauzima izgrađena fizička struktura stambeno-poslovnog kompleksa YU biznis centra, spratnosti P+8, karakterističnog arhitektonskog izraza, nastala krajem 20-og i početkom 21-og veka, prva faza u centralnom delu bloka, *arhitekt Milutin Gec*, deo kompleksa ka Bulevaru Mihajla Pupina, *arhitekt Mario Jobst*. Neizgrađeni, severozapadni deo bloka, predviđen je za izgradnju komercijalnih sadržaja - hotela, zabavno rekreativnog centra sa slobodnim parkovskim površinama za koji je završena izrada planske dokumentacije.

Severozapadni, za sada još neizgrađeni deo bloka prema **Planu detaljne regulacije Dela bloka 12 gradske opštine Novi Beograd** nalazi se prema PGR-u u površinama namenjenim za mešovite gradske centre. Izvodi iz aktuelne planske dokumentacije za ovo područje dati su Konkursnoj dokumentaciji (u *II IZVODI IZ PLANSKE DOKUMENTACIJE/PDR blok 12*), budući da transformacija ovog dela bloka 12 utiče direktno na predmetno područje konkursnog obuhvata u delu bloka 10.

Planirana površina za mešovite gradske centre u okviru bloka 12 je oko 3.76 ha. Prema važećem PDR-u, područje dela bloka 12 pripada Zoni mešovitih gradskih centara u u zoni više spratnosti. U okviru ove zone planirana je podzona spratnosti P+3 do P+8+Pk/Ps (M1) i podzona u kojoj je planirana izgradnja visokih objekata do P+33 (M2).

Kao rezultat ovako planiranih namena i njihovih površina, procenjen ukupni planirani BRGP kapacitet za ovaj deo bloka 12 bi bio 154.720 m² prema aktuelnom PDR-u.

Slika 10: Blok 12, pogled iz vazduha levo i u kontekstu, desno

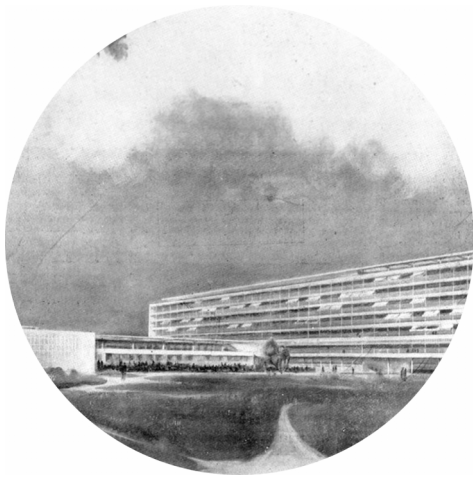
Više o važećoj planskoj dokumentaciji za blok 12 na linku:

[/https://urbanistickicentar.files.wordpress.com/2017/12/pdr-dela-bloka-12-98-2017.pdf](https://urbanistickicentar.files.wordpress.com/2017/12/pdr-dela-bloka-12-98-2017.pdf)

BLOK 11 - HOTEL JUGOSLAVIJA

Hotel "Jugoslavija", otvoren 1969. godine. Bio je jedan od prvih tri značajna objekta planirana na Novom Beogradu, pored zgrade CK KPJ i zgrade Predsedništva vlade FNRJ. Arhitektonski konkurs za ovaj objekat, odnosno za državni reprezentativni hotel "Beograd", kako je tada planirano da bude nazvan, raspisan je 1947. godine. Prvu nagradu dobio je Projektni zavod Hrvatske, čiji su poznati arhitekti zagrebačke škole moderne Mladen Kauzlarić, Lavoslav Horvat i Kazimir Ostrogović, predložili bezkompromisno modernistički koncept objekta, u skladu sa idejom Novog Beograda kao savremenog grada.

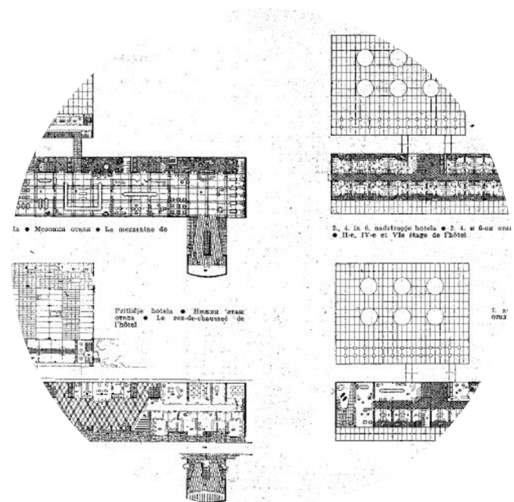
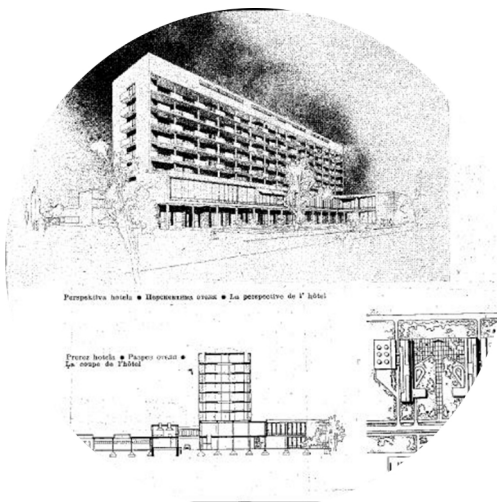
Lokacija hotela na Dunavskom keju, uz železničku stanicu Zemun, određena je u Idejnom planu Novog Beograda arhitekta Nikole Dobrovića (1948). Na osnovu nagrađenog rešenja i projekta, izgradnja hotela započela je već 1948. godine, tada je završena cela armiranobetonska skeletna konstrukcija. Međutim, već 1949. godine, zbog ekonomske krize koja je uspešila kao posledica političke krize i razlaza sa Sovjetskim Savezom i zemljama Varšavskog pakta, izgradnja hotela je obustavljena. Radovi su ponovo obnovljeni tek 1960. godine, prema izmenjenom projektu koji je pripremio jedan od autora prvobitnog nagrađenog rešenja, arhitekta Lavoslav Horvat.

Slika 11: Perspektiva *Velikog hotela na Dunavu*, konkursno rešenje 1947.god. levo, Hotel Jugoslavija nakon izgradnje, desno

Hotel Jugoslavija je zatim građen punih šest godina (1961–1967), a otvoren je tek 1969. godine, kada su završeni enterijeri prema projektima vodećih beogradskih arhitekata: Ivana Antića, Mirka Jovanovića, Vladete Maksimovića i Milorada Pantovića. Kada je izgrađen, hotel "Jugoslavija" je bio najveći i najmoderniji hotel u SFRJ, sa sedam spratova i pridruženim zgradama, 1.500 prostorija, 1.100 ležajeva u 200 jednokrevetnih, 400 dvokrevetnih soba i 23 apartmana, restoranom sa 600 mesta i manjim restoranom sa 200 mesta, kao i svim pridruženim sadržajima.

Tokom bombardovanja 1999. hotel je pogođen i delimično oštećen, a posle 2000. objekat je zatvoren, a potom privatizovan. Hotel Jugoslavija je ponovo počeo sa radom krajem 2013. godine. Trenutno je u funkciji deo soba na dunavskoj strani na trećem, četvrtom i šestom spratu. Takođe poseduje nekoliko restorana, poslovne prostore i komercijalne sadržaje poput Grand Kazina Beograd, ali čitava lokacija i na njoj ovaj značajan reper jugoslovenske arhitekture još uvek nisu adekvatno iskorišćeni. Prema aktuelnoj kategorizacije Hotel Jugoslavija je hotel sa tri zvezdice.

Slika 12:Konkursni rad za reprezentativni hotel u Novom Beogradu, 1947.

U periodu nakon privatizacije do danas bilo je nekoliko predloga kako rekonstruisati hotel i područje bloka 11 tako da se ne ugroze svi stečeni kvaliteti razvojem grada od nastanka novobeogradske matrice do danas, ali da se povećaju kapaciteti za smeštanje sve intenzivnijih aktivnosti na ovom području. Neumitno je da se grad širi, raste i intenzivira, ali pitanje je kako očuvati sve slojeve i vrednosti koje ga i čine atraktivnim za dalji razvoj.

Predlozi za aktivaciju ovog područja dati su kroz nekoliko pozivnih konkursa od strane referentnih arhitektonskih beogradskih biroa ali se ni jedna od predloženih vizija nije do sada ostvarila. Trenutno je i dalje važeći Plan Detaljne regulacije bloka 11 između Bulevara Nikole Tesle, Keja Oslobođenja i produžetka ulica Goce Delčeva i Aleksinačkih Rudara, gradska opština Zemun. (Službeni list Grada Beograda, godina LIX Broj 79 - 21. decembar 2015. godine)

Više o ovom važećem planskom dokumentu (Tekstualne i grafičke priloge važećih planskih dokumenata, u digitalnom formatu), možete preuzeti preko GIS aplikacije sa internet portala Direkcije za građevinsko zemljište i izgradnju Beograda JP -

<https://gis.beoland.com/smartPortal/gisBeoland>.

Odabirom sloja „Obuhvat planova“ i prostornom selekcijom PDR-a na interaktivnoj mapi otvara se prozor preko koga se može pristupiti „Detaljnim informacijama“ (kružna ikonica sa oznakom „i“) u okviru koga se nalaze dokumenta – tekst i grafika plana.

Korisničko uputstvo za upotrebu GIS aplikacije se nalazi na sledećem linku -

http://www.beoland.com/wp-content/uploads/planovi/gis-direkcije/uputstvo_mapa.pdf

Beogradski sekretarijat za urbanizam i građevinske poslove oglosio je rani javni uvid za potrebe izrade PDR bloka 11 i dela bloka 10, Gradskih opština Zemun i Novi Beograd, kojim je, na ovom mestu predviđena izgradnja kompleksa sa visokim objektom, visine do 155 m, dok je planirana BRGP budućeg kompleksa 240.000 m². Rani javni uvid za potrebe izrade PDR bloka 11 i dela bloka 10, Gradskih opština Zemun i Novi Beograd trajao je do 25. septembra. Procedura je još u toku i do sada nema odluke o prihvatanju ili odbijanju predloga izmene plana.

Slika 13: Blok 11 i Hotel Jugoslavija

3.1.2. ŠIRE OKRUŽENJE

Centralna zona Novog Beograda

Šire okruženje konkursnog obuhvata čine blokovi 20, 21, 26 i 30 kao delovi karakteristične celine **Centralne zone Novog Beograda**. Odlukom vlade Republike Srbije od 29.01.2021. godine, „Centralna zona Novog Beograda“ dobila je status kulturnog dobra-prostorno kulturno-istorijske celine.

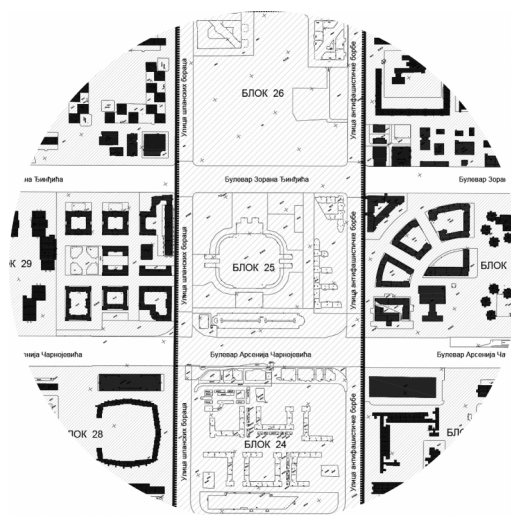
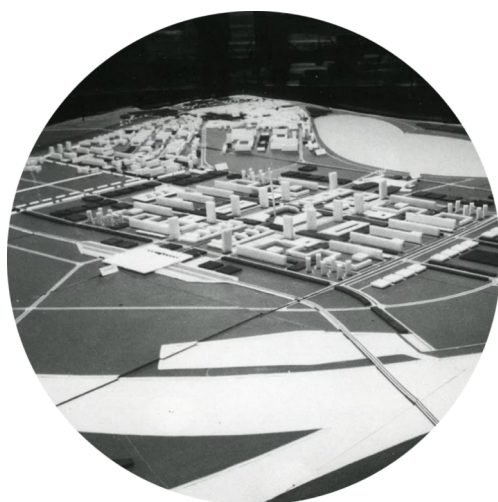
Centralna zona Novog Beograda obuhvata devet urbanih blokova (21, 22, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30), pozicioniranih na potezu između Palate Srbija i Železničke stanice Novi Beograd, površine oko 160 ha, kvadratna zona okvirnih dimenzija 1600x1600 m.

Celina je planirana kao mešovita stambeno-administrativno-poslovna zona, u kojoj je planirano stanovanje sa pratećim sadržajima za 40000 stanovnika. Prema planovima iz 1960-tih, šest obodnih blokova su planirani za stambenu izgradnju, dok su blokovi 24, 25 i 26 na centralnoj osi namenjeni centralnim sadržajima. Blok 24 je tokom 1980-tih prenamenjen u sedmi stambeni blok, nakon konkursa organizovanog 1984. godine.

Nakon „Arhitektonsko-urbanističkog konkursa za idejno rešenje stambenog kompleksa u Novom Beogradu“, koji je održan 1959. godine, dodeljene su dve ravnopravne druge nagrade sledećim timovima: prvi tim, u sastavu Leonid Lenarčić, Milosav Mitić, Ivan Petrović i Mihailo Čanak, i drugi tim, u sastavu Josip Svoboda, Dušan Milenković, Milutin Glavički, Gavriilo Drakulić i Jovan Lukić, i još jedna visoka nagrada van konkursa arhitekti Ratomiru Bogojeviću. Ovi timovi su pozvani da učestvuju u daljoj razradi rešenja u okviru Urbanističkog zavoda Beograda, a prema zaključcima Saveta za urbanizam. Urbanistički zavod preuzima rad na urbanističkom rešenju zone, a u tom cilju formira radnu grupu u kojoj su bili članovi iz nagrađenih timova Mitić, Lenarčić, Glavički i Milenković i Uroš Martinović kao šef grupe.

Osmišljen je potpuno novi projekat zasnovan na konkursnim rešenjima, kojim je definisana podela na centralnu aksu i obodne stambene blokove. Planirano je da svi novobeogradski blokovi imaju bogato zelenilo, ispresecani pešačkim stazama i oivičeni saobraćajnicama u skladu sa principima razdvajanja saobraćaja i zoniranja iz Atinske povelje.

(izvor: <http://www.docomomo-serbia.org/atlas/centralna-zona-novog-beograda/>)

Slika 14: Centralna zona Novog Beograda, projekat - levo, Osnova iz Odluke o proglašenju za kulturno dobro 2021. god. - desno

Središnja tri bloka 24, 25 i 26 nisu realizovani prema prvim detaljnim urbanističkim planovima. Ovi blokovi su originalno zamišljeni kao tri glavna trga Novog Beograda, svečani, centralni i stanični koji bi formirali Centralni prospekt između Železničke stanice Novi Beograd i Palate SIV-a, po kojem čitav prostor danas nosi naziv. Od ideje formiranja tri trga se usled ekonomskih i političkih okolnosti ubrzo odustalo pa je prostorom Centralne zone prevladalo stanovanje sa osnovnim funkcionalnim sadržajima.

Na polju konstrukcije i materijala, prvi put je u Beogradu i SFRJ primenjen sistem prefabrikacije, IMS sistem Branka Žeželja, koji je pružao mnogo veće mogućnosti, nego tradicionalni tip gradnje i livenja betona na licu mesta, odnosno izgradnju mega-struktura uz korišćenje betonske panel konstrukcije što je vremenom dovelo do ekspanzije autorske arhitekture i urbanizma kao i građevinarstva u tehnološkom i inovacionom pogledu. Svi segmenti arhitekture, od projektovanja do realizacije,

ukazuju na složenost procesa izgradnje zasnovanim na međunarodnim standardima posleratne moderne, ali i na ekonomskim faktorima posleratnog perioda.

Slika 15: Centralna zona Novog Beograda, danas

Moderna urbana struktura Centralne zone doprinela je kvalitetnom povezivanju istorijskih centara Beograda i Zemuna. S obzirom na njenu specifičnu poziciju u odnosu na oba grada, ova zona je od posebnog značaja ne samo za Novi Beograd, već predstavlja i jedan od najznačajnijih delova šireg područja Beograda. Za urbanističku koncepciju i rešenja po kojima se realizuje Novi Beograd Oktobarskom nagradom Grada Beograda za 1968. godinu nagrađeni su arhitekte Nikola Dobrović, Milorad Macura, Stanko Mandić, Miloš Somborski, Vido Vrbanić, Branko Petričić, Aleksandar Đorđević, Uroš Martinović i Milutin Glavički.

Veliko Ratno ostrvo

Veliko i Malo Ratno ostrvo nalaze se u prirodno zaštićenoj zoni Dunava, u okruženju urbane oblasti Beograda. Ova zelena oaza sačuvala je raznolikost životinjskog i biljnog sveta, tipičnog za široka plavna područja Dunava i Save.

Zaštićeno prirodno dobro "Veliko Ratno ostrvo" obuhvata dve rečne ade između 1172. i 1169. kilometra toka Dunava, sa zaštitnim pojasom u širini od 50 metara akvatorije, odnosno od kote 70,10 vodostaja Dunava. Zajedno sa zaštitnim pojasom u širini od 50 metara akvatorije, ova oblast zanima površinu od 211 hektara i 36 ari.

Prirodno dobro „Veliko Ratno ostrvo“, stavljeno je pod zaštitu radi očuvanja živopisnih pejzažnih obeležja i nenarušenih primarnih predeonih vrednosti od izuzetnog značaja za očuvanje staništa prirodnih retkosti, retkih i ugroženih ptica močvarica i radi zaštite reprezentativne morfološke i geološke tvorevine – rečnog ostrva, nastalog na ušću Save u Dunav kao produkt fluvijalne faze u faciji korita, koje ima ekološki, kulturno-istorijski i rekreativni značaj za grad Beograd.

Imajući u vidu da se područje ostrva većim delom plavi tokom prolećnih meseci, kada je i visok nivo Dunava, brojne riblje vrste za potrebe mresta zalaze u privremeno oformljene ili stalne bare na samom ostrvu i u njegovo priobalje, bogato plavnom i vodenom vegetacijom. Izolovane od antropogenog delovanja, bare predstavljaju pogodna prirodna plodišta riba.

Nivo zaštite Velikog ratnog ostrva je nacionalni, III kategorija – zaštićeno područje lokalnog značaja. Površine je 167.90 hektara i uspostavljeni režimi zaštite unutar područja su: I, - I, II i III. Zona zaštite prirode (režim zaštite I stepena) ima karakter specijalnog rezervata prirode i obuhvata Malo ratno ostrvo u celini, zonu priobalja Velikog ratnog ostrva, šumski kompleks, vlažna područja unutar Velikog ratnog ostrva i vodene površine oko Malog ratnog ostrva. Zona rekreacije (režim zaštite II stepena) obuhvata unutrašnje delove Velikog ratnog ostrva, nekadašnje obradive površine koje se i sada koriste na taj način, livadske površine priobalja prema Dunavcu, koje su sada delimično zauzete

bespravno izgrađenim objektima, kao i lokaciju javnog pristana sa kontrolisanom javnom saobraćajnicom i zaštitnom zonom u širini od 10 m koja povezuje ovu lokaciju sa plažom Lido. Zona turizma (režim zaštite III stepena) obuhvata plažu Lido sa planiranim proširenjem gde se mogu organizovati turističke — rekreativna ponuda i novi sadržaji.

Pored navedenih režima zaštite primenjuju se i režimi zaštite utvrđeni zakonom Republike Srbije i drugim propisima kojim se uređuje upravljanje međunarodnim plovim putevima, zaštita vodosnabdevanja i vodoprivrednih objekata, zaštita močvarnih područja, kao i zaštita lovnih i ribolovnih rezervata. Po Međunarodnom statusu je značajno područje za ptice IBA (Important Bird Areas) i Evropske mreže zaštićenih prirodnih dobara Emerald (Emerald Area).

Akt o zaštiti: *Rešenje o stavljanju pod zaštitu prirodnog dobra „Veliko Ratno ostrvo“, br. 501-362/05-XII- 01, Skupština grada Beograda, 2005. („Službeni list grada Beograda“, br. 7/05).*

Slika 16: Veliko ratno ostrvo u pejzažu grada

3.2. PROSTOR KONKURSNOG OBUHVATA

Deo Područja „Parka prijateljstva“ – Ušće

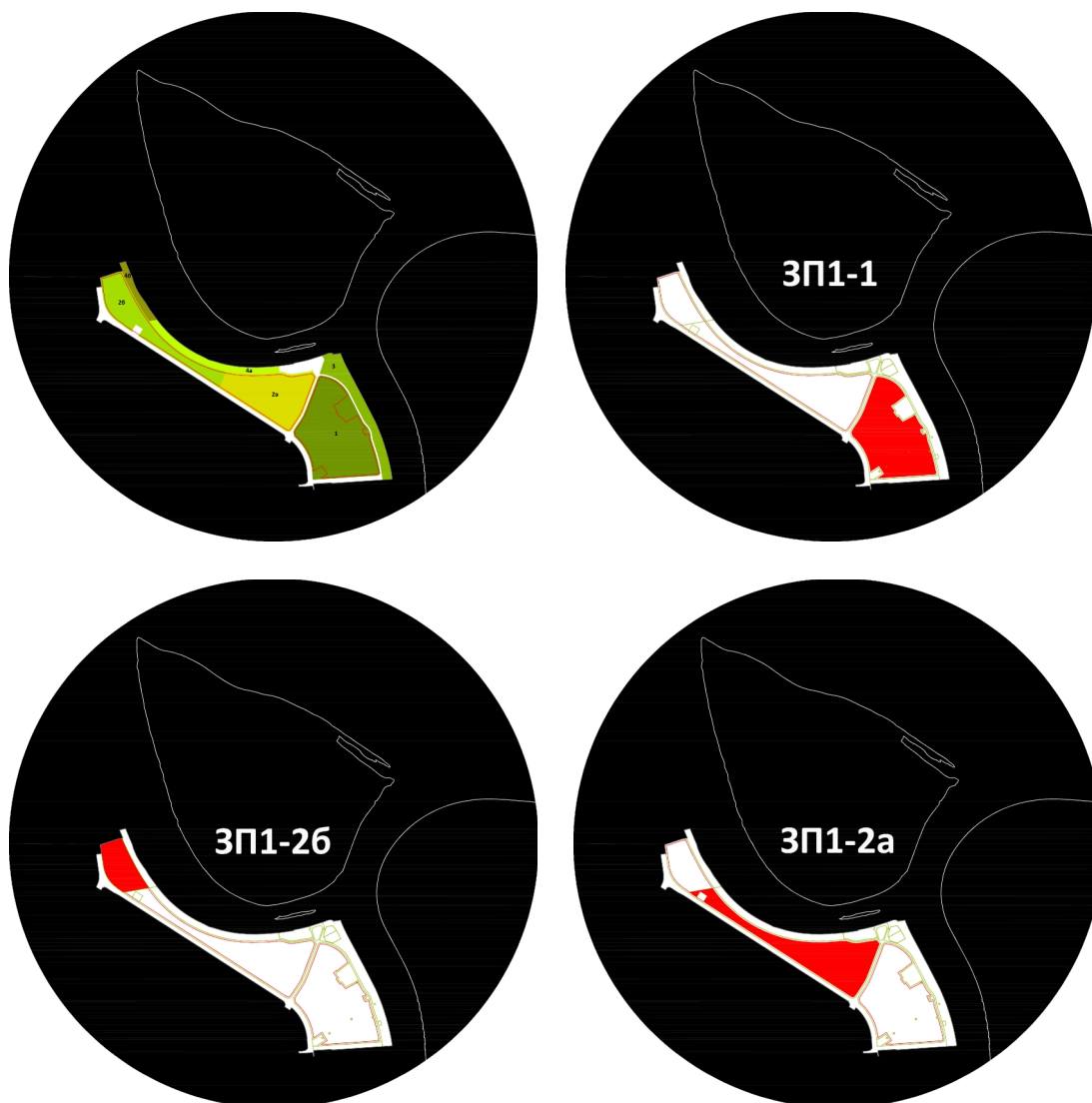
Konkursni prostorni obuhvat nalazi se u okviru priobalja Novog Beograda u zoni *Ušća*, odnosno područja „Parka prijateljstva“ koje obuhvata Blok 10 (Zemunski i Novobeogradski deo), Blok 14 i Blok 15. Zona „Ušća“ graniči se sa jedne strane Brankovim mostom, sa druge Hotelom Jugoslavija, a ka jugu susedi su blokovi 16, 13 i blok 12.

Za ovaj prostorni obuhvat važeći planski dokument je: ***Plan Detaljne Regulacije Multifunkcionalnog Sportsko-Kulturnog Sadržaja Na Području „Parka Prijateljstva“ – Ušće, Gradske Opštine Novi Beograd i Zemun*** (u daljem tekstu **PDR „Ušće“**). (Planski dokument je priložen u okviru konkursne dokumentacije u celosti u odeljku *II IZVODI IZ PLANSKE DOKUMENTACIJE/PDR Ušće.*)

PDR-om „Ušće“, celokupno obuhvaćeno područje gradskih blokova 14 i 15 i 10, podeljeno je na četiri celine, uzimajući u obzir položaj u prostoru, veličinu, dominantnu namenu, prioritetne funkcije, prirodne karakteristike, kulturni kontekst, uređenost i opremljenost. Obuhvat PDR-a podeljen je na:

- **celinu I** – Park prijateljstva, koja obuhvata područje između Brankovog mosta, ulice Ušće, njenog nastavka i Bulevara Nikole Tesle;
- **celinu II** – Park prijateljstva, koja obuhvata područje između nastavka ulice Ušće, Bulevara Nikole Tesle i pešačke staze Zemunski kej, do Hotela Jugoslavija;
- **celinu III** – Zelene površine u priobalju Dunava i Save, koja obuhvata područje od Brankovog mosta do Komplexa posebne namene, a između ulice Ušće i reke Save;

- **celinu IV** – Zelene površine u priobalju Dunava i Save, koja obuhvata područje od Komplexa posebne namene do Hotela Jugoslavija, koga čini kosina odbrambenog nasipa (od Dunava do pešačke staze), zatim pešačka staza Zemunski kej kao kruna nasipa sa manjom kosinom nasipa ka Parku prijateljstva.

Slika 17: Podela obuhvata PDR-a „Ušće“ na celine i podceline
(videti prilog: *Plan namena* u okviru PDR „Ušće“ u Konkursnoj dokumentaciji u II IZVODI IZ PLANSKE DOKUMENTACIJE/PDR Ušće)

Konkursni obuhvat čine **celine I i II**, definisane PDR-om „Ušće“ i namenjene su distribuciji sadržaja multifunkcionalnog sportsko-kulturnog sadržaja.

PDR-om „Ušće“, na području Parka Prijateljstva, u celinama I i II, definisane su tri građevinske parcele:

- ZP1-1, orijentacione površine 275.166,70 m²
- ZP1-2a i ZP1-2b, orijentacione površine 322.485,44 m²

Izvod iz PDR-a: * ZP1-1 i ZP1-2a nalaze se u K.o. Novi Beograd a ZP1-2b u K.o. Zemun

Na prostoru Konkursnog obuhvata nalazi se nekoliko prostornih celina posebnog značaja koje su stoga i dobile statuse zaštićenih i znamenitih mesta. To su prostor Parka prijateljstva koje ima status znamenitog mesta i Muzej savremene umetnosti na Ušću koji ima status kulturnog dobra.

Odluke o ovim statusima date su u okviru konkursne dokumentacije:

(Odluka o utvrđivanju Parka prijateljstva u Novom Beogradu za znamenito mesto, „Službeni Glasnik Republike Srbije“, br.8/2014)

(Odluka o dopunama Odluke o proglašenju određenih nepokretnosti na teritoriji Grada Beograda za kulturna dobra, „Službeni list grada Beograda“, br. 16/1987).

BLOK 14 - PARK PRIJATELJSTVA

Unutar konkursnog obuhvata nalazi se **znamenito mesto - Park prijateljstva** na Novom Beogradu, od Bulevara Nikole Tesle ka Dunavu, koji je svojim specifičnim arhitektonsko-urbanističkim i stilskim vrednostima reprezent jedne posebne društvene, estetske i kulturne klime u Jugoslaviji (period FNRJ i SFRJ) u prvim decenijama nakon Drugog svetskog rata.

Povodom prve konferencije nesvrstanih zemalja koja je održana u septembra 1961.godine ovom međunarodnom skupu dato je, na inicijativu Pokreta gorana, i posebno obeležje podizanjem parka na površini od 14ha, u bloku 14 u Novom Beogradu. Podizanje parka započelo je sađenjem piramidalnog hrasta, a u toku rada prve Konferencije u centralnom delu parka formirana je Aleja mira, u kojoj su šefovi država učesnica u konferenciji zasadili po "drvo mira" - ukupno 26 platana.

Za uređenje parka je 1965. godine, raspisan javni konkurs a u realizaciju daljeg uređenja parka ušlo se sa prvonagrađenim rešenjem arhitekte Milana Pališaškog. Uređenje je trajalo naredne dve decenije i do današnjih dana nije u potpunosti završeno. Projektom su određene lokacije za sadnju spomen-drveća prema njihovoj srodnosti i arealu, a tokom vremena u parku je spomen-stabla zasadilo više od stotinu državnika iz čitavog sveta, s obzirom da je sadnja u parku bila sastavni deo državnog protokola. Autor stilizovane skulpture okamenjenog cveta koja se nalazi u središtu Aleje mira je vajar Lidija Mišić.

Slika 18: Park prijateljstva, znamenito mesto

Zbog svojih kulturno-istorijskih i urbanističko-pejzažnih vrednosti ovaj prostor je kao znamenito mesto utvrđeno za kulturno dobro. Istovremeno ovo znamenito mesto pripada Priobalnoj zoni Novog Beograda, celini koja uživa status prethodne zaštite i koja, obuhvatajući veći prostor između obala Save i Dunava i ulica Brodarske i Bulevar Nikole Tesle, odnosno od mosta Gazela do ulice Aleksinačkih rudara, zajedno sa akvatorijom reka, zelenim površinama, kao i materijalnim i nematerijalnim kulturnim nasleđem, čini vizuelnu sponu između starog i novog dela grada.

Osim vrednih sadnica tu je i plato sa skulpturom „Večna vatra“, kao uređena parkovska površina. Pomenuti deo je uređen po principima „francuskog vrta“, a drugi deo površine koji je slobodan koristi se periodično za održavanje većih koncerata ili festivalskih manifestacija. Park prijateljstva je jedini javni formirani park memorijalnog karaktera na području Novog Beograda. Park je smešten u delu Novog Beograda sa najviše vegetacije, na trougaonom prostoru okruženom najznačajnijim novo-beogradskim građevinama - zgradama Saveznog izvršnog veća, Muzeja savremene umetnosti i Centralnog komiteta KPJ (danas Palata Ušće).

Posebnost lokacije Parka prijateljstva leži, sa jedne strane, u neposrednoj blizini palate Saveznog izvršnog veća, čije je svečano otvaranje bilo povodom održavanja Prve konferencije nesvrstanih zemalja. Kako su i park i palata direktno povezani sa ovim važnim događajem iz posleratne istorije Beograda i Jugoslavije, možemo reći da oni i fizički i u simboličnoj ravni čine jedinstvenu urbanu celinu. S druge strane, park je smešten na samom ušću reka Save i Dunava, čime je ostvarena prostorna i vizuelna veza sa Beogradskom tvrđavom i istorijskom delom grada. Park pripada kategoriji gradskih parkova slobodnog geometrijskog stila. Istovremeno, ovo znamenito mesto se nalazi i u okviru Priobalne zone Novog Beograda, celine koja uživa status prethodne zaštite. Priobalna zona Novog Beograda, celina pod prethodnom zaštitom, obuhvata širi prostor desne obale Dunava i leve obale Save.

Bogati kulturni slojevi Beograda, kao jednog od gradova sa najdužom urbanom tradicijom, njegovim istorijskim značajnim i vrednim prostorima i rekama Savom i Dunavom čine deo zone priobalja i njen su integralni deo. Kao materijalna svedočanstva istorijskog, kulturološkog, društvenog, sociološkog, urbanističkog, arhitektonskog i ekonomskog razvoja predstavljaju izuzetne i neodvojive vrednosti kulturnog nasleđa grada. Vizure na stari Beograd sa reke, kao i iz Starog Beograda na reku i novi grad na levoj obali Save čine zasebnu, jedinstvenu i izuzetnu vrednost. Kulturno nasleđe zajedno sa akvatorijom reka, prirodnim vrednostima Velikog ratnog ostrva, zelenim površinama, kao i materijalnim i nematerijalnim kulturnim nasleđem čini vizuelnu sponu između starog dela grada i Novog Beograda.

Trenutno korišćenje ovog značajnog gradskog prostora nije na nivou potrebnom za ovako važan potez koji bi trebalo da obezbedi direktniji kontakt zaleđa Novog Beograda sa rekama. Najviše se koristi šetalište uz reku, dok je ostatak parka uglavnom korišćen pojedinačno u rekreativne svrhe (šetnja, vožnja bicikla i rolera, poligon za skejtbord), osim u slučajevima periodične organizacije manifestacija (festivali, koncerti i auto-moto trke i sl.)

Postojeće javne zelene površine, Park prijateljstva i zelene površine u priobalju Dunava i Save, predstavljaju vrednost od opšteg interesa. Značajne su za očuvanje biodiverziteta i zaštitu prirode, izuzetno značajne za usluge urbanih ekosistema, očuvanje i unapređenje kvaliteta životne sredine (pozitivnu ulogu u regulisanju temperature i kvaliteta vazduha, ublažavanju klimatskih ekstrema, smanjenju buke), obezbeđuju uslove za odmor i spontanu rekreaciju i poseduju veoma visoke estetske i ambijentalne vrednosti.

Planirano je očuvanje Parka prijateljstva kao „objekta pejzažne arhitekture“, a zelene površine u priobalju Dunava i Save čuvaju se kao ključni elementi zelene infrastrukture grada. Sagledavajući sve kvantitativne i kvalitativne elemente užeg i šireg okruženja, kao i njegove turističke potencijale, planirani razvoj i unapređenje postojećih javnih zelenih površina, usmereni su na podizanje njihove vrednosti na nivo centralnog gradskog parka.

Slika 19: Spomeničke vrednosti Parka prijateljstva

BLOK 15 - MUZEJ SAVREMENE UMETNOSTI NA UŠĆU

Zgrada Muzeja savremene umetnosti nalazi se na Novom Beogradu, na levoj obali Save, nasuprot Beogradske tvrđave (k.p. br. 1045/1, KO Novi Beograd). Svojim posebnim konceptom unutrašnjeg prostora i povezivanjem sa eksterijerom predstavlja originalno arhitektonsko rešenje koje zadovoljava potrebne muzeološke standarde i svrstava se među zanimljive primere muzejske arhitekture u svetu. Zgrada je okružena parkom skulpture sa delima najznačajnijih jugoslovenskih vajara 20. veka.

Osnovni volumen zgrade predstavljen je jednim polimorfnim kristalom sačinjenim od šest kubusa sasečenih uglova. Zidovi su obloženi belim mermernim pločama, delimično u staklu, a nagnute krovne površine prekrivene staklom. Unutrašnjost karakterišu funkcionalnost i razuđenost prostora. Jedinstven ali specifično složen unutrašnji prostor, bez vertikalnih pregrada i koridora, podeljen je na pet izložbenih nivoa povezanih stepenicama, liftom i hidrauličnim platformama. Tim nivoima, koji se gotovo prelivaju jedan u drugi, uspešno je sprovedeno integrisanje prostora različitih visina u jedinstvenu celinu. Na taj je način omogućeno da se sa viših nivoa, iz različitih uglova, mogu posmatrati eksponati na nižim nivoima, kao i to da posetilac do najviših nivoa stiže bez ikakvog zamora.

Slika 20: Muzej savremene umetnosti, pogled iz vazduha levo i u kontekstu pogleda ka Kalemegdanu, desno

Objekat Muzeja savremene umetnosti, je delo arh. Ivana Antića i arh. Ivanke Raspopović, 1965 i projektovan je prema muzeološkim i galerijskim principima za ovu vrstu objekta. Muzej prikuplja, čuva, proučava, publikuje i izlaže jugoslovensku i srpsku umetnost od 1900. godine do danas. Zgradu karakteriše njen izgled, protočan koncept unutrašnjeg prostora i veze sa eksterijerom kao i okruženje sa parkom skulptura. Površina objekta (neto) iznosi oko 6150 m², a površina pripadajuće parcele je 1,57 ha. Zelena površina na parceli Muzeja savremene umetnosti vizuelno i prostorno predstavlja deo parkovske površine. Objekat sa pripadajućom parcelom uživa status kulturnog dobra (Odluka o dopunama Odluke o proglašenju određenih nepokretnosti na teritoriji Grada Beograda za kulturna dobra, „Službeni list grada Beograda“, br. 16/1987).

Zgrada Muzeja savremene umetnosti svojim izuzetnim oblikovnim kvalitetima, jedinstvenom formom, zadovoljenjem funkcionalnih zahteva i kvalitetnim uklapanjem u neposredno prirodno okruženje, svrstava se u antologijska ostvarenja domaćeg graditeljstva u celini. Važan element za sagledavanje njegovih arhitektonskih vrednosti predstavlja činjenica da je to prva namenski građena zgrada muzeja u Beogradu. Autori su za projekat muzeja nagrađeni Oktobarskom nagradom grada Beograda za arhitekturu 1965. godine. Takođe, Ivan Antić je dobitnik i Sedmojulske nagrade za životno delo 1969. godine i Velike nagrade arhitekture SAS za 1984. godinu, u čijim obrazloženjima je posebno istaknuta vrednost autorskog rešenja Muzeja savremene umetnosti.

Slika 21: Muzej savremene umetnosti u kontekstu prostora prirode

Muzej savremene umetnosti, svojim položajem, volumenom, i savremenom formom predstavlja markantnu tačku koja se sagledava sa Beogradske tvrđave, sa novog Savskog mosta kao i sa reke. Zgrada Muzeja proglašena je za kulturno dobro 1987. godine i podleže odgovarajućoj zaštiti Zavoda za zaštitu spomenika kulture grada Beograda. Kako bi se u ovoj izuzetnoj zgradi obezbedili adekvatni uslovi za muzejsku delatnost, 2008. godine je započet proces njene rekonstrukcije i adaptacije. Uz brojne poteškoće taj projekat je potrajao do 20. oktobra 2017, kada je zgrada Muzeja savremene umetnosti ponovo otvorena za publiku.

Postojeći kompleks Muzeja savremene umetnosti (zgrada i pripadajuća parcela), zadržava se u postojećim granicama, površini, gabaritu i volumenu. Zelena površina na parceli Muzeja savremene umetnosti vizuelno i prostorno predstavlja deo parkovske površine, bez mogućnosti ograđivanja.

2021. godine raspisan je javni otvoreni jednostepeni arhitektonski konkurs za idejno rešenje paviljona Muzeja savremene umetnosti u Beogradu, sa proširenjem magacinskih kapaciteta muzeja. Povod za raspisivanje konkursa bio je nedostatak prostora za smeštaj različitih sadržaja muzeja. U originalnom projektu i njegovom projektnom zadatku – komercijalni i ugostiteljski sadržaji (prodavnica, kafe, restoran i sl.) nisu bili predviđeni, s obzirom na vreme u kome je nastao. U okviru same zgrade muzeja postojale su prostorije za smeštaj muzejske opreme, ali danas takvi uslužni, sekundarni prostori svoje mesto podređuju sve izraženijoj potrebi za uvećanjem depoa muzeja. Stoga su konkursom dobijena rešenja koja predlažu na koji način smestiti proširene sadržaja MSU koje čine prostor uslužno–komercijalnih i ugostiteljskih sadržaja i skladišno-magacinski prostor muzeja. U okviru konkursne dokumentacije prikazana su pristigla i izabrano rešenje paviljona MSU.

Slika 22: Ulazni motiv Muzeja savremene umetnosti

BLOK 10

U konkursnom obuhvatu je još i prostor dela Bloka 10 koji čini područje od granice znamenitog mesta do hotela Jugoslavija. Kroz ovu celinu parka koja se pretežno koristi za rekreaciju prolazi biciklistička staza.

Priobalna zona Novog Beograda, odnosno površina u granici Plana kao njen deo, uživa status celine pod prethodnom zaštitom prema Zakonu o kulturnim dobrima („Službeni glasnik RS“, br. 71/94). Za sva dobra pod prethodnom zaštitom, važe mere zaštite kao i za kulturna dobra (u skladu sa vrstom). Zelena površina u priobalju Dunava i Save, predstavlja jedinstvenu, kontinualnu, celinu, bogato obraslu drvenastom vegetacijom.

Ove planski definisane, održavane i javno dostupne zelene površine imaju ključnu ulogu u unapređenju kvaliteta životne sredine, posebno ako se uzme u obzir da je grad odavno prevazišao

planske postavke 60-ih godina XX veka (broj stanovnika, broj automobila, povećanu emisiju izduvnih gasova itd.). Zbog toga je neophodno očuvanje i unapređenje ovih javnih zelenih površina, kao

prostora od javnog interesa. One predstavljaju „klimatsku infrastrukturu“ grada tako što apsorbiraju veliku količinu ugljen dioksida, utiču na temperaturu i vlažnost vazduha, unapređuju kvalitet voda, regulišu atmosferske vode, smanjuju buku, uticaj vetra i dr. Kao prostori prirodnih, kulturnih i estetskih vrednosti, one su mesta susreta, uživanja, komunikacije, edukacije, rekreacije i relaksacije stanovnika, što bitno utiče na psihofizičko zdravlje ljudi i afirmisanje socijalne dimenzije grada.

Slika 23: Blok 10, pogled iz vazduha levo, Blok 10 u kontekstu pejzaža NB, desno

4. POSEBNE KARAKTERISTIKE PROSTORA

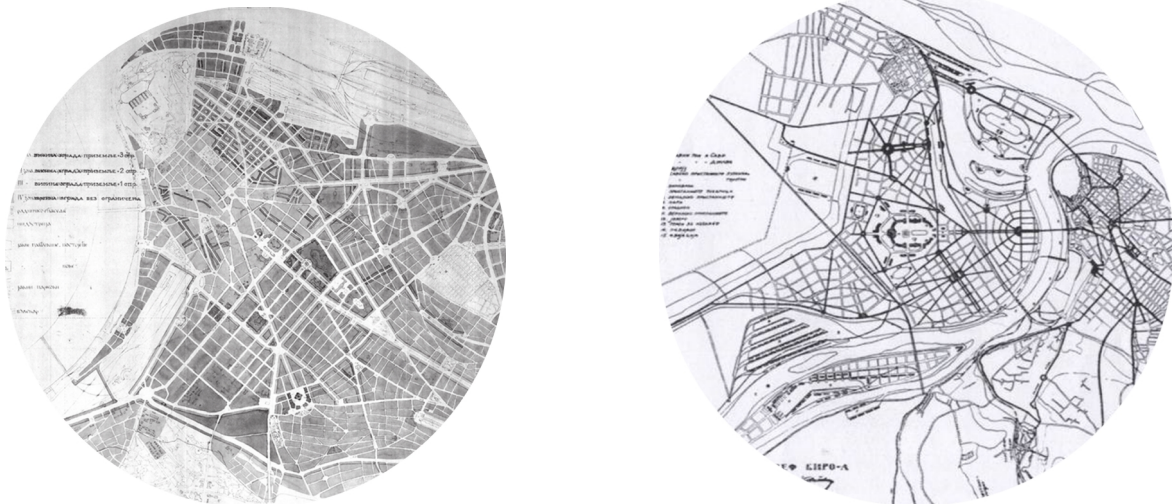
4.1. Istorijat prostora, graditeljsko i kulturno nasleđe

Moderna urbana struktura centralne zone Novog Beograda je, u svom istorijskom razvoju od tek sedam decenija, uspostavila izuzetno značajnu integrativnu funkciju za dva istorijska centra, Beograd i Zemun. Postignuta je integracija u smislu ostvarivanja i fizičkog i kulturnog kontinuiteta jedinstvene urbane strukture. S obzirom na svoju poziciju u odnosu na Beograd i Zemun, ova zona predstavlja, ne samo značajan deo Novog Beograda, već i jedan od najznačajnijih delova šireg područja Beograda.

Predmetni prostor se nalazi unutar šireg priobalnog područja značajnog za kreiranje slike i identiteta grada. Čine ga posebne celine i pojedinačni objekti kulturno-istorijskih i arhitektonsko-urbanističkih vrednosti, koji predmetnom prostoru daju snažan vizuelni i kulturni identitet.

Sa aspekta zaštite kulturnih dobara u okviru prostora obuhvaćenog konkursom odnosno u njegovoj neposrednoj blizini, nalaze se sledeća kulturna dobra i dobra koja uživaju prethodnu zaštitu: **Palata Saveznog izvršnog veća u Novom Beogradu**, kulturno dobro – spomenik kulture, **Park prijateljstva u Novom Beogradu**, kulturno dobro – znamenito mesto, **Muzej savremene umetnosti na Ušću**, kulturno dobro, **Centralna zona Novog Beograda**, kulturno dobro-prostorno kulturno-istorijske celine i **Priobalna zona Novog Beograda**, celina pod prethodnom zaštitom.

Prve ideje i tendencije za proširenje gradske teritorije na levu obalu reke Save javile su se u periodu posle Prvog svetskog rata, kada je Sava prestala da bude granična reka. Već 1923. godine, kao dodatak uz predlog novog Generalnog regulacionog plana Beograda, čiji je autor Đorđe Kovaljevski, izrađen je **Ilustrativni plan grada na levoj obali Save** koji je obuhvata celokupnu teritoriju između Beograda i Zemuna.

Slika 24: **Generalni plan Beograda iz 1923.god.** Đorđe Kovaljevski, levo

Skica regulacije Beograda na levoj obali Save, 1946. Nikola Dobrović, desno

Projekat Kovaljevskog predviđao je izmenjenu regulaciju Dunavskog plovnog puta i u vezi sa njom formiranje velikog jezgra na Ušću. Računao je na stvaranje novih gradskih površina na Ratnom ostrvu, predlagao je naspram Ade Ciganlije luku kao radnu zonu, a između nje, Ušća i Bežanijske kose gradsko tkivo sa jednom velikom klasičnom kompozicijom u središtu koja je imala ulogu centra novog dela grada.

Po završetku Drugog svetskog rata, već krajem 1945. godine, pristupilo se izradi novog Generalnog urbanističkog plana Beograda kojim u prvoj fazi rukovodi arhitekta Nikola Dobrović.

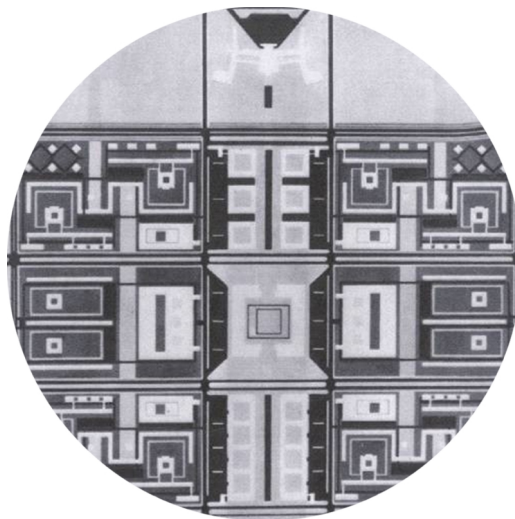
Dobrovićeva skica je prvi posleratni urbanistički predlog. Predstavljala je podlogu za raspisivanje arhitektonskog konkursa za zgrade Predsedništva vlade, CK Partije i jednog hotela. Glavna odlika ovog projekta je lepezasta mreža saobraćaja.

Jugoslovenski konkurs za državne i partijske objekte i urbanistički plan Novog Beograda, 1947.

Konkurs, koji je podrazumevao i urbanističke elemente, je u potpunosti odbacio Dobrovićevu neobaroknu konstrukciju i afirmisao ortogonalnu matricu. Žiri nije dao prednost nijednom rešenju već su utvrđena opšta načela i postignut konsenzus oko postavke novog grada kao moderne urbane strukture.

Generalni urbanistički plan Beograda, 1950. Miloš Somborski

Definisanje centralne zone Novog Beograda i njenog središnjeg poteza centralnih funkcija (SIV – železnička stanica). Generalni plan je predviđao da priobalni, prvi od četiri podužna pojasa definisana glavnim saobraćajnim pravcima, predstavlja administrativno-upravnu zonu. Prostor od SIV-a do železničke stanice bio je u svojoj prvoj polovini predviđen za park, a u zoni same stanice za zgrade specijalne namene.

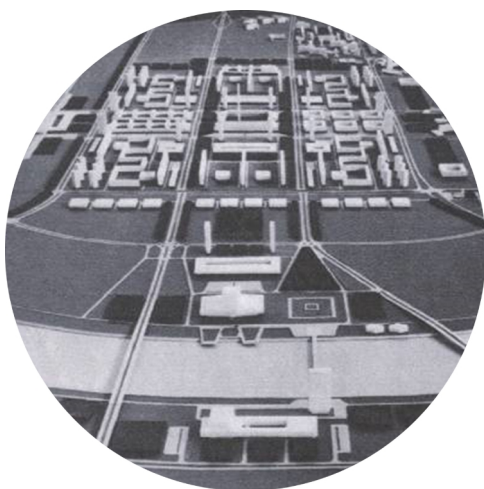

Slika 25: **Generalni urbanistički plan Beograda, 1950.** *Miloš Somborski, levo*

Plan centralne zone Novog Beograda, 1960. *Leonod Lenarčić, Milutin Glavički, Milosav Mitić, Dušan Milenković, Uroš Martinović, desno*

Plan centralne zone Novog Beograda, 1960. *Leonod Lenarčić, Milutin Glavički, Milosav Mitić, Dušan Milenković, Uroš Martinović*

Ovaj plan je predstavljao rezultat dugog procesa istraživanja i planiranja ovog prostora i u njemu su postavljene glavne odrednice današnjeg centra Novog Beograda. Stvorena je čvrsta kompozicija o devet gradskih blokova koja ostaje kao trajan i verovatno najznačajniji znak urbanizma šezdesetih.

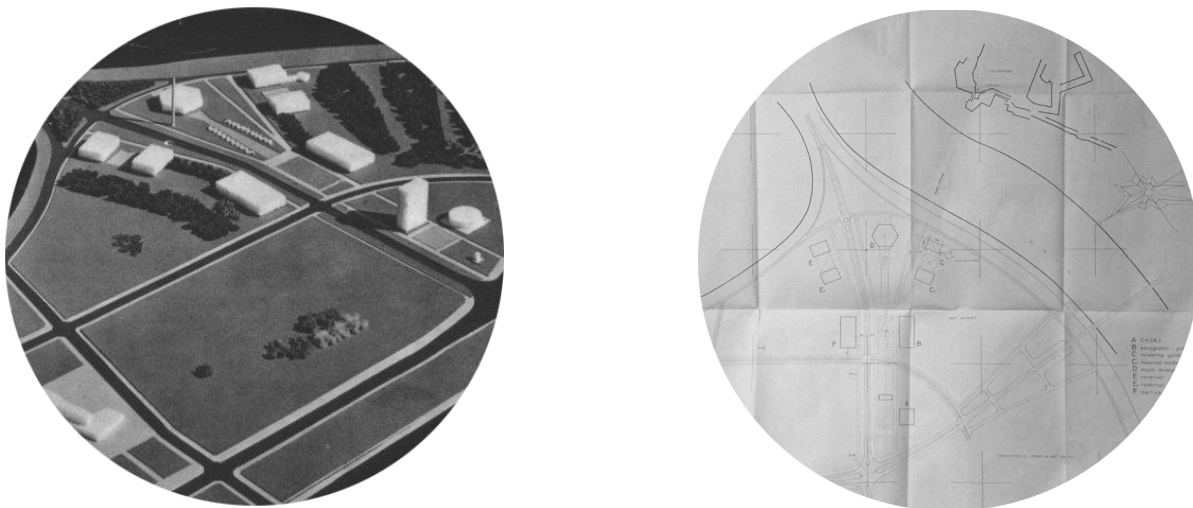
Slika 26: **Regulacioni plan Novog Beograda, 1962.** *Milutin Glavički, Uroš Martinović*

Formiranje devet centralnih blokova sa tri velika trga (svečani manifestacioni trg ispred zgrade SIV-a, centralni gradski trg u Bloku 25 i stanični trg koji su povezani širokim pešačkim komunikacijama) deo je ideja predstavljenih Regulacionim planom iz 1962. godine.

U periodu od 1960-1969. godine rađeni su urbanistički projekti za Blokove 21, 22, 23, 28, 29 i 30 (na osnovu konkursnih rešenja) koji su i realizovani. Plan centralne zone Novog Beograda implementiran je delimično, kroz izgradnju stambenih blokova, dok je središnji deo, namenjen centralnim i javnim funkcijama ostao nerealizovan.

Ovim Regulacionim planom je i ostvarena podloga za dalje pozicioniranje i razvijanje projekta Muzeja savremene umetnosti (MSU). U okviru dole prikazanih grafičkih priloga može se videti serija

arhitektonsko-urbanističkih poteza od kojih je jedan i realizovan kroz pozicioniranje i građenje MSU. Ovde se može videti da se već prvobitnim planom, objekat Muzeja savremene umetnosti zamišlja kao jedan objekat u okviru kompleksa muzeja. Današnji ulazni plato MSU formiran je kao centralni plato koji okuplja dva objekta: Modernu galeriju i Rezervat moderne galerije, odnosno njeno proširenje ili depo. Zato je ulazni plato u MSU okrenut ka ulici Nikole Tesle a ne ka šetalištu, za koje bi se u trenutnom arhitektonsko-urbanističkom kontekstu pretpostavilo da je primarni vid pristupa objektu MSU.

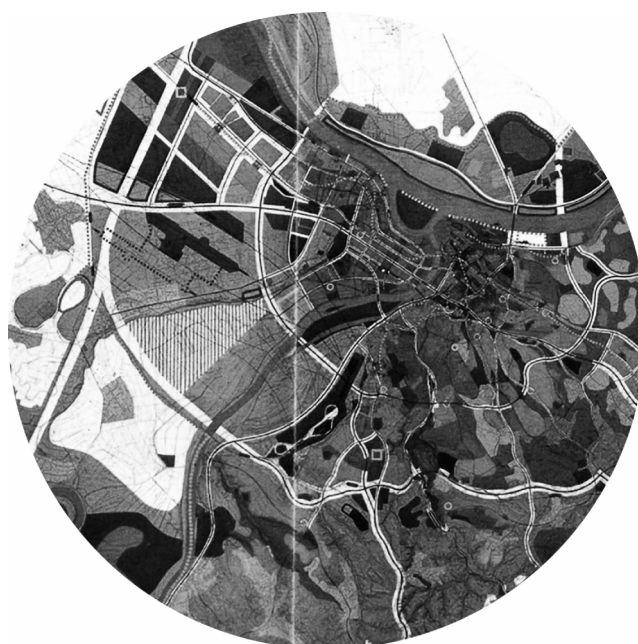

Slika 27: **Regulacioni plan Novog Beograda, 1962.** Pozicija MSU u kontekstu muzejskog kompleksa i objekta njegovog proširenja

Inicijativa za proširenje zgrade Muzeja savremene umetnosti postoji još od 1979. godine kada su ovu ideju pokrenuli autori objekta Muzeja prof. Ivan Antić i arh Ivanka Raspopović u saradnji sa tadašnjim upravnikom Muzeja Miodragom B. Protićem. Kao što se na planovima iz 1962. god može videti u originalnoj situaciji je planirano proširenje kapaciteta za baštinjenje savremene umetnosti u okviru formiranja muzejskog kompleksa, pa su se autori u ovoj inicijativi nadovezali na originalani plan.

Generalni urbanistički plan Beograda, 1972.

Generalni urbanistički plan Beograda, 1972 potvrđuje planiranje poteza SIV – novobeogradska železnička stanica kao jednog od opštih gradskih centara i centralnog jezgra Novog Beograda.

Slika 28: **Generalni urbanistički plan Beograda, 1972**

Studija centralne zone Novog Beograda, 1976. Ferenčak, Petrović

Centralna zona od devet blokova shvaćena je kao središnja lamela jednog dugog i kontinualnog centralnog tkiva koje bi pošavši iz zemunskog jezgra imalo svoj kraj negde kod Slavije. Ova je studija predviđala da je neophodno da se centralni prospekt SIV – železnička stanica upotpuni jednim upravnim potezom paralelnim glavnim tokovima kretanjima ljudi.

Predlog rekonstrukcije Novog Beograda i Savskog amfiteatra, 1983 - 1985.

Perović, Stojanović

Ovo istraživanje, polazeći od ideje uspostavljanja „starog grada“ u novom gradu, oblikuje "prazan" prostor Novog Beograda jezikom bloka, ulice, trga. Predlog rekonstrukcije ispituje skoro sve postmodernističke forme koje je Evropa razvila u prethodnoj deceniji.

Međunarodni Konkurs za unapređenje urbane strukture Beograda, 1986.

Veliki spektar ideja – od formalističkih, u duhu Moderne i Atinske povelje, do stvaranja potpuno amorfni, ambijentalnih prostora; uspostavljanje nove jednako važne osovine duž Bulevara AVNOJ-a kojom se povezuje Novi Beograd sa starim jezgrom Beograda; dijagonalni pravci prema Bloku 12 i 16; oplemenjivanje centralnog prostora - zelenilo i voda.

Izgradnjom stambenog Bloka 24 (1984 – 1989.god.) i sportske hale u Bloku 25, u praksi je definitivno onemogućena realizacija Plana centralne zone Novog Beograda.

U poslednjih nekoliko decenija kroz seriju konkursa i studija stručna javnost je anketirana povodom pitanja daljeg razvoja ovog neprocenljivog prostora i mogućnostima njegovog unapređenja. Ovaj prostor bio je tema **Opšteg javnog neanonimnog programsko-anketnog konkursa za rešenje GRADSKOG PARKA**, od hotela Jugoslavija do Brankovog mosta na Novom Beogradu, **2007.** i **Studije Gehl** biroa gde su dati neki scenariji razvoja prostora konkursnog obuhvata. (materijal dat u konkursnoj dokumentaciji, u odeljku V – *OSTALA KONKURSNA DOKUMENTACIJA/Gehl studija.*)

4.2. Saobraćajne karakteristike prostora

Ulična mreža

Granicu Plana sa zapadne strane čini južna regulacija Bulevara Nikole Tesle (u rangu magistrale), dok sa južne strane granicu tangira saobraćajni pravac Bulevar Mihajla Pupina – Brankov most, takođe u rangu magistrale. Ostale saobraćajnice u kontaktu sa konkursnim obuhvatom su deo sekundarne ulične mreže. Bulevari Mihajla Pupina i Nikole Tesle sa pravcem Brankovog mosta čine jedan od najznačajnijih gradskih saobraćajnih pravaca kojim se sremsko područje grada povezuje sa tradicionalnim gradskim centrom starog Beograda. Veliki značaj za prostor ima i ulica Ušće, koja predstavlja „krunu“ nasipa postojeće obaloutvrde reke Save.

U postojećem stanju predmetna lokacija je direktno opslužena linijama autobusnog podsistema JGPP-a koje saobraćaju Bulevarom Nikole Tesle. Takođe, u Ulici Ušće (deo paralelan sa Brankovim mostom) nalazi se terminus autobuskih linija „Novi Beograd (Ušće)“. Priobalni delovi područja najudaljeniji su od naseljenih delova grada i postojećih stajališta JGS-a. Predmetno područje u petominutnoj izohroni je dobro opsluženo svim vidovima JGS-a. Jedna od linija autobusnog prevoza je privremeno ulazila i u sam kompleks, krećući se ulicom Ušće sa (privremenim) stajalištem ispred Muzeja savremene umetnosti, što je svakako zbog veličine parka, dužine i nebezbednosti pešačkih kretanja bilo korisno, kako za zaposlene, tako i za posetioce lokacije.

Parkiranje vozila, u postojećem stanju, obavlja se uz Ulicu Ušće, deo uz reku. Stacionarni saobraćaj je u deficitu, zbog velikog broja ugostiteljskih objekata za koje nije obezbeđen dovoljan broj parking mesta, pa se parkiranje odvija i na ostalim površinama koje nisu namenjene parkiranju. Takođe, poslovni centar „Ušće“ generiše veliki broj vozila za koji je obezbeđen parking u okviru podzmena garaže centra.

Pešački i biciklistički saobraćaj

U okviru granice Plana izvedene su biciklističke staze u Ulici Ušće (u delu kod Brankovog mosta, i u delu pored Parka prijateljstva), u Bulevaru Nikole Tesle (od Bulevara Mihajla Pupina do Ulice Ušće), uz šetalište pored reke Save, kao i kroz park od hotela Jugoslavija ka Ulici Ušće (prva izvedena biciklistička staza u Beogradu). Duž Bulevara Nikole Tesle evidentirane su trase drvoreda.

Pešački saobraćaj u pojedinim intervalima ima jake pešačke tokove, kao i biciklistički saobraćaj, za koji je izvedena biciklistička staza u delu zajedno sa pešačkom a u delu nastavka ulice Ušće odvojenom trasom. Ipak, nedovoljno definisana pešačka komunikacija sa kontekstom i atraktivnim objektima je veliki nedostatak ovog prostora.

U okviru predmetnog područja, u postojećem stanju, uslovi za javna pešačka kretanja su povoljni po obodima bloka, posebno u pešačkoj zoni šetališta uz obalu Save i Dunava. Ono što je nedostatak postojećeg stanja pešačkih staza i veza je nedovoljna povezanost tkiva Novobeogradskih blokova i šetališta uz Savu i Dunav u pravcu upravnom na obalu. Postojeću pešačku ali i biciklističku mrežu staza trebalo bi unaprediti kroz konkursna rešenja tako da se sotvari što neposrednija i atraktivnija, sadržajima podržana veza stambeno poslovnog zaleđa i obala reka i prostora prirode. Postojeću biciklističku stazu u Bulevaru Mihajla Pupina, koja je deo šire mreže biciklističkih staza, treba unaprediti.

U okviru Bulevara Nikole Tesle planirana je dvosmerna biciklistička staza sa strane profila prema parku minimalne širine 2,0 m, dok je u okviru Ulice Ušće, deonica paralelna reci, planiran je obostrani trotoar širine 2,5 m, kao i zid za zaštitu od hiljadugodišnjih voda. U okviru Ulice Ušće, deonice koje nisu paralelne reci, planirane su dvosmerne biciklistička staza širine 2,0 m sa ivičnim zelenim pojasom i obostranim trotoarima od minimum 1,5 m. Planirati pešačko - biciklističke mostovske veze sa desnom obalom Save i sa Ratnim ostrvom.

Slika 29: Plan biciklističkih staza Beograd

Beograd živi, izvedene staze – zeleno, planirane staze – crveno

4.3. Zelene površine

Javne zelene površine u blokovima 10, 14 i 15 čine deo „Jezgra“ planiranog sistema zelenih površina Beograda. Imajući u vidu način nastanka i uređenja, kao i postojeću strukturu, područje Parka prijateljstva čine tri celine:

- Prvu i najveću celinu parka (blok 15) čini područje između Brankovog mosta, ulice Ušće, njenog nastavka i Bulevara Nikole Tesle, koja se u literaturi može naći pod nazivom Park umetnosti. U okviru nje se nalazi objekat Muzeja savremene umetnosti, komercijalni objekat - restoran Ušće („Nacionalna klasa“), objekti reni bunara, „skejt park“, pešačko-biciklistički kej uz uređenu obaloutvrdu i kompleks crpne stanice na samom špicu ušća. Celina je delom u neposrednoj i užoj zoni zaštite vodoizvorišta. Park je uređen po uzoru na „engleske vrtove“, asocirajući na prirodno uređenje, sa grupacijama zelenila, otvorenim slobodnim površinama i vijugavim stazama.
- Drugu celinu parka (blok 14) čini područje između nastavka ulice Ušće, Bulevara Nikole Tesle i pešačke staze Zemunski kej, zaključno sa granicom znamenitog mesta Park prijateljstva. U okviru ove zone je prostor zelene i uređene parkovske površine Parka prijateljstva sa Alejom mira, površine od oko 14 ha, koji je zaštićen (Odluka o utvrđivanju Parka prijateljstva u Novom Beogradu za znamenito mesto, „Službeni Glasnik Republike Srbije“, br.8/2014), nastao 1961. kada su eminentne ličnosti iz celog sveta, prilikom posete Jugoslaviji i Beogradu, zasadile po jednu sadnicu u ovom parku kao simbol prijateljstva. Osim vrednih sadnica tu je i plato sa skulpturom „Večna vatra“, kao uređena parkovska površina. Pomenuti deo je uređen po principima „francuskog vrta“, a drugi deo površine koji je slobodan koristi se periodično za održavanje većih koncerata ili festivalskih manifestacija.
- Treću celinu parka (Blok 10) čini područje od granice znamenitog mesta do hotela Jugoslavija. Kroz ovu, prilično pasivnu celinu parka, bez mobilijara, prolazi biciklistička staza.

Priobalna zona Novog Beograda, odnosno površina u granici Plana kao njen deo, uživa status celine pod prethodnom zaštitom prema Zakonu o kulturnim dobrima („Službeni glasnik RS“, br. 71/94). Za sva dobra pod prethodnom zaštitom, važe mere zaštite kao i za kulturna dobra (u skladu sa vrstom).

Zelena površina u priobalju Dunava i Save, predstavlja jedinstvenu, kontinualnu, celinu, bogato obraslu drvenastom vegetacijom. Solidno opremljena mobilijarom, šetnom i biciklističkom stazom, osvetljena i pristupačna, predstavlja jednu od posećenijih obala Beograda za odmor i rekreaciju.

4.4. Infrastruktura

Postojeće infrastrukturne površine

Osim podzemnih trasa infrastrukturnih vodova u granici Plana se nalaze i lokacija kanalizacione crpne stanice upotrebljenih voda „Ušće“ (k.p. 1033/1, 1033/2 K.o. Novi Beograd i deo 1026/1 K.o. Novi Beograd), kao i objekti vezani za vodosnabdevanje – dva reni bunara (cele k.p. 1035, 1044/1, 1044/2 K.o. Novi Beograd i delovi 1043/1 i 1026/1 K.o. Novi Beograd) i dva cevasta bunara i jedna bazna stanica neposredno uz reni bunar.

Važan infrastrukturni objekat predstavlja postojeći nasip i obaloutvrda za odbranu od visokih voda.

4.5. Inženjersko geološke karakteristike područja

Predmetno područje pripada Novobeogradskom aluvijalnom platou, nalazi se u priobalju reka Save i Dunava, sa izgrađenom obaloutvrdom, sa kotama terena 75.5-77.0 mnv, nastalim nasipanjem refuliranog peska i gline do 7 metara, preko aluvijalnih sedimenata Save i Dunava.

Geološku osnovu terena izgrađuju sedimenti tercijara koji se pojavljuju na koti oko 45-50 mnv. Predstavljaju marinskom laporovitom glinom primarnog sastava, koja tone u pravcu Srema. Preko sedimenata tercijara, tokom perioda kvartara, formirane su aluvijalno-jezerske tvorevine (peskovito-šljunkoviti nanos sa "Corbicula Fluminalis") koji se pojavljuju oko kote 55-60 mnv i aluvijalne tvorevine (prašinsto-peskoviti nanos „facija povodnja“, glinovito-prašinsti nanos „facija mrtvaja“ i prašinsto-peskovito-šljunkoviti nanos „facija korita“). Teren prekriva nasip od refuliranog peska (savremeno tlo - tehnoгене naslage) i nasip od gline na površini terena.

Osnovna karakteristika inženjerskogeološkog modela terena i zastupljenih aluvijalnih sredina koje predstavljaju direktno angažovano temeljno tlo (do dubina rasprostiranja napona) u uslovima plitkog ili dubokog fundiranja objekta, karakteriše ukrštena slojevitost i heterogenost po sastavu i anizotropija fizičko-mehaničkih karakteristika, kako u vertikalnom, tako i u horizontalnom preseku.

Na osnovu analize rezultata postojeće dokumentacije, u hidrogeološkom pogledu teren je složenih karakteristika. Istraživanjima su konstatovane dve vrste izdani zbijenog tipa, gornja slobodna i donja sapeta. Slobodna izdan, formirana je u nasipu od refuliranog peska. Pri max. vodostaju reke Save i Dunava u koincidenciji sa max. nivoom podzemnih voda iz zaleđa Bežanijske kose, treba očekivati max. nivo slobodne izdani do kote 74 mnv. Prihranjivanje ove izdani se vrši infiltracijom površinskih voda, a delimično, pri visokom vodostaju, iz reke. Sapeta izdan je formirana u aluvijalno-jezerskim tvorevinama. Ova izdan je u direktnoj hidrauličkoj vezi sa rekom Savom. Pošto je značajna po kapacitetu, moguće je njeno korišćenje kao tehničke vode. Pri odlučivanju o korišćenju podzemnih voda neophodno je prethodno izvršiti hemijske i bakteriološke analize, kao i analizirati uticaj na promenu naponskog stanja i veličinu sleganja objekata u zoni razvoja depresione krive.

U hidrogeomehaničkom pogledu, a posebno sa aspekta unutrašnje erozije stabilnosti, uočava se česta pojava pomeranja i pregrupisanja čestica, menjajući kompoziciju zrna, kao i granične granulometrijske uslove unutrašnje erozije stabilnosti. Ove pojave na Novom Beogradu uočene su pri crpljenju „reni bunara“, izrade dubokih temeljnih jama i dreniranja terena. Hidrogeomehanički uticaj na promenu naponskog stanja i svojstava tla ima direktan uticaj na unutrašnju eroziju stabilnost, kličenje i tečenje kosina temeljnih iskopa, kao i povećanih ukupnih i diferencijalnih sleganja.

Istraživano područje PDR-a na osnovu stanja i svojstava u terenu (geomorfoloških, litološkog sastava, IG i HG karakteristika) i utvrđenog prostornog geotehničkog modela terena, pripada i izdvaja se kao jedinstveni inženjerskogeološki rejon A.

Izgrađen tehnoģeni nasip od refuliranog peska i gline, 75-77 mnv i oblaoutvrda duž Save i Dunava za sada odolevaju plavljenju reka, uz primenjivane mere predostrožnosti i potrebne mere zaštite u uslovima obilnih padavina i maksimalnog nivoa reka Save i Dunava, kao i uticaja na nivo podzemnih voda i njihovo kolebanje. Kolobanje nivoa podzemnih voda, gornje slobodne i donje izdani pod pritiskom, kao i njihovim međusobnim sadejstvom pri visokom vodstaju, NPV osciluje oko 2.0-7.0 metara od površine terena. Prema DUP-u usvojen je maksimalni nivo podzemne vode na koti 74.0 mnv na prostoru Novog Beograda.

4.6. Aktuelna planska dokumentacija na području konkursnog obuhvata

Planski osnov za područje obuhvata konkursa sadržan je u **Planu detaljne regulacije multifunkcionalnog sportsko-kulturnog kadržaja na području „Parka Prijateljstva“ – Ušće, gradske opštine Novi Beograd i Zemun** (dalje u tekstu PDR „Ušće“).

- „Službeni list grada Beograda“ br. 35/19. Prema PGR-u Beograda, područje u obuhvatu konkursa pripada Celini IX - Centar Novog Beograda, Prvobitni Novi Beograd.

Plan detaljne regulacije „Ušće“

U obuhvatu Plana u okviru Blokova 10, 14 i 15, zastupljene su sledeće površine javne namene: zelene površine; objekti i kompleksi javnih službi - ustanova kulture - Muzej savremene umetnosti; objekti i kompleksi javnih službi - kompleks posebne namene; saobraćajne površine; infrastrukturni objekti i kompleksi - KCS „Ušće“.

Na predmetnom području, oivičenom Brankovim mostom, Bulevarom Nikole Tesle, hotelom „Jugoslavija“ i rekama Dunav i Sava, dominiraju dve javne zelene površine, Park prijateljstva i zelena površina u priobalju Dunava i Save.

Kao što je već navedeno u prethodnim poglavljima, uzimajući u obzir položaj u prostoru, veličinu, dominantnu namenu, prioritete funkcije, prirodne karakteristike, kulturni kontekst, uređenost i opremljenost, područje predmetnog Plana podeljeno je na četiri celine, i to:

- celina I – Park prijateljstva, područje između Brankovog mosta, ulice Ušće, njenog nastavka i Bulevara Nikole Tesle;
- celina II – Park prijateljstva, područje između nastavka ulice Ušće, Bulevara Nikole Tesle i pešačke staze Zemunski kej, do Hotela Jugoslavija;
- celina III – Zelene površine u priobalju Dunava i Save, područje od Brankovog mosta do Komplexa posebne namene, a između ulice Ušće i reke Save i
- celina IV – Zelene površine u priobalju Dunava i Save, područje od Komplexa posebne namene do Hotela Jugoslavija, koga čini kosina odbrambenog nasipa (od Dunava do pešačke staze), zatim pešačka staza Zemunski kej kao kruna nasipa sa manjom kosinom nasipa ka Parku prijateljstva.

Cilj Plana postavljen je u odnosu na preispitivanje postojećeg koncepta prostornog uređenja i sadržaja, mogućnosti prostora i njegovog unapređenja u skladu i bez narušavanja postojećeg kvaliteta prostora.

Ciljevi izrade Plana su: zaštita javnog interesa i zaštićenih vrednosti, zaštita i unapređenje prirodnih, kulturnih i graditeljskih vrednosti; formiranje identiteta područja kao centralnog gradskog parka i uvođenje novih sadržaja, urbanih formi, elemenata atrakcije i opreme; definisanje lokacija za izgradnju objekata kulture, od značaja za Republiku Srbiju; uređenje obale i obaloutvrde, definisanje odnosa prema zoni priobalja, pristupu rekama, vizurama i siluetama; definisanje saobraćajne mreže, stacionarnog saobraćaja, pešačkih i biciklističkih pravaca kretanja; komunalno i infrastrukturno opremanje; utvrđivanje pravila uređenja i građenja za planirane namene i načina sprovođenja plana.

Slika 30: Prikaz celina i podcelina konkursnog obuhvata, videti više u prilogu *Plan namena* iz Plana „Ušće“

Potencijali i kvaliteti prostora koje Plan ističe su: prirodne i morfološke karakteristike uže i šire lokacije; položaj u mapi grada; ukupna površina; istorijski identitet mesta; kvalitetno zelenilo i prostori koji se mogu dodatno oplemeniti; vizure iz i u prostor; pojedini postojeći sadržaji koji privlače posetioce (muzej, skejtpark, kejs, restorani). Ove postojeće kvalitete bi trebalo zaštititi i nadograditi predloženim rešenjima.

Uočeni nedostaci prostora koje bi kroz dalje projektantske aktivnosti trebalo adresirati su: nedovoljna pristupačnost i neintegrisanost sa okruženjem, pešačke barijere u vidu jake tangentne saobraćajnice, lokacija za parkiranje i nedostatak sistemskog programskog rešenja za ceo predmetni prostorni obuhvat.

Ograničenja vezana za prostor i njegovo korišćenje istaknuta Planom su: uslovi vezani za stanje životne sredine, zaštitu prirode i očuvanje javnih zelenih površina; uslovi vezani za zaštitu kulturno-istorijskog nasleđa i zaštitu vizura i panorama tj. silueta grada; uslovi vezani za zone zaštite beogradskog vodoizvorišta; uslovi vezani za vodno zemljište, vodoprivredu i projektovanu obaloutvrdu; uslovi vezani za geološkomorfološke karakteristike terena, podzemne vode i ograničenu nosivost tla; uslovi vezani za infrastrukturne instalacije i objekte, koridore i zaštitne pojaseve; uslovi vezani za trase i regulacije saobraćajne infrastrukture, mogućnosti priključka, stacionarni saobraćaj i javni gradski prevoz.

Važeći Plan „Ušće“ predstavlja osnov za izdavanje informacije o lokaciji, lokacijskih uslova, kao i za izradu projekta preparcelacije i urbanističkog projekta, i osnov za formiranje građevinskih parcela javnih namena u skladu sa Zakonom o planiranju i izgradnji.

Dalja parcelacija definisanih granica građevinskih parcela javnih zelenih površina može se vršiti isključivo u svrhu definisanja parcela planiranih objekata javne namene navedenih u pravilima građenja za javne zelene površine u celinama I i II. Dalja parcelacija definisanih granica građevinskih parcela javnih zelenih površina može se vršiti isključivo u svrhu definisanja parcela stubova planirane gondole, što je i učinjeno u fazi izrade tehničke dokumentacije i parcele su dodeljene isključivo ispod stubova planirane gondole. Nije dozvoljena parcelacija građevinskih parcela javne namene postojeće parcele Muzeja savremene umetnosti (JS-1).

Za sve javne zelene površine, obavezna je izrada:

- Manualna valorizacije postojeće vegetacije koji prethodi projektu pejzažnog uređenja parkovskih površina (I do IV).
- Projekta pejzažnog uređenja svih parkovskih površina (I do IV), uz verifikaciju na Komisiji za planove Skupštine grada Beograda.
- Projektne dokumentacije za rešenje obaloutvrda reke Save sa hidrološkom studijom, kroz koju će se definisati tačna pozicija zida/prostora za postavljanje mobilne opreme za odbranu od velikih voda za sve zone (I do IV).

Obavezna je izrada javnog urbanističko – arhitektonskog konkursa kojim će se odrediti lokacije za planirane ustanove kulture od nacionalnog značaja, objekta akvarijuma, i panoramskog točka.

Obavezna je izrada Urbanističkog projekta za planirane objekte i komplekse javnih službi, ustanova kulture od nacionalnog značaja, objekta akvarijuma i panoramskog točka, čiji je minimalni obuhvat cela građevinska parcela ZP-1 i ZP-2.

Program urbanističko-arhitektonskog konkursa, urbanistički projekat i tehničku dokumentaciju potrebno je izraditi u svemu prema pravilima definisanim Planom „Ušće“, a na osnovu Zakona o zaštiti prirode, Zakona o zaštiti životne sredine, Zakona o kulturnim dobrima i Odluke o proglašenju parka prijateljstva za znamenito mesto.

U prilogu raspisa Konkursa priloženi su pribavljeni uslovi nadležnih institucija posebno: Zavoda za zaštitu spomenika Beograda, Zavoda za zaštitu prirode, Sekretarijata za zaštitu životne sredine, JP Zelenilo Beograd i JKP BVK.

Elementi obavezni za konkurs:

- svi sadržaji na predmetnom prostoru treba da budu u funkciji javnog korišćenja;
- rešenje mora biti primereno značaju predmetne lokacije utemeljenom na vrednovanju istorijskih, prirodnih, kulturoloških i funkcionalnih karakteristika, a u kontekstu najvećeg parka Novog Beograda;
- neophodno je očuvanje celokupne drvenaste vegetacije;
- neophodno je planirati zaštitu najvažnijih definisanih vizura;
- za građevinsku parcelu ZP1-1 indeks zauzetosti iznosi 2,5%, a za građevinske parcele ZP1-2a i ZP1-2b ukupni indeks zauzetosti je 3%;
- poziciju objekata odrediti u skladu sa Zonama zaštite prostora i osnovnim ograničenjima gradnje, definisanim na grafičkom prilogu br. 2 - Planirana namena površina i grafičkom prilogu br. 3 - Regulaciono - nivelacioni plan, kao i u skladu sa pozicijama drvenaste vegetacije;
- formiranje ekstenzivnog krovnog vrta na planiranim objektima, u minimalno 30 cm zemljišnog supstrata, kao i ozelenjavanje vertikalnih površina objekta, direktno i/ili na postavljenim nosačima, kao i kontejnerski gajenih biljaka na konstrukciji postavljenoj paralelno sa zidom.

Prilikom sprovođenja Konkursa i izrade urbanističkih projekata, primeniti principe integrativne zaštite u cilju očuvanja kulturno-istorijskih, arhitektonskih, urbanističkih, ambijentalnih i prirodnih vrednosti prostora ili načela urbane obnove.

Znamenito mesto – Park prijateljstva urediti i rekonstruisati na način kako je to definisano Odlukom o utvrđivanju Parka prijateljstva u Novom Beogradu za znamenito mesto („Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 8/15).

Područje priobalne zone Novog Beograda u granici Plana urediti sa merama propisanim za celine koje uživaju prethodnu zaštitu prema Zakonu o kulturnim dobrima („Službeni glasnik RS“ br.71/94, 52/11-dr.zakon i 99/11 – dr.zakon).

Sve vrste planiranih intervencija na teritoriji Plana izvesti u skladu sa urbanističkim pravilima uređenja i građenja utvrđenim ovim Planom, uz obaveznu saradnju sa nadležnim institucijama po pitanju zaštite kulturnog nasleđa i prirodnih vrednosti, zelenih površina, zaštite životne sredine i vodoprivrede i JKP BVK.

Svi sadržaji na predmetnom prostoru treba da budu u funkciji javnog korišćenja, na površinama javne namene, tj. na javnom građevinskom zemljištu. Svi planirani sadržaji na teritoriji Plana i kompatibilne namene ne smeju ugroziti životnu sredinu.

Budući da je realizacija novih objekata kulture propisana PDR-om „Ušće“ uz obaveznu izradu arhitektonsko urbanističkog konkursa za obuhvat oivičen Brankovim mostom, Bulevarom Nikole Tesle, hotelom „Jugoslavija“ i šetalištem uz reke Dunav i Savu, Planska dokumentacija je data u celosti u okviru Konkursne dokumentacije (u odeljku II IZVODI IZ PLANSKE DOKUMENTACIJE/PDR Ušće), a u poglavlju 4.2.4. Urbanističko-parametarske uslovljenosti i smernice za oba zadatka, ovog raspisa dati su izvodi koji se odnose na pravila uređenja i građenja za objekte javne namene.

Aktuelna planska dokumentacija u kontaktnoj zoni konkursnog obuhvata

Područje u zoni šireg okruženja konkursnog obuhvata određeno je u planskom smislu različitim nivoima planskih dokumentata:

- PGR-om Beograda za blokove 21 i 30 koji se sprovode neposrednom primenom pravila građenja PGR-a, dok je za blokove 12 i 14 i 26 definisana obavezna izrada plana detaljne regulacije.
- Planovima detaljne regulacije za blok 16

Važeći Planovi detaljne regulacije u kontaktnom području:

1. PDR bloka 11 između Bulevara Nikole Tesle, Keja oslobođenja i produžetka ulica Goce Delčeva i Aleksinačkih Rudara, gradska opština Zemun (predlog izmene PDR-a je još uvek u proceduri)
2. PDR Dela bloka 12 Gradske opštine Novi Beograd

Tekstualne i grafičke priloge važećih planskih dokumenata, u digitalnom formatu, možete preuzeti preko GIS aplikacije sa internet portala Direkcije za građevinsko zemljište i izgradnju Beograda JP - <https://gis.beoland.com/smartPortal/gisBeoland>.

Odabirom sloja „Obuhvat planova“ i prostornom selekcijom PDR-a na interaktivnoj mapi otvara se prozor preko koga se može pristupiti „Detaljnim informacijama“ (kružna ikonica sa oznakom „i“) u okviru koga se nalaze dokumenta – tekst i grafika plana.

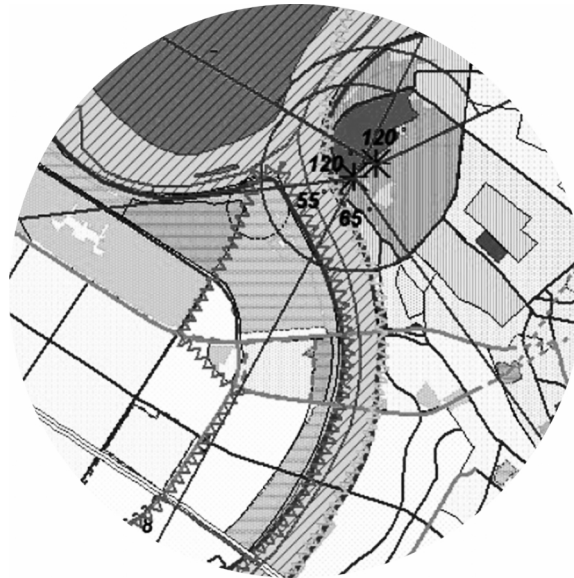
Korisničko uputstvo za upotrebu GIS aplikacije se nalazi na sledećem linku -

http://www.beoland.com/wp-content/uploads/planovi/gis-direkcije/uputstvo_mapa.pdf

(Izvodi iz aktuelne planske dokumentacije u kontaktnoj zoni konkursnog obuhvata kao i njihove granice, priloženi su konkursnoj dokumentaciji – (II IZVODI IZ AKTUELNIH PLANSKIH DOKUMENATA)

Zaštita vizura

Predmetno područje nalazi se u pravcu zaštićene vizure sa platoa kod spomenika Pobednik na Beogradskoj tvrđavi.

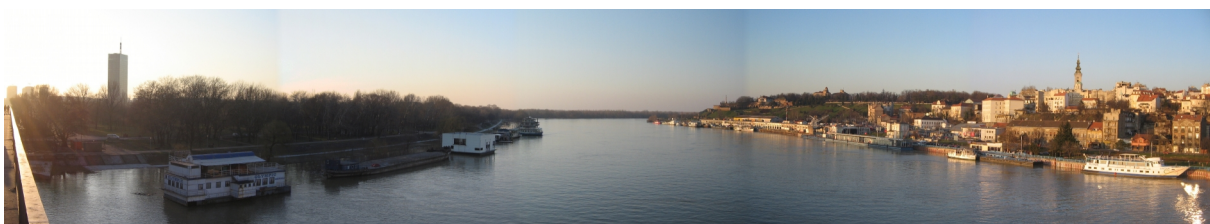

Slika 31: Trajna dobra Beograda-zaštićene vizure (GUP Beograda)

Morfologijom terena, prirodnim položajem i nadmorskom visinom, predmetno područje pruža stanovnicima i posetiocima izuzetne vizure – sagledavanje starog dela Beograda sa tvrđavom i Velikog ratnog ostrva kao i obrnuto, sagledavanje predmetnog područja sa najatraktivnije turističke tačke Beograda – Beogradske tvrđave i parka Kalemegdan, Brankovog mosta, samih reka, poslovnog centra Ušće i Zemuna-Gardoš, što u daljoj razradi prostora treba posebno afirmisati.

slika 32: Pogled ka Novom Beogradu sa Beogradske tvrđave

slika 33: Pogled ka ušću sa Starog Savskog mosta

Jedna od najvažnijih vizurnih tačaka sa koje se sagledava centralni deo Novog Beograda je na Beogradskoj tvrđavi, sa platoa kod Pobednika (kota 113.40) i bastion na završetku bedema od Sahatkule ka Savi (kota 124.00). Ova vizura obuhvata panoramu ušća Save u Dunav, sa Malim i Velikim ratnim ostrvom, reprezentativnim i zelenim prostorom Novog Beograda i Zemunom u pozadini. Značajne vizure su iz novobeogradskih bulevara upravnih na predmetno područje (od Bulevara umetnosti do Ulice Milentija Popovića).

5. KONKURSNI ZADATAK

5.1. Predmet konkursa, opšte smernice i preporuke

Primarni predmet ovog konkursa je **Idejno arhitektonsko rešenje zgrade Prirodnjačkog muzeja**, ali kojem prethodi obaveza određivanja lokacija sadržaja propisanih PDR-om „Ušće“ za područje konkursnog obuhvata. Stoga je sekundarni predmet ovog konkursa, ali i preduslov primarnog predmeta, distribucija sadržaja propisanih Planom kroz **Idejno urbanističko rešenje konkursnog obuhvata** koji predstavlja deo područja PDR „Ušće“ (prilozi dati u odeljku II *IZVODI IZ PLANSKE DOKUMENTACIJE/PDR Ušće.*)

Budući da se sastoji iz dva nivoa rešenja urbanističkog i arhitektonskog, možemo reći da se predmet konkursa **sastoji iz dva zadatka.**

Prvi zadatak je **idejno urbanističko rešenje** konkursnog obuhvata koji predstavlja deo područja obuhvaćenog Planom detaljne regulacije područja „PARKA PRIJATELJSTVA“ – UŠĆE, GRADSKO OPŠTINE NOVI BEOGRAD I ZEMUN“, odnosno njegove celine I i II.

Celovito **idejno urbanističko rešenje konkursnog obuhvata** pre svega treba da odgovori na obavezu propisanu Planom detaljne regulacije za predmetno područje, koja glasi da je obavezna izrada javnog urbanističkog arhitektonskog konkursa kojim će se odrediti lokacije za planirane ustanove kulture od

nacionalnog značaja, objekta akvarijuma i panoramskog točka. Ustanove kulture od nacionalnog značaja planirane PDR-om „Ušće“ su Muzej umetnosti 21. veka i Prirodnjački muzej.

Konkursni obuhvat čini prostor omeđen sa severozapadne strane parcelom Hotela Jugoslavija, sa južne strane južnom regulacijom Bulevara Nikola Tesla, sa jugoistočne strane Brankovim mostom i sa severne strane šetalištem uz obale Dunava i Save (ulicom Zemunski kej i ulicom Ušće). Konkursni obuhvat tako čini prostor od šetališta uz reke Dunav i Sava do Bulevara Nikole Tesle i od Brankovog mosta do parcele hotela „Jugoslavija“.

Prema PDR-u Ušće to su celine I i II, namenjene distribuciji sadržaja multifunkcionalnog sportsko-kulturnog sadržaja.

Prema PDR-u „Ušće“, u celinama I i II koje predstavljaju konkursni obuhvat, definisane su tri građevinske parcele, i to su:

- ZP1 -1, orijentacione površine 275.166,70m²
- ZP1-2a i ZP1-2b, orijentacione površine 322.485,44m²

(Izvod iz Plana: * ZP1-1 i ZP1-2a nalaze se u K.o. Novi Beograd a ZP1-2b u K.o. Zemun)

(prilog L02-planirana namena u odeljku II IZVODI IZ PLANSKE DOKUMENTACIJE/PDR Ušće.)

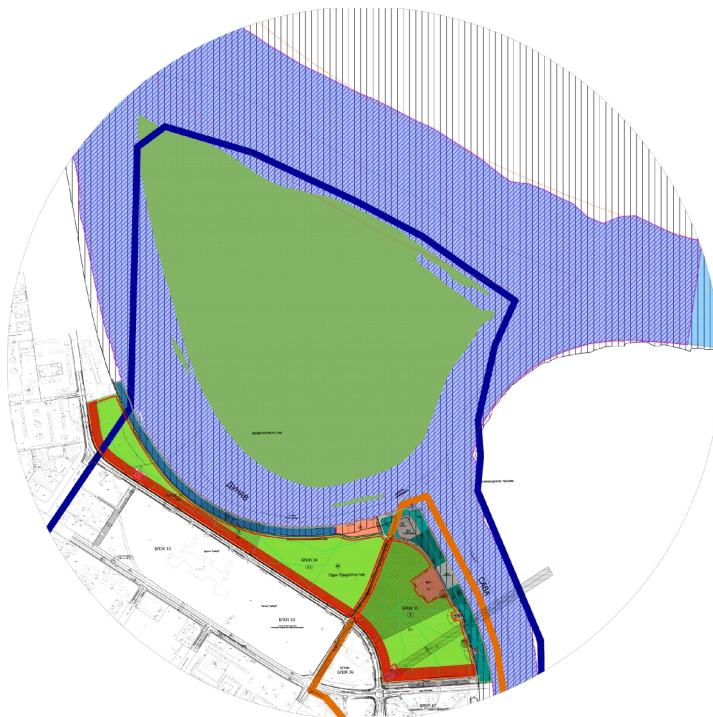
Razlika između dva nivoa konkursnog zadatka, urbanističkog i arhitektonskog, manifestuje se pre svega kroz karakter konkursnog zadatka, kao i kroz potreban nivo razrade konkursnih rešenja za svaki od njih.

Prvi konkursni zadatak je:

- **Idejno urbanističko rešenje konkursnog obuhvata**, koji čine celine ZP1 i ZP2, područja Plana detaljne regulacije područja „PARKA PRIJATELJSTVA“ – UŠĆE, GRADSKO OPŠTINE NOVI BEOGRAD I ZEMUN“, površine koja iznosi oko 60 ha

Drugi i primarni konkursni zadatak je:

- **Idejno arhitektonsko rešenje zgrade Prirodnjačkog muzeja**

slika 34: Prilog *Plan namena* iz Plana „Ušće“, podela na celine I i II, i podceline ZP1-1, ZP1-2a i ZP1-2b

5.2. Programski uslovi

5.2.1. Programski uslovi za urbanistički nivo zadatka – zadatak 1 /Određivanje lokacija sadržaja predviđenih Planom „Ušće“

Prvi zadatak konkursa odnosi se na idejno urbanističko rešenje područja koje obuhvata celine označene kao ZP1 i ZP2 u PDR-u „Ušće“.

Cilj prvog konkurnog zadatka je pre svega određivanje lokacija za sadržaje kulture nacionalnog značaja propisanih Planom, kao što su **Prirodnjački Muzej** i **Muzej umetnosti 21. veka**, kao i određivanje pozicije sadržaja **Akvarijuma** i **Panoramskog točka**.

Lokacije sadržaja treba predložiti u odnosu na sagledavanje uslova konteksta sa jedne strane kao i prirode programa za koje se lokacija predlaže sa druge strane. Unutrašnji uslovi programa zahtevaju određene kapacitete pristupa, prilaza, orijentacija i odnosa ka neposrednom okruženju, dok se spoljašnji uslovi konteksta tiču stvaranja skladne celine u svakom smislu, od funkcionalne i oblikovne, preko celine u okviru koje postoji balans građenog i negrađenog prostora, kulture i prirode, a sve u cilju stvaranja jedinstvenog karaktera celine koji odgovara jedinstvenoj poziciji predmetnog područja u gradu Beogradu.

Pozicija predmetnog područja konkursnog obuhvata jedinstvena je pre svega u odnosu na topografiju terena u sprezi sa morfologijom grada, jer obuhvata područje ušća reke Save u reku Dunav. Prirodno ovo mesto jeste i jedno od najizloženijih tačaka u odnosu na sagledavanje morfologije grada sa svih prirodnih gradskih uzvišenja i vidikovaca, ali ono što ovo mesto dodatno čini izuzetnim je činjenica da iako se nalazi u samom jezgru urbanog tkiva, ova lokacija je u direktnom kontaktu sa prostorom prirode, ušća dveju reka i Velikog ratnog osrva. Ova specifičnost, predmetno područje čini jednim od najlepših ambijenata naše zemlje. Osim ove jedinstvene pozicije, veoma karakteristična topografija, ravnog, nekada močvarnog terena, koja ima specifično geološko poreklo, gradi u potpunosti nezamenljiv ambijent.

Od učesnika se očekuje da prilikom realizacije prvog konkursnog zadatka, poštujući neposredni kontekst lokacije i poziciju predmetnog prostora u okviru urbane matrice Novog Beograda, sve intervencije u okviru predmetne prostorne celine, odavno afirmisane u smislu ambijentalnih specifičnosti, pažljivo razmotre u cilju dobijanja što kvalitetnijeg rešenja takvih karakteristika da, uz obezbeđenje efikasnosti korišćenja prostora i afirmaciju postojećih vrednosti celine, kroz unapređenje funkcionalne i ambijentalne karakteristike, delu područja PDR-a „Ušće“ obezbedi nove modele za razvoj novog kulturnog predela uz maksimalno uvažavanje i razumevanje sveta prirode.

Od učesnika konkursa očekuje se da, u odnosu na uži i širi kontekst predmetnog područja, predlože najpovoljnije lokacije za ustanove kulture od nacionalnog značaja - Prirodnjački muzej i Muzej umetnosti 21. veka i da predlože najpovoljnije lokacije za objekte akvarijuma i panoramskog točka.

Poziciju sadržaja dati u okviru načelne koncepcije za celovit konkursni obuhvat. Rešenje, organizaciju i dizajn celine, posebno slobodnih površina – saobraćajnih, pešačkih, rekreativnih i zelenih dati u skladu sa programskim zadatkom i potrebama namene, sa ciljem formiranja funkcionalno i ambijentalno vrednog otvorenog prostora. Slobodne prostore, u programskom smislu, predvideti u skladu sa potrebama savremenog grada, imajući u vidu mogućnost formiranja kulturnih distrikta i podrazumevajući maksimalno očuvanje zelenog fonda zatečenog na lokaciji.

Posebnu pažnju treba posvetiti planiranju korišćenja pešačkih, rekreativnih i zelenih površina u sklopu konkursnog obuhvata. Od učesnika se prvenstveno očekuje da daju prostornu distribuciju gore navedenih sadržaja konkursnog obuhvata imajući u vidu sva ograničenja vezana za zaštitu i razvoj postojećeg fonda javnih zelenih površina. Od učesnika se očekuju i konceptualni predlozi za unapređenje različitih oblika boravka na otvorenom, od okupljanja oko događaja u javnom prostoru

poput predavanja, tribina i izložbi, preko prostora za istraživanje i edukaciju u odnosu na sadržaje i programe objekata u okviru obuhvata, do zajedničkih prostora za druženje, sport i druge grupe aktivnosti.

U okviru celine, odnosno bloka 15 nalazi se zaštićeno kulturno dobro zgrada Muzeja savremene umetnosti na Ušću, čija parcela ne pripada konkursnom obuhvatu. Zgrada Muzeja proglašena je za kulturno dobro 1987. godine i podleže odgovarajućoj zaštiti Zavoda za zaštitu spomenika kulture grada Beograda. Od učesnika u konkursu očekuje se da predlože lokacije novoplaniranih sadržaja kulture nacionalnog značaja baš u odnosu na ovaj jedinstveni arhitektonski poduhvat autora Ivana Antića i Ivanke Raspopović, tako da pokaže duboko uvažavanje vrednosti koje nam pruža kulturno nasleđe ali i da ponudi modele njegovog daljeg čuvanja i promovisanja.

Ovde se pre svega misli na strategije aktiviranja kompatibilnih i održivih sadržaja koji će učiniti da se programi međusobno uvezuju i podržavaju i time grade mehanizme zajedničkog funkcionisanja koji mogu obezbediti ekonomsku i ekološku održivost. Neki od već aktivnih i proverenih koncepcija obnove kulturom su i distrikti kulture ili muzejski kompleksi koji zajedničkim programima obezbeđuju komponovanje niza aktivnosti iz sfere komercijalnih i rekreativnih sadržaja koji su kompatibilni sa kulturom poput probranih ugostiteljskih sadržaja, javnih otvorenih prostora za rekreaciju ali i multifunkcionalnih javnih prostora koji mogu primiti edukativne sadržaje koji mogu okupiti sve socijalne grupe oko učestvovanja u kulturnom životu grada. Povezivanje ovih sadržaja u jedinstven mehanizam funkcionisanja može obezbediti korisnicima da provedu čitav dan u predmetnom prostoru uživajući i u pejzažu i kulturnim sadržajima ali i relaksiranju i gastronomiji. Time se očuvanje kulturnog nasleđa i dragocenih spomenika kulture postiže aktiviranjem predmetnog prostora tako da postane deo svakodnevnog života stanovnika grada, ali i gradi ekskluzivnost turističke ponude za goste iz regiona i inostranstva.

Programski elementi i smernice za za urbanistički nivo zadatka /Idejno urbanističko rešenje konkursnog obuhvata

U okviru konkursnog obuhvata od učesnika konkursa se očekuje da daju predloge za lokacije sledećih sadržaja:

- Prirodnjački muzej
- Muzej umetnosti 21. veka
- Akvarijum
- Panoramski točak

Prirodnjački muzej

Prikaz ovog programa i smernice za njegov razvoj biće detaljno date u poglavlju 4.2.2. *Programski uslovi za arhitektonski nivo zadatka –Idejno arhitektonsko rešenje Prirodnjačkog muzeja* budući da je Idejno arhitektonsko rešenje ovog programa primarni konkursni zadatak.

Muzej umetnosti 21. veka

U okviru prvog konkursnog zadatka, ovom prilikom treba odrediti najpovoljniju lokaciju za razvoj prostora i programa koji bi obezbedio proširenje kapaciteta i razvoj postojeće ustanove Muzeja Savremene umetnosti, a u svemu prema normativima, uslovima i pravilima građenja koji su dati u poglavlju 4.2.4. *Urbanističko-parametarske uslovljenosti i smernice za oba zadatka*. Posebnim projektnim arhitektonskim konkursom planiraće se izrada Idejnog rešenja objekta Muzeja 21. veka. Na ovom konkursu, u okviru prvog zadatka, u odnosu na pozicije ostalih sadržaja i kapacitete lokacije predložiti najpovoljnije prostorno programske odnose iz kojih proizilazi predlog lokacije za objekat čija maksimalna površina pod objektom ne prelazi 8000m². Kao što je navedeno u uslovima i pravilima građenja, Muzej treba planirati u kontaktnoj zoni postojećeg Muzeja savremene umetnosti

na javnoj zelenoj površini parka ZP1 u celini I. Istorijski razvoj planova za uži i širi obuhvat Muzeja savremene umetnosti i njegovog proširenja dat je u odeljku 3.1. *Istorijat prostora, graditeljsko i kulturno nasleđe*.

Na inicijativu Muzeja savremene umetnosti a na osnovu ideje koja postoji još u planu iz 1962. godine, novi objekat Muzeja umetnosti 21. veka planiran je kao proširenje kapaciteta za baštinjenje savremene umetnosti u novom veku a okviru formiranja muzejskog kompleksa.

Akvarijum

Sadržaj Akvarijuma planirati u okviru javne zelene površine parka ZP1 u celini I ili II, tako da maksimalna površina pod objektom ne pređe 5000m². Svi potrebni parametri za određivanje kapaciteta objekta i u odnosu na njega predlog lokacije i koncepte prilaza i ulaza dati su u poglavlju 4.2.4. *Urbanističko-parametarske uslovljenosti i smernice za oba zadatka*. Idejno arhitektonsko rešenje objekta Akvarijuma potraživaće se takođe kroz poseban projektni arhitektonski konkurs, a na ovom konkursu prilikom predloga lokacije za ovaj program voditi se uslovima koji govore o kvalitetu prostora u širem kontekstu, o vizurama, zaštiti zelenog fonda, graditeljskog nasleđa i svih specifičnosti i vrednosti predmetne lokacije o kojima je bilo reči u prethodnom poglavlju.

Na osnovu statistike vezane za turističku potrebu i demografskih podataka orijentaciono je postavljen kapacitet posetilaca na godišnjem nivu kao 500.000 do 600.000 posetilaca. U odnosu na standarde vezane za ovu vrstu programa, planiran broj parking mesta je oko 150, sa adekvatnim prostorom namenjenim parkiranju autobusa za organizovane posete učenika. Minimalan broj zaposlenih je oko 40, glavni akvarijum zapremina 2 miliona litara.

Panoramski točak

Panoramski točak, u odnosu na sve ostale sadržaje predviđene planskom dokumentacijom najprivremenijeg je karaktera. U odnosu na objekte kulture nacionalnog značaja i objekat Akvarijuma čija trajnost proizilazi iz veličine građevinskog poduhvata potrebnog za realizaciju ovog sadržaja, lokaciju za program Panoramskog točka planirati kao sekundarnu i prateću. Njegova pozicija može biti anketno data i van konkursnog obuhvata, budući da je obuhvat Plana „Ušće“ proširen još zonama III i IV o kojima je bilo reči u prethodnom poglavlju prilikom opisa konkursnog obuhvata.

Maksimalna visina točka predviđena planom je 85m, a svi ostali parametri i ograničenja značajna za pozicioniranje ovog sadržaja dati su u odeljku 4.2.4. *Urbanističko-parametarske uslovljenosti i smernice za oba zadatka*. Specifičnost ovog programa podrazumeva stalno praćenje razvoja grada i njegove morfologije. Razmotriti sve promene u morfologiji grada koje su se desile od trenutka kada je planskom dokumentacijom ovaj sadržaj smešten na područje Parka prijateljstva (2019) i predložiti najadekvatniju lokaciju ovakvog sadržaja u ovom trenutku u odnosu na ceo gradski pejzaž.

Odnosi i veze između sadržaja u okviru čitavog konkursnog obuhvata

Na urbanističkom nivou u okviru prvog zadatka izbora lokacija planiranih sadržaja uzeti u obzir mogućnost da bi neki programi ustanova kulture nacionalnog značaja mogli formirati posebne „ekosisteme“, odnosno formirati distrikte kulture ili muzejske komplekse u okviru kojih bi delili resurse. U takvom scenariju predložiti javne prostore u okviru zelenih površina parcele koji mogu obezbediti prostorni okvir za edukativno-istraživačke sadržaje.

Planirati uređenje partera predmetnih parcela tako da se mogu realizovati programi edukacije na otvorenom različitog kapaciteta od predavanja do manjih radionica.

Predvideti pozicije amfiteatra na otvorenom i manjih punktova za boravak i zadržavanje u javnom ozelenjenom prostoru. Predvideti prostorne okvire i za druge programe, kompatibilne kulturnim sadržajima najvišeg nivoa. Predložiti reprezentativne ambijente u pejzažu u okviru kojih je moguće organizovati izložbe na otvorenom i druge kulturne sadržaje.

Sa druge strane prilikom koncipiranja parternog i pejzažnog uređenja, razmišljati i o prirodi u sprezi sa edukacijom i kulturom. U okviru zajedničkih javnih sadržaja planirati pejzažno uređenje kulturno-prirodnih tematskih celina, poput geoloških pešačkih staza, autohtonih mikrobiotopa, celina koje pokazuju geološku istoriju tla, poput geoloških vrtova ili samoprečišćavajućih jezera i tome slično.

U takvim ambijentima modelovanih parkovskih celina koje bi približile nekadašnje autohtone prirodne celine, takođe bi bilo moguće realizovati edukativne ali i istraživačke programe prirodnjačkog muzeja u otvorenom prostoru. Istovremeno, budući da bi im karakter bio u potpunosti javni, bili bi namenjeni i odmoru i rekreaciji najšire publike.

Poželjno je krovne površine novoplanirane izgradnje planirati kao aktivan i ozelenjen prostor, u svrhu njihovog korišćenja kao zajedničkih spoljnih zelenih prostora, aktivacije energetskih potencijala ili drugih sadržaja, u skladu sa potrebama korisnika objekta.

Postojeće parterno uređenje u okviru bloka 15 preispitati u kontekstu nove distribucije sadržaja. Ako je moguće sačuvati delove izgrađene infrastrukture staza i igrališta i parkovskog uređenja, sačuvati ih u što većoj meri u cilju održivosti. Zadržavanje postojećeg sistema staza, igrališta i terena poželjno je u kontekstu održivosti budućih intervencija, kroz očuvanje prethodnih investicija, ali nije obavezujuće. Ako se pokaže da nova distribucija sadržaja zahteva drugačiji koncept upotrebe javnih zelenih prostora bloka i drugačiju strukturu pristupnih staza i pratećih sadržaja, predložiti novo parterno uređenje.

Urbanistički nivo zadatka se odnosi na distribuciju sadržaja, odnosno pronalaženje najadekvatnijih lokacija pre svega za sadržaje kulture nacionalnog značaja: Prirodnjačkog muzeja i Muzeja umetnosti 21. veka. Lokacije ove dve institucije kulture od najvećeg interesa za Republiku Srbiju odrediti strateški tako da se u vezi sa drugim programima i prostorima formiraju održivi mehanizmi korišćenja prostornih i programskih resursa. Ako je moguće sadržaje uvezati u prirodne celine, tako da jedna institucija kulture ojačava drugu, ne samo pozicijom nego i mogućnošću formiranja zajedničkih programa ili deljenim korišćenjem istih resursa prirode i pejzažnog uređenja slobodnog dela parcele.

Sa druge strane takođe u jakoj sprezi sa kontekstom, razmotriti pozicije sadržaja koji imaju više zabavni karakter kao što su Akvarijum i Panoramski točak. Pronaći prirodne programske kontinuitete u užem i širem okruženju na koje bi se ovakva vrsta programa nadovezivala. Formiranje ovako objedinjenih programskih celina doprineo bi višem stepenu atraktivnosti i privlačnosti za publiku, a samim tim bi omogućilo viši intenzitet aktivnosti na predmetnom prostoru, što bi sve ukupno vodilo održivosti čitavog prostorno programskog obuhvata. Udružujući sadržaje i kapacitete, programi sličnih karaktera angažuju sličnu ili istu publiku, i time artikulišu javni život grada, čineći sadržaje dostupnim i obogaćenim.

Šetalište uz Savu i Dunav, od ulice Ušće i Brankovog mosta, pa u nastavku šetališta Zemunski kej do hotela Jugoslavija, deo je duže pešačko-biciklističke kičme grada uz obale Save i Dunava, kojom je moguće povezati sadržaje kulture i sadržaje zabave u veće celine, i time ih uključiti u svakodnevni život građana. Dobro pozicioniranje planiranih sadržaja obezbedilo bi građanima i posetiocima grada da provedu ceo dan na predmetnom području, u kombinaciji aktivnosti koja bi mogla da zadovolji potrebe npr. čitave porodice, ili da obezbedi dinamiku aktivnosti u jednom danu koju pruža grad metropolitenskog karaktera kao što je Beograd.

Uživanje u prirodi, uz intervale edukacije i kulture u sprezi sa zabavom i ugostiteljstvom daje na relativno malom prostoru mogućnost da korisnik uživa u svim složenostima i slojevitostima koje nudi veliki grad na topografski najpogodnijem mestu ušća dveju velikih evropskih reka.

U okviru prostora bloka 15, u aktuelnom stanju, nalaze se i pristupne staze i sportski tereni namenjeni javnom korišćenju, izgrađeni u periodu od 2017. godine do danas. Ukoliko predlog rešenja distribucije sadržaja kulture nacionalnog značaja i nove izgradnje objekta Prirodnjačkog muzeja bude zahtevao modifikaciju ili uklanjanje ovih elemenata pejzažnog uređenja sa njihove postojeće lokacije,

predložiti druge pozicije sličnih sadržaja u okviru čitavog konkursnog obuhvata, a sve u skladu sa konceptom uređenja prostorne celine.

Sve konkursne zadatke izraditi u odnosu uslove Zakona o zaštiti prirode, Zakona o zaštiti životne sredine, Zakona o kulturnim dobrima i Odluci o proglašenju parka prijateljstva za znamenito mesto, prema kojima je i urađen ovaj raspis Konkursa. Svi nabrojani uslovi su deo konkursne dokumentacije.

(Prilozi dati u odeljku *II IZVODI IZ AKTUELNIH PLANSKIH DOKUMENATA /SMERNICE NADLEŽNIH INSTITUCIJA*)

Pri formulisanju predloga distribucije planiranih sadržaja imati u vidu sledeće uslove:

- svi sadržaji na predmetnom prostoru treba da budu u funkciji javnog korišćenja;
- rešenje mora biti primereno značaju predmetne lokacije utemeljenom na vrednovanju istorijskih, prirodnih, kulturoloških i funkcionalnih karakteristika, a u kontekstu najvećeg parka Novog Beograda;
- neophodno je očuvanje celokupne drvenaste vegetacije;
- neophodno je planirati zaštitu najvažnijih definisanih vizura;
- za građevinsku parcelu ZP1-1 indeks zauzetosti iznosi 2,5%, a za građevinske parcele ZP1-2a i ZP1-2b ukupni indeks zauzetosti je 3%;
- poziciju planiranih objekata odrediti u skladu sa Zonama zaštite prostora i osnovnim ograničenjima gradnje, definisanim u **poglavlju 4.2.4. Urbanističko-parametarske uslovljenosti i smernice za oba zadatka**, kao i u skladu sa pozicijama drvenaste vegetacije;
- formiranje ekstenzivnog krovnog vrta na planiranim objektima, u minimalno 30 cm zemljišnog supstrata, kao i ozelenjavanje vertikalnih površina objekta, direktno i/ili na postavljenim nosačima, kao i kontejnerski gajenih biljaka na konstrukciji postavljenoj paralelno sa zidom.
- područje kulturnog dobra - Parka prijateljstva, potrebno je očuvati kao reprezentativni javni parkovski prostor, unaprediti pejzažno-arhitektonske vrednosti i sprovesti radove na revitalizaciji i saniranju oštećenja postojećih staza, kao i obnovu već postojećih ploča sa natpisima imena značajnih ličnosti koje su sadile drveće. Nije dozvoljena gradnja koja bi na bilo koji način ugrozila prirodne vrednosti parkovskog prostora, odnosno ugrozila ili degradirala kulturno dobro.

Prilikom izrade predloga distribucije sadržaja voditi računa o principima integrativne zaštite u cilju očuvanja kulturno-istorijskih, arhitektonskih, urbanističkih, ambijentalnih i prirodnih vrednosti ili načela urbane obnove.

5.2.2. Programski uslovi za arhitektonski nivo zadatka – zadatak 2

/Idejno arhitektonsko rešenje Prirodnjačkog muzeja

Pri stvaranju koncepta skladne i funkcionalne celine Planom propisanih programa na području čitavog konkursnog obuhvata, od učesnika se u fazi izrade drugog konkursnog zadatka očekuje da posebnu pažnju posvete fenomenu Prirodnjačkog muzeja. U svakoj sredini, prirodnjački muzej predstavlja značajan poduhvat društva na polju angažovanja javnosti po pitanjima zaštite naše planete kroz obrazovanje o svetu prirode, biološkoj raznovrsnosti i geološkoj i ekološkoj istoriji Zemlje.

Drugi konkursni zadatak za Idejno rešenje zgrade Prirodnjačkog muzeja predstavlja transformativnu priliku za oblikovanje kulturnog i obrazovnog pejzaža grada. Prateći smernice konkursnog zadatka, cilj je da budući muzej ne služi samo kao obrazovni resurs već i svetionik održivosti, inkluzivnosti i savremenih arhitektonskih paradigmi, promovišući duboko razumevanje i uvažavanje sveta prirode.

Društvena uloga muzeja

Prirodnjački muzeji su složene ustanove, važne za svest i znanje o prirodnim temeljima na kojima se društvo razvija. Zbog spoja različitih naučnih, kulturnih i obrazovnih delatnosti oni su veoma specifične, jedinstvene institucije. U najvećim svetskim metropolama prirodnjački muzeji su smešteni u modernim ili klasičnim palatama i predstavljaju jedne od ključnih gradskih tačaka. Oni baštine neka od najvrednijih znanja i predmeta koji se odnose na prirodu i čovekovu ulogu u prirodi. Pripadaju najposećenijim ustanovama kulture. Sa druge strane, predstavljaju internacionalne naučne centre znanja o bio i geodiverzitetu, obimne banke i baze unikatnih podataka i predmeta.

Predmeti koji se u prirodnjačkim muzejima čuvaju su jedinstveni, izuzetno važni i dragoceni, iako je nemoguće odrediti njihovu ekonomsku vrednost. U prirodnjačkim muzejima se nalaze unikatni primerici - etaloni po kojima su po prvi put opisane novootkrivene vrste biljaka, gljiva, životinja ili minerala, takozvani holotipovi. Za svaku vrstu postoji samo jedan holotip na svetu koji se nalazi u nekom od muzeja. Imperativ je da se ova baština čuva za večnost i da nikada ne sme biti oštećena i uništena. Istovremeno mora biti dostupna istraživačima i publici. Osim naučnog i kulturnog, prirodnjački muzej ima i ulogu obrazovnog centra, negujući poštovanje prema nauci, očuvanju životne sredine i prirode.

Prirodnjački muzeji imaju važnu ulogu u obrazovanju, istraživanju, turizmu, zaštiti životne sredine i unapređenju društvene svesti o važnosti očuvanja prirode i prirodnih resursa. Značajni su za državu jer doprinose očuvanju prirodne baštine, pružaju kulturnu interpretaciju prirode kroz svoje programe tako da pomažu posetiocima da bolje razumeju svet prirode i njegovu kulturnu važnost kroz istoriju i posledično tome njegov značaj u savremenom društvu.

Stoga su prirodnjački muzeji izuzetno kompleksne institucije od nacionalnog značaja i tu činjenicu nije moguće jednostavno i dovoljno naglasiti. Zgrade u kojima se oni nalaze moraju da omoguće realizaciju veoma raznolikih aktivnosti koje zahtevaju specifične prostorne, mikroklimatske, bezbedonosne i radne uslove. Da bi muzej uspešno ostvarivao svoju društvenu ulogu, na arhitektonskom konkursu se odabira rešenje koji ne samo da odgovara funkcionalnim zahtevima muzeja, već i sadrži viziju održivosti, pristupačnosti (Pravilnik o tehničkim standardima planiranja, projektovanja i izgradnje objekata, kojima se osigurava nesmetano kretanje i pristup osobama sa invaliditetom, deci i starim osobama ("Sl. Glasnik RS", br. 22/2015) i atraktivnosti koju takav program zahteva.

Kroz sve ove aspekte, prirodnjački muzeji doprinose oblikovanju kulturnog identiteta društva, stvarajući veze između prirode, nauke i umetnosti, koje obogaćuju kulturni život stanovništva i posetilaca. Idejno arhitektonsko rešenje nove zgrade Prirodnjačkog muzeja stoga podrazumeva formiranje objekta muzeja sa pratećim sadržajima, kao savremenog, fleksibilnog i komunikativnog prostora koji odgovara potrebama veoma raznovrsnih grupa korisnika. Posebno treba imati u vidu gore navedene višestruke uloge prirodnjačkih muzeja, tako da karakter planiranih prostora obezbedi uslove za implementaciju raznovrsnih sadržaja, od edukativnih, preko istraživačkih do zabavnih programa.

Od učesnika konkursa se očekuje da predlože na koji način se kroz koncipiranje arhitekture objekta mogu komunicirati ovi slojevi znanja, značenja, pripadnosti i povezanosti. Arhitektonska koncepcija predloženih rešenja trebalo bi da omogući i ohrabri viziju razvoja Prirodnjačkog muzeja kao institucije koja nastoji da uzdigne i ojača svest da se priroda i njena celovitost zaštite i sačuvaju za buduće generacije, kako bi se ujedno obezbedila i budućnost planete.

Prirodnjački muzej u Beogradu – istorijat i specifičnosti institucije

Prirodnjački muzej u Beogradu je prva specijalizovana ustanova za naučno proučavanje, zaštitu i prezentaciju nacionalne prirodne baštine u Srbiji. Jedini je muzej ove vrste i poseduje najveće i najvažnije prirodnjačke kolekcije u zemlji. Prirodnjački muzej je i muzej sa najdužim kontinuitetom, jedan je od najstarijih i jedan od najvećih muzeja u zemlji sa više od dva miliona muzejskih predmeta u svojim zbirkama.

Osnovan je 19. decembra 1895. godine pod imenom Jestastvenički muzej, ukazom tadašnjeg Ministra prosvete i crkvenih poslova, akademika Ljubomira Kovačevića. Specijalizovan je za zaštitu i izlaganje pokretnih prirodnjačkih kulturnih dobara, objedinjujući u svojoj delatnosti kulturnu, naučnu i obrazovnu funkciju.

Muzej je kroz istoriju menjao svoje naziv (Jestastvenički muzej, Muzej Srpske zemlje, Prirodnjački muzej srpske zemlje, danas Prirodnjački muzej) i teritorijalnu nadležnost, ali je njegova misija uvek ostala ista - prikupljanje, naučno i stručno proučavanje, zaštita i popularizacija nacionalnog prirodnog nasleđa, te jačanje svesti šire javnosti o njegovom značaju i neophodnosti da se sačuva priroda i prirodnjačka baština za buduće generacije.

Inicijalni fond Muzeja formirao se u periodu od 1901. do 1903. godine. Najveći broj prirodnjačkih predmeta prenet je iz Jestastveničkog kabineta, Geološkog zavoda i Hemijske laboratorije pri Velikoj školi i Rudarskog odeljenja Ministarstva narodne privrede.

Biblioteka Muzeja zvanično je osnovana 1903. godine, a prvi veliki doprinos i početni fond muzejske biblioteke bila je celokupna stručna biblioteka Lazara Dokića (1845-1893), lekara, zoologa, profesora Velike škole, predsednika Vlade i ministra prosvete, koju je porodica nakon njegove smrti darovala Muzeju.

Prvobitni plan za Muzej, od koga se iz različitih razloga odustalo, bio je izgradnja zajedničkog doma u kojem bi se smestile tri institucije - Srpska Kraljevska Akademija, Narodna biblioteka i Prirodnjački muzej, na ustupljenom placu kod Delijske česme, danas Knez Mihailova ulica 35.

Muzej je svoj privremeni smeštaj, u nenamenskim zgradama, menjao dva puta. Prvi put, 1901. godine, kada je zajedno sa Etnografskim odeljenjem Narodnog muzeja smešten u zadužbinsku kuću Stefana Stevče Mihailovića (1804–1888), jednog od najuticajnijih srpskih političara i XIX veka i velikog dobrotvora. I drugi put, 1938. godine, kada su zbog planiranog rušenja Stevčine zadužbine, Prirodnjački muzej i Etnografsko odeljenje Narodnog muzeja preseljeni u Njegoševu ulicu na Vračaru, gde se do 1914. nalazila Zdelareva škola sa internatom, a kasnije Prva ženska realna gimnazija. Kao trajni smeštaj, Etnografskom muzeju je 1951. godine dodeljena zgrada Beogradske berze na Studentskom trgu 13, dok je Prirodnjački muzej do danas ostao u privremenom smeštaju u ulici Njegoševa 51. Zadužbina Stevče Mihailovića srušena je pred početak Drugog svetskog rata, ali ideja o izgradnji novog zdanja za Prirodnjački muzej nikad nije realizovana.

Od 1938. godine Prirodnjački muzej je „privremeno“ smešten je u dve susedne zgrade na adresama Njegoševa 51. i Kneginje Zorke 57. Izložbena delatnost organizuje se i realizuje od 1994. godine u Galeriji Prirodnjačkog muzeja (Zgrada straže na Kalemegdanu) površine oko 100 kvadratnih metara, nekada prostor Muzeja šumarstva i lova, koji je odlukom skupštine grada Beograda iz 1973. pripojen Prirodnjačkom muzeju. Za magacinski prostor koriste se iznajmljeni depoi na različitim mestima u gradu. U pogledu prostora i opreme, svi ovi skladišni kapaciteti potpuno su neodgovarajući, ne samo za trajno čuvanje i adekvatnu zaštitu zbirki, već i za uslove rada i mogućnost izlaganja publici pokretne prirodnjačke baštine Srbije.

U 2023. godini, Prirodnjački muzej, jedna od najstarijih kulturnih institucija u Srbiji, zakoračio je u 128. godinu svog postojanja. Iako u svojim zbirkama čuva neprocenjivo prirodno blago Srbije, on se i dalje nalazi u neadekvatnom privremenom smeštaju i nema stalnu izložbenu postavku već više od jednog veka. Uprkos tome, društvenim okolnostima, ratovima, ljudskim hirovima i čudima prirode, a zahvaljujući pre svega svojim stručnjacima i njihovom entuzijazmu, Muzej je u proteklim decenijama uspeo da sačuva neprocenjivo prirodnjačko blago Srbije i da održi svoju kulturnu, naučnu i edukativnu delatnost.

Zato težimo da jedini muzej ove vrste u Srbiji - sa najvrednijim i najbrojnijim kolekcijama, koje obuhvataju više od dva miliona muzejskih predmeta - dobije svoj stalni, trajni dom. Tada će njegova delatnost i prezentacija muzejske građe biti daleko prisutniji i izraženiji, a prirodnjačka dobra koja se

u njemu čuvaju – vidljivija za javnost. Izumrli svet geološke prošlosti, raznovrsne biljke i životinje koje se mogu videti samo još u muzeju, pokazaće onima koji će tek doći, da možda postoji nada za bolji i lepši svet.

Održivost rešenja

Vizija razvoja Muzeja počiva na dubokom razmevanju i afirmaciji prirode kao neophodnom okviru za razvoj civilizacije i društva, pa bi arhitektonska rešenja trebala da budu zasnovana na principima ostvarivanja minimalnih negativnih efekata na okruženje i da budu u što većoj meri održiva. Da bi bilo na liniji vizije razvoja Prirodnjačkog muzeja, arhitektonsko rešenje objekta trebalo bi da bude postavljeno u odnosu na pozitivan uticaj na razvoj užeg i šireg okruženja u svakom smislu od tehnološkog do socijalnog i ambijentalnog i da ponudi nove mehanizme funkcionisanja u odnosu na novonastale uslove klimatskih promena.

Poželjno bi bilo istražiti arhitektonska rešenja koja se kreću u održivim koncepcijama od energetski pasivnih do aktivnih objekata, koji koriste sopstvene obnovljive vidove energije i resurse i štede centralno organizovane izvore energije i neobnovljive resurse.

Razmotriti sve postojeće taktike očuvanja neobnovljivih izvora energije, od solarnih izvora energije, preko geotermalnih pumpi i rezervoara za prikupljanje kišnice, do komponovanja energetski pasivnih sistema u saradnji sa terenom i ozelenjenim površinama.

Istražiti mogućnosti primene aktuelnih koncepcija građenja u skladu sa ublažavanjem posledica klimatskih promena i idejama energetske efikasnosti poput koncepcije *Blue-Green Building*, koja uključuje uštedu energije, reciklažu, korišćenje održivih materijala i minimiziranje globalnog zagrevanja.

Konkursno rešenje treba da afirmiše savremene tendencije u arhitekturi, oblikovanju i uređenju javnih prostora uključujući i jasan afirmativan odnos prema svim aspektima održivosti planirane izgradnje i uređenja kako vezano za realizaciju tako i za eksploataciju svih sadržaja Prirodnjačkog muzeja. U tom kontekstu očekuje se da izgradnja nove zgrade Prirodnjačkog muzeja pored postizanja visokog standarda u kontekstu predviđenih zahteva, podrazumeva i što manji CO2 otisak tokom izgradnje, upotrebe i održavanja objekata i prostora.

Odnos prema terenu

Od učesnika se očekuje da u skladu sa potrebama namene, kao i u skladu sa trendovima razvoja muzejskih objekata i kompleksa, predlože funkcionalno, sadržajno, tehnološki i ambijentalno, adekvatnu organizaciju prostora, namenjenu različitim tipovima aktivnosti, kako bi se optimalno iskoristili kapaciteti i potencijali lokacije i formiralo racionalno i atraktivno arhitektonsko rešenje.

Budući da ovakva namena podrazumeva promišljen i projektovan odnos prema terenu i pejzažu, novi objekat planirati kao jedinstvenu prostorno-funkcionalnu i oblikovnu celinu, ali koja može biti jedinstven volumen ili kompozicija više prostornih volumena sa adekvatnim odnosom prema slobodnom zelenom prostoru parcele.

Jedno od ključnih opredeljenja za prostornu distribuciju planiranih sadržaja i izgradnju Prirodnjačkog muzeja trebalo bi da bude unapređenje održivosti. Ovu ideju je moguće afirmisati kroz više aspekata, uključujući i mogućnost ozelenjavanja krovnih površina nove izgradnje i aktivacije postojećih javnih zelenih površina u svrhu korišćenja kao zajedničkih spoljnih zelenih prostora programa koji su međusobno kompatibilni i koji bi na taj način unapredili i održivost i energetske karakteristike čitavog konkursnog obuhvata, u skladu sa namenom objekta i potrebama korisnika.

Organizaciono funkcionalna šema prirodnjačkih muzeja

Zbog spoja različitih delatnosti u okviru prirodnjačkih muzeja, njihova funkcionalna šema je veoma kompleksna i specifična. Delimično su nalik, ali i drugačiji od drugih muzeja, imaju elemente funkcionisanja univerziteta, galerija, instituta i srodnih institucija. Objekti u kojima se realizuju ovako

kompozitni programi moraju da ponude prostorni okvir za realizaciju veoma raznolikih aktivnosti koje zahtevaju specifične prostorne, mikroklimatske, bezbedonosne i radne uslove. Neki od segmenata objekta prirodnjačkog muzeja sadrže strukturne i funkcionalne konstituente galerije, trezora, škole, bolnice, tržnog centra, fabrike prehrambenih proizvoda, laboratorije i bioskopa, a svi su povezani u jednu koherentnu celinu i funkcionišu zajedno.

Treba imati u vidu da su za najširu javnost **izložbe** najprepoznatljiviji aspekt prirodnjačkih muzeja, ali da one predstavljaju samo mali, publici najlakše vidljiv deo kompleksnog rada muzeja. Najvažnije, temeljne delatnosti se tiču proučavanja i čuvanja zbirki, i one su jezgro funkcionisanja svakog prirodnjačkog muzeja. Na osnovu ovog istraživačkog, naučnog i stručnog rada, tek na kraju se postavljaju izložbe za publiku. Izložbeni prostor i izložbene postavke, iako čine manji deo delatnosti muzeja predstavljaju mesta kontakta sa najširoom publikom i na taj način grade prepoznatljivu sliku i svih ostalih delatnosti muzeja.

Linije delatnosti Prirodnjačkog muzeja u Beogradu

Osnovne teme kojima se bavi Prirodnjački muzej u Beogradu su naučno proučavanje, zaštita i prezentacija nacionalne prirodne baštine, i ove delatnosti su isprepletane i neodvojive kroz programe Muzeja. Osim upoznavanja i proučavanja prirode, važna komponenta rada Prirodnjačkog muzeja je i očuvanje i zaštita prirode i okoline.

Tako možemo organizovati rad Prirodnjačkog muzeja kroz četiri linije delatnosti:

- Trajno čuvanje i dopunjavanje velikih prirodnjačkih zbirki.
- Naučno proučavanje i konzervatorski rad sa materijalom koji se deponuje u zbirdkama.
- Obrazovni rad sa različitim kategorijama polaznika, od predškolskog do postdokorskog nivoa obrazovanja.
- Izlaganje dela prirodnjačke kulturne baštine, njeno tumačenje i promovisanje najširoj publici na izložbama i prezentacijama.

Namenski projektovana i novoizgrađena zgrada Prirodnjačkog muzeja trebalo bi da obezbedi razvoj svih ovih linija delatnosti u budućnosti tako da u svim aspektima zadovolji savremene međunarodne standarde i kriterijume za prirodnjačke muzeje. U skladu sa navedenim delatnostima zgrada Prirodnjačkog muzeja u Beogradu trebalo bi da omogući neophodne uslove za:

- smeštaj zbirki i njihovo trajno čuvanje po međunarodnim standardima zaštite muzejskih zbirki;
- primenu savremenih tehnika i tehnologija za muzeološku i naučnu obradu materijala u zbirdkama, prepariranje i konzerviranje predmeta;
- savremenu, modernu i adekvatnu realizaciju kulturne, obrazovne i naučne delatnosti i mogućnost da bude jedan od najatraktivnijih centara kulture u Srbiji.

Projektovano rešenje bi trebalo da obezbedi da zgrada strukturno i funkcionalno ispunjava različite potrebe zaštite zbirki, unosa i obrade materijala, manipulacije muzejskim predmetima unutar zgrade, rad i boravak ljudi, kretanje i zadovoljstvo posetilaca, kao i brojne druge zahteve koji proizlaze iz kompleksne prirode muzejskog okruženja.

Tehnički zahtevi

Prilikom projektovanja, imati u vidu rešenja sa nultom tolerancijom na prodor vlage, kako bi se isključile mogućnosti prodora vode čak i u vanrednim okolnostima, poput poplava ili obilnih padavina. Dodatno, neophodno je potpuno onemogućiti prodor direktnog sunčevog svetla u prostorijama gde se čuvaju depoi sa zbirdkama. U delu prostora namenjenom za izlaganje muzejskih predmeta, količina dnevnog svetla treba da bude minimalna, uz mogućnost regulacije, odnosno potpune izolacije od prodora dnevnog svetla.

Rizici od zemljotresa ili ratnih dejstava moraju biti svedeni na najmanju meru kroz arhitektonska i građevinska rešenja koja ne dopuštaju pojavu rizičnih tačaka.

Nadalje, prilikom projektovanja, neophodno je uzeti u obzir efekte klimatskih promena, predviđene rizike i buduće promene koje one donose. Ovo uključuje ekstremne vremenske uslove koji značajno

premašuju statističke vrednosti na kojima se zasnivaju aktuelni građevinski propisi. Stoga je potrebno planirati unapređene vrednosti za sve elemente zgrade koji su predviđeni za zaštitu njenog unutrašnjeg prostora, uz predviđanje znatno većih padavina u kratkom roku, povišene temperature i obilnijeg izlivanja reka, ne čekajući promene zakonskih regulativa i standarda.

Standardi za projektovanje

Buduća zgrada Prirodnjačkog muzeja mora biti koncipirana tako da omogući inkorporaciju različitih građevinsko-strukturnih rešenja koja će podržati različite standarde iz različitih sfera projektovanja i gradnje. S obzirom na kompleksne aktivnosti koje se odvijaju unutar zgrade, postoji potreba za uključivanjem različitih standarda primenljivih u drugim, neuporedivim tipovima aktivnosti. Stoga, naglasak je na energetske efikasnosti i primeni standarda očekivanih za održive građevine uz primenu standarda relevantnih za programske segmente Muzeja. Neki od ključnih standarda koji se trebaju uzeti u obzir prilikom projektovanja uključuju:

- Standarde za energetske efikasnost i održivost - poput *Blue-Green Building*.
- Muzeološke opšte standarde koji podrazumevaju strukturu zgrade koja omogućava uspostavljanje različitih strogo odvojenih i kontrolisanih mikroklimatskih zona i gradijenata.
- Bezbednosne standarde primenjive na zaštićene zgrade poput banaka i ambasada, koji osiguravaju zaštitu od prirodnih nepogoda, poplava, zemljotresa, kao i nadzor pristupa i sprečavanje neovlašćenog ulaska.
- Higijenske standarde za bolnice, koji obuhvataju odvojene "prljave" i "čiste" koridore i zone unutar zgrade i pojedinih celina.
- Industrijske standarde za skladištenje visokozapaljivih hemijskih isparljivih supstanci.
- Standarde iz prehrambene industrije - standarde za integrisano upravljanje štetočinama.
- Standarde za tržne centre i sportske objekte, koji zahtevaju adekvatne prostore i koridore, kao i klimatizaciju za kretanje velikih grupa posetilaca, uz istovremeno održavanje stabilnosti i mogućnosti kontrole odgovarajućih mikroklimatskih uslova koji zadovoljavaju prisutnu publiku, a istovremeno ne ugrožavaju opšte mikroklimatske uslove unutar zgrade niti za muzejske predmete, biblioteku i arhivsku građu.

Svi navedeni standardi uslovljavaju strukturu buduće zgrade, određujući dimenzije i raspored prostorija i prolaza koji je neophodno obezbediti unutar zgrade. Takođe, jasno definišu pravce i smerove kretanja objekata i ljudi.

Programski elementi i smernice za arhitektonki nivo zadatka /Idejno arhitektonsko rešenje Prirodnjačkog muzeja

Prostor Prirodnjačkog muzeja može se podeliti na celine prema više različitih kriterijuma, s obzirom na to da je organizaciono-funkcionalna šema Muzeja kompleksna. U ovom poglavlju biće objašnjena podela i opis prostorija Prirodnjačkog muzeja prema tri različita kriterijuma, koje treba ukrstiti u daljem radu na Konkursnom zadatku kako bi se došlo do odgovarajuće funkcionalne šeme muzeja i šeme kretanja unutar organizacionih celina.

I kriterijum - podela prostora prema DOSTUPNOSTI ZA PUBLIKU

Potpodela 1.: prema **Funkcionalnim celinama**

Potpodela 2.: prema **Procedurama** koje se odvijaju u Muzeju i čine **ZONE**

II kriterijum - podela prostora prema MIKROKLIMATSKIM USLOVIMA

III kriterijum – KRETANJA I VEZE UNUTAR ORGANIZACIONIH CELINA MUZEJA

Projektovano rešenje bi trebalo da obezbedi da zgrada strukturno i funkcionalno ispunjava različite potrebe zaštite zbirke, unosa i obrade materijala, manipulacije muzejskim predmetima unutar zgrade,

rad i boravak ljudi, kretanje i zadovoljstvo posetilaca, kao i brojne druge zahteve koji proizlaze iz kompleksne prirode muzejskog okruženja.

Nakon podele prostora Muzeja po kriterijumima biće dat opis karakterističnih putanja i tokova koje su deo života u muzeju, a koje bi organizaciono-funkcionalna šema predloženog rešenja Muzeja trebalo da obezbedi.

I kriterijum – podela prostorija prema DOSTUPNOSTI ZA PUBLIKU

Novu zgradu Prirodnjačkog muzeja bi mogli podeliti u dve osnovne celine prema **DOSTUPNOSTI ZA PUBLIKU**:

1. **JAVNU ZONU** odnosno zonu kojoj publika IMA pristup
2. **ZATVORENU ZONU** odnosno zonu kojoj publika NEMA pristup

Potpodela 1.: prema **Funkcionalnim celinama** na:

1. **JAVNU ZONU** možemo nazvati prema funkciji:
Izložbena funkcionalna celina - Kompleks prostora namenjen publici.
2. **ZATVORENU ZONU** možemo nazvati prema funkciji:
Radna funkcionalna celina - Kompleks prostora predviđen za smeštaj zbirki (depoi) i radnog prostora za zaposlene

Ove dve zone moraju biti fizički odvojene, a mogućnost direktnog prolaska ljudi i predmeta između njih treba da bude svedena na minimalnu meru i strogo kontrolisana.

1. Izložbena funkcionalna celina

Kompleks prostora za publiku obuhvata:

- Prostor za prihvat publike, garderoba
- Prostor za stalnu izložbenu postavku
- Prostor za promenljive izložbene aktivnosti (tematske, gostujuće, umetničke)
- Prostor za filmske projekcije, predavanja i tribine (sala amfiteatar)
- Prostori za specifične radionice sa publikom
- Prostor za učešće javnosti u naučnom istraživanju (Centar za građansku nauku)
- Prodajni blok (gift shop)
- Prostor za odmor publike sa restoranom
- Toaleti za publiku
- Kancelarije za zaposlene u izložbenoj delatnosti
- Prostorije fizičkog i tehničkog obezbeđenja zgrade

2. Radna funkcionalna celina

Kompleks depoa i radnog prostora obuhvata sledeće podceline:

- Prostori za smeštaj zbirki (depoi)
- Prostor za smeštaj arhive (foto i pisane)
- Prostori za smeštaj neobrađenog materijala (hladnjače)
- Prostor za prijem i primarnu konzervaciju novodonetog materijala
- Preparatorske radionice
- Konzervatorske radionice
- Radne sobe za obradu i proučavanje zbirki
- Laboratorije (molekularna, mikroskopija, hemijska)
- Prostorije za digitalizaciju zbirki
- Prostorije za digitalizaciju dokumentacije
- Kancelarije za kustose
- Dizajnersko-umetničke radionice
- Računarsko-dokumentaristički centar

- Prostor za centralnu biblioteku sa mediatekom
- Centar za markiranje životinja
- Zajednička radna prostorija za sastanke, interne prezentacije i zvanični prijem gostiju i delegacija (kapacitet 30-40 osoba)
- Mala soba za interne sastanke, meeting room, (kapacitet ~15 osoba)
- Kancelarije i prostori za administrativne službe
- Prostorije za održavanje lične higijene (kupačila), higijene opreme i radnog okruženja
- Prostor za predah zaposlenih povezan sa restoranom
- Apartmani za goste
- Portirnica na službenom ulazu
- Toaleti
- Kupačila (uz određene radionice)
- Prostorije za službu internog održavanja (higijena, domar, obezbeđenje)
- Magacinski prostor za opremu i predmete koji nisu muzeološke zbirke
- Tehničke prostorije (sistemi za upravljanje mikroklimom i energijom)
- Garaža za službena vozila

Osnovna podela prema **dostupnosti za publiku** na Javnu i Zatvorenu zonu se dalje može deliti prema funkcionalnim celinama i prema procedurama koje se odvijaju u Muzeju. U ovoj podeli prema funkcionalnim celinama prostori su grupisani prema osnovnoj nameni. Javna zona obuhvata programe koji su namenjeni publici a Zatvorena zona obuhvata programe namenjene zaposlenima.

Sa druge strane prema zadacima koje zaposleni obavljaju i prema vezama koje određeni programi obuhvataju, prostori Muzeja se mogu podeliti prema Procedurama koje se u njemu odvijaju i tako čine celine, a koje onda nazivamo ZONAMA.

Određeni procesi, zadaci i tokovi posetilaca i osoblja koji pripadaju određenoj funkcionalnoj celini, mogu biti raspoređeni na takav način da zalaze u više zona. Važno je imati u vidu da su zone entiteti koji su jasno definisani u prostoru, ograničeni i fizički razdvojeni, da bi bilo moguće striktno kontrolisati njihove načine funkcionisanja i između ostalog i mikroklimatske uslove. Funkcionalna šema kretanja ili određenog procesa ako podrazumeva prolaženje kroz više zona, mora da osigura bezbedna mesta kontakta (izlaska/ulaska) različitih zona.

Potpodela 2.: prema **Procedurama** koje se odvijaju u Muzeju i čine **ZONE**

Dve osnovne celine: Javnu i Zatvorenu zonu, možemo podeliti na podceline koje ćemo nazvati ZONAMA i PODZONAMA, da bismo specificirali koji prostori i po kom kriterijumu treba da budu povezani odnosno odvojeni.

1. **JAVNA ZONA** predstavlja jednu celinu procedura koje se odvijaju u Muzeju – pod nazivom **Žuta zona**
2. **ZATVORENA (RADNA) ZONA** se dalje deli na šest funkcionalnih podzona prema procedurama koje se odvijaju u njima:
 - 2A _ Crvena zona** (prijemna zona za muzejski materijal)
 - 2B _ Zelena zona** (depoi sa predmetima organskog porekla – biološke zbirke)
 - 2C _ Narandžasta zona** (radne prostorije za predmete organskog porekla)
 - 2D _ Braon zona** (depoi sa predmetima neorganskog porekla – geološke zbirke, tečne zbirke i geološke radionice i laboratorije)
 - 2E _ Plava zona** (kancelarije)
 - 2F _ Siva zona** (tehnička postrojenja)

Ove zone mogu biti mozaično raspoređene po zgradi, tačnije ne moraju sve prostorije koje pripadaju jednoj zoni da se nalaze povezane zajedno na jednom mestu. Raspored ovako zoniranih prostora zavisi od uslova navedenih u opisu pojedinačnih zona po bojama, dat u nastavku ovog poglavlja. Ovo znači da se dalja podela prema dostupnosti za publiku specificira u odnosu na uslove čuvanja, rukovanja i izlaganja materijala koji čini zbirke Muzeja.

Kompleks depoa, radnog i administrativnog prostora spada u osnovnu Zatvorenu zonu. Potrebno je projektovati ga tako da se u njemu lako strukturno i funkcionalno razdvoje podzone. U njima se odigravaju različite zaokružene aktivnosti koje čine celine, pa su im potrebni različiti parametri uslova u prostoru i mikroklimatski uslovi.

Imenovane su i označene različitim bojama radi lakšeg sagledavanja:

1 _ Žuta zona (javna zona pristupačna za publiku)

Otvorena (javna) zona obuhvata sadržaje namenjene posetiocima, uključujući izložbe, prostorije za javna predavanja, prodajne prostore, kao i prostorije za prijem i odmor posetilaca. U javnoj zoni treba uspostaviti odgovarajuću mikroklimu za udoban boravak posetilaca, uz korišćenje prirodnog i veštačkog osvetljenja.

Prostor za stalne i privremene izložbe je kompleksan i sastoji se od više prostorija. Sadrži prostor za stalnu izložbenu postavku i tri zasebna skupa prostorija za tri istovremene privremene izložbe. Prilikom projektovanja prostora, treba obezbediti četiri odvojene prostorne celine, jednu za stalnu izložbenu postavku i tri za privremene izložbe.

Stalna izložbena postavka podrazumeva najveći izložbeni prostor, dok su prostorije namenjene za **privremene izložbe** manje. Prostor za tri privremene izložbe trebalo bi da bude modularan, omogućavajući njihovo povezivanje u zajedničke celine, ili deljenje na dodatne odvojene prostore za manje podceline izložbi ili čak različite izložbe, uz privremeno izolovanje i zatvaranje delova za posetioce.

Prostor namenjen odmoru posetilaca sa kafeom/restoranom predstavlja potencijalno mesto ulaska štetočina (insekata) i izvor hrane koji privlači različite životinje. Iz tog razloga, treba da bude udaljen i dobro izolovan od dela sa izložbenim eksponatima, posebno onih koji su od organske materije (bioloških). Poželjno je da se biološke izložbe i restoran nalaze na različitim nivoima zgrade. Neophodno je da restoran bude odvojen sa dvojnim vratima od ostatka prostora u zgradi.

Radi lakšeg razumevanja, dat je primer jedne moguće tematske konceptualizacije izložbenog prostora:

Primer za ilustraciju moguće tematske koncepcije izložbenog prostora

Radi lakšeg razumevanja, planiranja i projektovanja izložbenog prostora, navodimo primer jedne od mogućih opštih koncepcija izložbenih postavki. Predočene tematske celine izložbenih postavki su provizorno izabrane, kao jedna od mogućih opštih koncepcija, samo radi približnog prikaza šta bi se nalazilo na izložbama.

a) Prostor za stalnu izložbenu postavku bi trebalo da bude podeljen u nekoliko celina. Celine bi trebalo da pružaju celovite slike/priče o određenoj temi. Predlog podele (nazivi celina su dati isključivo kao opisi sadržaja celina):

Svemir i Sunčev sistem (astronomija, meteoriti...);

Planeta Zemlja (nastanak Zemlje, geologija, geofizika – svi mogući aspekti);

Davni svetovi (razvoj života na Zemlji od prvih organizama preko dinosaurusu do mamuta i ledenog doba);

Minijturni svetovi (ćelija – prokarioti i eukarioti, organele, jednoćelijski i višećelijski mikroorganizmi, ekosistem jednog višećelijskog organizma...);

Ekologija (okeani i mora, slatkovodni ekosistemi, pustinje, travne oblasti, žbunasta vegetacija, šume, antropogeni ekosistemi – sve ove celine bi trebalo da objedinjuju priču o kompletnom živom svetu koji ih nastanjuje, o klimi, prilagođenosti, raznovrsnosti, međusobnim vezama i ugroženosti);

Evolucija (evolucija teorije evolucije, dokazi, evolutivni mehanizmi, stablo života, neobični srodnici...);

Balkansko poluostrvo i drugi centri biodiverziteta na planeti Zemlji (specifični uslovi koji su naše neposredno okruženje učinili jednim od centara biološke raznovrsnosti, endemiti i relikti Balkanskog poluostrva, iščezle vrste, ostali centri biodiverziteta, njihove karakteristike i značaj za opstanak života na Zemlji).

b) Tematske postavke ograničenog trajanja se smenjuju bar jednom u 12 meseci. Bilo bi poželjno planirati prostor za najmanje tri paralelne postavke, npr.:

Foto galerija, prostor namenjen umetničko-dokumentarnim izložbama;

Galerija za gostujuće postavke, prirodnjačke izložbe drugih muzeja na gostovanju;

Privremene, tematske postavke, najrazličitije teme o aktuelnim naučnim otkrićima, o ekspedicijama u egzotične krajeve, o temama u vezi sa zaštitom životne sredine, o harizmatičnim bićima...).

Prostor za tri privremene izložbe bi trebalo da bude po mogućstvu modularan, što bi omogućilo njihovo povezivanje u zajedničke celine koridorima, ili deljenje na dodatne razdvojene prostore za manje izložbene podceline ili čak različite izložbe, kao i privremeno izolovanje i zatvaranje za publiku njihovih delova.

2 _ ZATVORENA ZONA (Radne funkcionalne celine)

Kompleks depoa, radnog i administrativnog prostora spada u osnovnu Zatvorenu zonu. U okviru ove zone posebno je važno voditi računa o osetljivom materijalu koji se čuva u biološkim zbirkama, s obzirom na razne muzejske štetočine, posebno insekte, koji mogu uzrokovati štetu ili uništavanje. Osim toga, taj materijal je podložan uticaju svetlosti, hemijskih agenasa i specifičnih mikroklimatskih uslova. Kako bi se rizik od degradacije smanjio na najmanju moguću meru, delovi zgrade u kojima se čuva ili izlaže muzejski materijal moraju zadovoljiti određene specifične mikroklimatske uslove. Ti uslovi se prilagođavaju, pre svega, samim predmetima koji se čuvaju, te je potrebno te prostore odvojiti od područja namenjenih boravku i radu ljudi, koliko je to god moguće.

2A _ Crvena zona (prijemna zona za muzejski materijal)

Crvena zona obuhvata prostor u kojem se u zgradu muzeja unose materijali i predmeti ili eksponati koji nisu dezinfikovani, a sadrže potencijalno opasne mikro i makroorganizme. Ovi predmeti su uglavnom prikupljeni u prirodi, ali takođe obuhvataju eksponate koji su izneseni iz muzejskih depoa radi izlaganja na izložbama, za edukaciju, pozajmice drugim institucijama itd. Ovi predmeti ne smeju nikako doći u kontakt s ostalim muzejskim materijalom i moraju biti izolovani u crvenoj zoni dok se ne dezinfikuju i obrade.

U crvenoj zoni se nalazi prostor za prijem i privremeno odlaganje (prijemna soba s prijemnim depoom opremljenim frižiderima i zamrzivačima) ili dugotrajno čuvanje neobrađenog materijala (hladnjača depo), zatim postrojenja za dezinfekciju (šok hladnjače, soba za anoksijsku obradu) i preparatorske radionice za primarnu obradu životinjskih preparata (komore sa dermestidama, obrada kože i skeleta).

Takođe, u ovoj zoni je neophodno smestiti kupatila za zaposlene u radionicama koji rade s prljavim materijalima. U ovoj zoni se nalaze i primarne geološke radionice, u kojima se ispira materijal donet sa terena. Ove radionice moraju imati odvod i tekuću vodu.

Naravno, ključno je osigurati direktan pristup spoljnim vozilima i unos materijala u crvenu zonu, bez prolaska kroz druge delove zgrade muzeja.

2B _ Zelena zona (depoi sa predmetima organskog porekla – bio zbirke)

Zelena zona je prostor u kojem se nalaze biološke zbirke, odnosno predmeti od organskih materijala koji se ovde trajno čuvaju. Svi predmeti u zelenoj zoni moraju biti adekvatno konzervirani pre ulaska. U prostoru zelene zone primenjuju se najstroži parametri za upravljanje mikroklimom, što podrazumijeva održavanje najnižih temperatura u zgradi. Uslovi su prvenstveno optimizovani za predmete, a ne za ljude. Boravak ljudi u zelenoj zoni treba biti sveden na minimum, isključivo za potrebe unosa i iznošenja materijala iz zbirke. Zelena zona trebalo bi da bude izolovana što je više moguće od ostatka prostora, bez izvora dnevnog svetla.

2C _ Narandžasta zona (radne prostorije za predmete organskog porekla)

Narandžasta zona se naslanja na zelenu zonu, formirajući "prsten" prostorija oko zelene zone. Ovo je prelazna zona u kojoj se susreću predmeti iz zbirke i ljudi koji s njima rukuju u cilju obrade i proučavanja. Mikroklimatski uslovi su povoljniji za boravak ljudi, ali istovremeno pružaju smanjeni rizik za predmete koji se iznose iz zelene zone. Prostorovi ovih dveju zona moraju biti fizički povezani i međusobno naslonjeni. Ovde se nalaze radne prostorije u kojima se manipuliše s materijalom iz zbirke zelene zone. Predmeti se završno pripremaju, konzervatorski obrađuju, naučno proučavaju, dokumentuju i digitalizuju. U ovoj zoni se nalaze određene preparatorske radionice, konzervatorske radionice, radne sobe za obradu i proučavanje zbirke, određene laboratorije (molekularna, mikroskopija, hemijska) i prostorije za digitalizaciju zbirke.

2D _ Braon zona (depoi sa predmetima neorganskog porekla – geološke zbirke, geološke radionice i tečne zbirke)

Braon zona obuhvata pre svega prostore u kojima se nalaze jedinice za prijem geološkog materijala (neorganski predmeti), depoi sa geološkim materijalom i prateće radne prostorije. Ovaj materijal nije osetljiv na insekte i druge štetočine, pa stoga ne zahteva tako stroge uslove čuvanja i ekstremne mikroklimatske uslove kao materijal u zelenoj zoni. Osim depoa za geološke zbirke, u ovoj zoni se nalaze i radne prostorije za proučavanje materijala iz tih zbirki, geološke radionice i laboratorije (mineraloško-petrološka i paleontološke). Materijal iz ovih zbirki je velike težine (fragmenti stena, minerali, fosilizovani/okamenjeni ostaci živih bića, meteoriti itd.), pa je važno uzeti to u obzir prilikom projektovanja rasporeda i pozicija prostorija. Potrebno je omogućiti mehanizovan prenos materijala od crvene prijemne zone do depoa i dalje od depoa do radnih soba (liftovi, pokretne trake, koridori za ručne viljuškare i transportna kolica).

U braon zoni se nalaze i depoi za biološke predmete koji su konzervirani potapanjem u tečnosti koje sprečavaju propadanje, najčešće alkohol. To su takozvane mokre/tečne zbirke za koje je potrebno izdvojiti posebne prostorije i instalacije, uz primenu odgovarajućih fizičko-hemijskih i protivpožarnih standarda. Takođe je potrebno smanjiti temperaturu radi manjeg isparavanja tečnosti za konzervaciju. Radi se o zatvorenim prostorima gde dolazi do isparavanja lako zapaljivih tečnosti, pa ove zbirke predstavljaju tačku povećanog rizika od požara. Neophodno je primeniti standarde za skladištenje visokozapaljivih hemijskih isparljivih supstanci.

2E _ Plava zona (kancelarije)

Plava zona obuhvata prostore predviđene za rad i boravak zaposlenih koji ovde ne obrađuju materijal iz depoa zbirke. Mikroklimatski uslovi su optimizovani za boravak ljudi i moguća je kombinovana prirodna i veštačka klimatizacija. Takođe, postoji kombinacija prirodnog i veštačkog osvetljenja. To su sledeći prostori: prostor za smeštaj arhive (foto i pisane), prostorije za digitalizaciju dokumentacije, Centar za markiranje životinja, kancelarije za kustose, dizajnersko-umetničke radionice, računarsko-dokumentaristički centar, prostor za centralnu biblioteku sa medijatekom, kancelarije i prostori za administrativne službe, zajednička radna prostorija za sastanke, interne prezentacije, konferencije i zvanični prijem gostiju, mala soba za interne sastanke (*meeting room*), prostor za predah zaposlenih povezan sa muzejskim restoranom (kantina), prostorije za održavanje lične higijene (kupaonica), higijene opreme i radnog okruženja, apartmani za goste, prostorije za službu internog održavanja (higijena, domar, obezbeđenje).

Plava zona nije sasvim zatvorena za javnost, moguć je ulazak publike ovde, pod kontrolisanim uslovima i u manjim grupama radi upoznavanja sa "unutrašnjim" životom ove ustanove, tj. sa naučno-istraživačkim i muzeološkim radom koji čini manje poznatu, ali temeljnu suštinu prirodnjačkih muzeja.

2F _ Siva zona (tehnička postrojenja)

Siva zona predstavlja skup nespecifičnih tehničkih prostora koji omogućavaju funkcionisanje zgrade Muzeja. To podrazumeva magacinski prostor za opremu i predmete koji nisu muzeološke zbirke (delovi izložbene scenografije, delovi i oprema za vozni park), tehničke prostorije i sistemi za

upravljanje mikroklimom i energijom, garaža za službena vozila, trafo i slični prostori. Za ove prostorije važe standardni uslovi kao u bilo kojoj stambenoj ili poslovnoj zgradi.

Tabelarni pregled prostora Muzeja prema I i II kriterijumu:

PREGLED POVRŠINA - Tabela 1

JAVNA / ZATvorena	RASPORED PROSTORIJA PO ZONAMA
-------------------	-------------------------------

Otvorena (Javna) i Zatvorena zona moraju biti fizički odvojene, a eventualni protok ljudi i predmeta između njih mora biti sveden na minimum i strogo kontrolisan.

OTVORENA ZONA - JAVNA ZONA					
NAZIV PROSTORIJE	NAMENA PROSTORIJE (numeracija iz Tabele 2)	Površina (m ²)	Visina (m)	Broj jedinica	Ukupna površina (m ²)
Prostor gde publika IMA pristup					
Multifunkcionalne učionice	11 - Edukacija	20	3	3	60
Prostor za prihvatanje publike sa garderobo	10 - Izložbena	120	4	1	120
Toaleti za publiku	12 - Tehničke i ostale prostorije	prema standardu			
Stalna izložbena postavka	10 - Izložbena	3500	5-7	1	3500
Privremene izložbe	10 - Izložbena	435	4	3	1305
Amfiteatar	11 - Edukacija	180	4-7	1	180
Muzejska prodavnica	13 - Za publiku	200	3	1	200
Restoran/kafe	13 - Za publiku	230	3	1	230
Prostor gde publika NEMA pristup					
Kancelarije za zaposlene u izložbenoj delatnosti	3 - Kancelarije	50	3	1	50
Prostorije za fizičko i tehničko obezbeđenje javne zone	12 - Tehničke i ostale prostorije	40	3	1	40
JAVNA ZONA UKUPNO					5685

ZATVORENA ZONA Prostor gde publika NEMA pristup					
CRVENA ZONA					
Prijemni prostor za kičmenjake	5 - Radionica	200	5	1	200
Depo hladnjače	1 - Depo	50	3	2	100
Dekontaminaciona (šok) hladnjača mala	5 - Radionica	6	3	1	6
Dekontaminaciona (šok) hladnjača velika	5 - Radionica	35	3	1	35
Primarna geološka preparatorsko-konzervatorska radionica	5 - Radionica	50	4	1	50
Mikološka laboratorija	4 - Laboratorija	25	3	1	25
Sala za anoksiju	5 - Radionica	30	3	1	30
Kupatila	12 - Tehničke i ostale prostorije	odrediti prema standardu			
CRVENA ZONA UKUPNO					446
ZELENA ZONA					
Entomološki depo 1	1 - Depo	50	4	3	150
Entomološki depo 2	1 - Depo	50	4	1	50
Entomološki depo 3	1 - Depo	30	4	1	30
Zbirke egzotičnih sisara	1 - Depo	100	5	1	100
Studijske zbirke sisara	1 - Depo	200	4	1	200
Zbirke lovačkih trofeja	1 - Depo	67	4	3	201
Zbirke eksponata sisara	1 - Depo	200	4	1	200
Suva ihtiološka zbirka	1 - Depo	80	4	1	80
Herbarijum	1 - Depo	100	5	4	400
Fungarijum	1 - Depo	50	4	1	50
Ornitološki depo	1 - Depo	400	4	1	400
Herpetološki depo/suve zbirke	1 - Depo	50	4	1	50
Malakološki depo	1 - Depo	25	4	1	25
ZELENA ZONA UKUPNO					1936

NARANDŽASTA ZONA						
Entomološke prostorije za rad sa materijalom iz depoa	2 - Radni prostor vezan za depo	20	4	1	20	
Entomološka laboratorija	4 - Laboratorija	20	4	1	20	
Entomološka radionica	5 - Radionica	20	4	1	20	
Radne sobe za manipulaciju herbarskim materijalom	2 - Radni prostor vezan za depo	18	3	2	36	
Radna mikološka soba	2 - Radni prostor vezan za depo	15	3	1	15	
Centar za digitalizaciju	4 - Laboratorija	60	3	1	60	
Konzervatorska radionica za biološke zbirke	5 - Radionica	50	3	1	50	
Radne sobe za biološke depoe	5 - Radionica	12	3	4	48	
NARANDŽASTA ZONA UKUPNO						269
PLAVA ZONA						
Istorijska arhiva Muzeja	1 - Depo	20	3	1	20	
Foto arhiva Muzeja	1 - Depo	25	3	1	25	
Pravno-računovodstvena arhiva	9 - Magacin/ostava	30	3	1	30	
Molekularna laboratorija	4 - Laboratorija	30	3	1	30	
Centar za markiranje životinja	3 - Kancelarija	20	3	1	20	
Kancelarije za kustose 1/1	3 - Kancelarija	15	3	40	600	
Kancelarije za kustose 1/2	3 - Kancelarija	24	3	25	600	
Kancelarije za administrativno osoblje	3 - Kancelarija	17	3	6	102	
Dizajnersko-umetnička radionica	5 - Radionica	30	3	1	30	
Računarsko-dokumentaristički centar	3 - Kancelarija	35	3	1	35	
Centralna biblioteka depo	6 - Biblioteka	250	4	1	250	
Centralna biblioteka čitaonica	6 - Biblioteka	25	3	1	25	
Sala za sastanke	7 - Zajedničke prostorije	40	3	1	40	
Soba za sastanke	7 - Zajedničke prostorije	20	3	1	20	
Sala za odmor, kantina	7 - Zajedničke prostorije	80	3	1	80	
Toaleti za zaposlene	12 - Tehničke i ostale prostorije	odrediti prema standardu				
Apartmani za goste	8 - Prostor za gostujuće istraživače	15	3	4	60	
Prostorije za službu održavanja	12 - Tehničke i ostale prostorije	10	3	4	40	
Kancelarije propagandno-pedagoškog centra	3 - Kancelarija	30	3	1	30	
PLAVA ZONA UKUPNO						2037
BRAON ZONA						
Zbirke lovačkog oružja i lovačkog pribora	1 - Depo	20	4	1	20	
Mokra ihtiološka zbirka	1 - Depo	40	4	1	40	
Depo opreme i materijala za kičmenjake	9- Magacin/ostava	35	3	1	35	
Depo mineraloške zbirke i Zbirke meteorita	1 - Depo	250	4	1	250	
Depo petrološke zbirke	1 - Depo	250	4	1	250	
Depo zbirki fosilizovanih beskičmenjaka	1 - Depo	250	4	1	250	
Depo zbirke paleoflore	1 - Depo	180	4	1	180	
Depo zbirki fosilizovanih kičmenjaka (krupni i sitni)	1 - Depo	350	4	1	350	
Geološke preparatorsko- konzervatorske radionice/laboratorije	5 - Radionica	15	3	4	60	
Herpetološke mokre zbirke	1 - Depo	25	4	1	25	
BRAON ZONA UKUPNO						1460
SIVA ZONA						
Magacin za opremu	9 – Magacin/ostava	150	4	1	150	
Tehničke prostorije	12 - Tehničke i ostale prostorije	određeno predloženim konkursnim rešenjem				
Garaže	12 - Tehničke i ostale prostorije	prema normativima				
SIVA ZONA UKUPNO						150
ZATVORENA ZONA UKUPNO						6298

UKUPNA NETO POVRŠINA /bez komunikacija, tehničkih i pomoćnih prostorija/	11983
---	--------------

PREGLED POVRŠINA - Tabela 2

PREGLED PROSTORIJA PO NAMENI						
NAMENA PROSTORA	NAZIV PROSTORIJE	Zona**	Površina (m ²)	Visina (m)	Broj jedinica	Ukupna površina (m ²)
1 - DEPO	Entomološki depo 1	Zelena	50	4	3	150
	Entomološki depo 2		50	4	1	50
	Entomološki depo 3		30	4	1	30
	Zbirke egzotičnih sisara		100	5	1	100
	Studijske zbirke sisara		200	4	1	200
	Zbirke lovačkih trofeja		67	4	3	201
	Zbirke eksponata sisara		200	4	1	200
	Zbirke lovačkog oružja i lovačkog pribora	Braon	20	4	1	20
	Suva ihtiološka zbirka	Zelena	80	4	1	80
	Mokra ihtiološka zbirka	Braon	40	4	1	40
	Depo hladnjače	Crvena	50	3	2	100
	Depo mineraloške zbirke i Zbirke meteorita	Braon	250	4	1	250
	Depo petrološke zbirke	Braon	250	4	1	250
	Depo zbirki fosilizovanih beskičmenjaka	Braon	250	4	1	250
	Depo zbirke paleoflore	Braon	180	4	1	180
	Depo zbirki fosilizovanih kičmenjaka	Braon	350	4	1	350
	Herbarijum	Zelena	100	5	4	400
	Fungarijum	Zelena	50	4	1	50
	Istorijska arhiva Muzeja	Plava	20	3	1	20
	Foto arhiva Muzeja	Plava	25	3	1	25
	Herpetološke mokre zbirke	Braon	25	4	1	25
	Ornitološki depo	Zelena	400	4	1	400
	Herpetološki depo/suve zbirke	Zelena	50	4	1	50
Malakološki depo	Zelena	25	4	1	25	
2 - RADNI PROSTOR VEZAN ZA DEPO	Entomološke prostorije za rad sa materijalom iz depoa	Narandžasta	20	4	1	20
	Radne sobe za manipulaciju herbarskim materijalom	Narandžasta	18	3	2	36
	Radna mikološka soba	Narandžasta	15	3	1	15
3 - KANCELARIJE	Centar za markiranje životinja	Plava	20	3	1	20
	Kancelarije za kustose 1/1	Plava	15	3	40	600
	Kancelarije za kustose 1/2	Plava	24	3	25	600
	Kancelarije za administrativno osoblje	Plava	17	3	6	102
	Računarsko-dokumentaristički centar	Plava	35	3	1	35
	Kancelarije za zaposlene u izložbenoj delatnosti	Javna	50	3	1	50
	Kancelarije propagandno-pedagoškog centra	Plava	30	3	1	30
4 - LABORATORIJE	Entomološka laboratorija	Narandžasta	20	4	1	20
	Mikološka laboratorija	Crvena	25	3	1	25
	Molekularna laboratorija	Plava	30	3	1	30
	Centar za digitalizaciju	Narandžasta	60	3	1	60
5 - RADIONICE	Entomološka radionica	Narandžasta	20	4	1	20
	Prijemni prostor za kičmenjake	Crvena	200	5	1	200
	Dekontaminaciona (šok) hladnjača mala	Crvena	6	3	1	6
	Dekontaminaciona (šok) hladnjača velika	Crvena	35	3	1	35
	Primarna geološka preparatorsko-konzervatorska radionica	Crvena	50	4	1	50
	Geološke preparatorsko-konzervatorske radionice/laboratorije	Braon	15	3	4	60

	Sala za anoksiju	Crvena	30	3	1	30
	Dizajnersko-umetnička radionica	Plava	30	3	1	30
	Konzervatorska radionica za biološke zbirke	Narandžasta	50	3	1	50
	Radne sobe za biološke depoe	Narandžasta	12	3	4	48
6 - BIBLIOTEKA	Centralna biblioteka depo	Plava	250	4	1	250
	Centralna biblioteka čitaonica	Plava	25	3	1	25
	Sala za sastanke	Plava	40	3	1	40
7 - ZAJEDNIČKE PROSTORIJE	Soba za sastanke	Plava	20	3	1	20
	Sala za odmor, kantina	Plava	80	3	1	80
8 - PROSTOR ZA GOSTUJUĆE ISTRAŽIVAČE	Apartmani za goste	Plava	15	3	4	60
9 - MAGACINSKI PROSTOR I OSTAVE	Depo opreme i materijala za kičmenjake	Braon	35	3	1	35
	Pravno-računovodstvena arhiva	Plava	30	3	1	30
	Magacin za opremu	Siva	150	4	1	150
10 - IZLOŽBENI PROSTOR	Prostor za prihvat publike sa garderobom	Javna	120	4	1	120
	Stalna izložbena postavka	Javna	3500	5-7	1	3500
	Privremene izložbe	Javna	435	4	3	1305
11 - EDUKACIJA	Multifunkcionalne učionice	Javna	20	3	3	60
	Amfiteatar	Javna	180	4-7	1	180
12 - TEHNIČKE I OSTALE PROSTORIJE	Kupatila	Crvena	prema standardu			
	Toaleti za zaposlene	Plava	prema standardu			
	Toaleti za publiku	Javna	prema standardu			
	Prostorije za službu održavanja	Plava	10	3	4	40
	Tehničke prostorije	Siva	određeno predloženim konkursnim rešenjem			
	Garaže	Siva	prema normativima			
	Prostorije za fizičko i tehničko obezbeđenje javne zone	Javna	40	3	1	40
13 - PROSTOR NAMENJEN POSETIOCIMA	Muzejska prodavnica	Javna	200	3	1	200
	Restoran / kafe	Javna	230	3	1	230
UKUPNA NETO POVRŠINA /bez komunikacija, tehničkih i pomoćnih prostorija/						11983

Dodatni zahtevi i pojašnjenja za neke od prostorija iz tabela:

Javna zona:

U okviru prostora namenjenog edukaciji, ispitati mogućnost projektovanja i Prostora za građansku nauku, kao samostalnog površine do 200m² ili kao dopunskog dela prostora Multifunkcionalnih učionica, a sve u okviru maksimalno dopuštene bruto građevinske površine.

Crvena zona:

Prijemni prostor za kičmenjake: Taksidermijsko- preparatorske radionice, prostor treba biti izdvojen na nekoliko manjih

Depo hladnjače: Prostor za smeštaj neobrađenog materijala

Mikološka laboratorija: Prijem i primarna identifikacija materijala

Zelena zona:

Entomološki depo 1: Prostor za čuvanje suvih preparata. Prostorije bi bile podeljene na manje tematske celine.

Entomološki depo 2: Prostor za čuvanje mokrih zbirki.

Entomološki depo 4: Prostor za čuvanje nepreparovanog materijala

Zbirke egzotičnih sisara: Smeštanje krupnih i visokih eksponata.

Zbirke lovačkih trofeja: Jugoslovenske zbirke lovačkih trofeja i Zbirke stranih lovačkih trofeja.

Fungarijum: Zbirka gljiva i lišajeva.

Narandžasta zona:

Entomološke prostorije za rad sa materijalom iz depoa: Prostorija bi bila podeljena na boksove – radne stanice.

Entomološka laboratorija: Neophodna tekuća voda.

Entomološka radionica: Neophodna tekuća voda.

Plava zona:

Prostorije za službu održavanja: Higijena, domar, obezbeđenje zatvorene zone.

Braon zona:

Depo opreme i materijala za kičmenjake: Čuvanje opreme i materijala različitog tipa za nabavku predmeta i rad sa zbirkama.

Pregled broja zaposlenih za koje je obavezno obezbediti parking mesta u garaži po normativu min 1PM/7 zaposlenih:			
Broj zaposlenih	Vrsta posla	Radni prostor	Prisustvo u zgradi
60	Stručni muzeološki poslovi, kustosi i konzervatori	Kancelarije	Jednokratno radno vreme
8	Preparatori i restauratori	Radionice	Jednokratno radno vreme
6	Odeljenje za digitalizaciju	Laboratorije	Jednokratno radno vreme
6	Tehnički muzeološki poslovi	Radionice	Jednokratno radno vreme
4	Odeljenje za dizajn	Kancelarije	Jednokratno radno vreme
10	Odeljenje za komunikacije i publiku	Kancelarije	Jednokratno radno vreme
10	Rad sa publikom na izložbi; Zaposleni u radnji	Izložbeni prostor	Dve smene
3	Biblioteka	Kancelarije	Jednokratno radno vreme
10	Administracija	Kancelarije	Jednokratno radno vreme
12	Restoran (kuhinja) i kafe	Namenski prostor	Dve smene
10	Čišćenje i održavanje zgrade	Tehničke prostorije	Dve smene
10	Služba obezbeđenja	Izložbeni prostor, prijem publike, namenska tehnička prostorija	Tri smene
149	UKUPNO		

PREGLED BROJA POSETILACA

Maksimalan broj posetilaca prilikom otvaranja novih izložbi: 1000

Maksimalan broj posetilaca prilikom održavanja skupova i publika na izložbi: 300

Maksimalan broj posetilaca prilikom đaćkih ekskurzija: 250

Srednji broj posetilaca - dnevni prosek: 50

Minimalan broj posetilaca na dnevnom nivou: 10

II kriterijum - podela prostorija prema MIKROKLIMATSKIM USLOVIMA

Da bi se ispunili zahtevi za čuvanje zbirke, pre svega standardi integrisanog upravljanja štetočinama, i smanjio rizik od oštećenja i propadanja muzejskih fondova, potrebno je uspostaviti mikroklimatske zone i mikroklimatski gradijent unutar muzejskog prostora. Stoga, projekat nove zgrade treba unapred da bude prilagođen ovom imperativu.

Svuda gde se u okviru uslova osvetljenja pominje veštačko svetlo, pretpostavlja se korišćenje izvora koji emituju nula ili minimum UV dela spektra.

Vazduh koji ulazi u depoe i vazduh koji izlazi iz depoa mora biti čist kako bi se zadovoljili najviši standardi zaštite zdravlja zaposlenih i očuvanja životne sredine.

Potrebno je uspostaviti četiri glavne mikroklimatske zone u zgradi Prirodnjačkog muzeja:

- 1 Klima otvorene (javne) zone**
- 2A Klima bioloških depoa**
- 2B Klima radnih prostorija za biološke depoe**
- 2C Klima radno-administrativnog dela zgrade**

1 Klima otvorene (javne) zone

Klima otvorene (javne) zone se uspostavlja u delu zgrade namenjenom za posetioce, pružajući optimalne uslove za duži boravak ljudi. Ona varira tokom godine i prilagođava se spoljnim uslovima.

Neophodno je da postoji zona prelaza, kao i kontrolisani uslovi, koji omogućavaju siguran prelazak iz spoljnih u unutrašnje prostore. Osvetljenje je pažljivo kontrolisano, predstavljajući kombinaciju prirodnog i veštačkog osvetljenja.

2A Klima bioloških depoa

Klima bioloških depoa se uspostavlja u **zelenoj** prostornoj zoni. Zbirke koje zahtevaju najstrože mikroklimatske uslove su upravo biološke zbirke. Materijal u njima je organski i podložan napadu raznih vrsta insekata - muzejskih štetočina. Zbog toga se takve zbirke moraju nalaziti u najhladnijem delu zgrade, dok se štetočine zadržavaju na toplijim mestima. Ovi uslovi nisu prikladni za duži boravak i rad ljudi, te je potrebno prilagoditi mikroklimu ostalih delova zgrade tome. Mikroklimatski uslovi u ovim zonama trebalo bi da su što ujednačeniji tokom cele godine. Neophodno je strogo regulisati i održavati mikroklimu unutar zadatih parametara temperature i vlage tokom cele godine. Ovde moraju biti najniže temperature u zgradi, a u zavisnosti od prostorije do prostorije (tj. vrste materijala u njima), temperatura se podešava na vrednosti između 6-16°C. Relativna vlažnost se mora održavati u rasponu od 35-55%. Osvetljenje je isključivo veštačko.

Zbog stabilnosti okoline i smanjenja troškova za energiju, prostorije sa ovakvom klimom se često pozicioniraju ispod nivoa tla na kom se nalaze zgrade prirodnjačkih muzeja. Međutim, s obzirom na mogućnost izgradnje zgrade Prirodnjačkog muzeja u Beogradu na obali reke, u tom slučaju razmotriti uslove da se u podzemnim prostorijama čuva muzeološki materijal zbog mogućnosti plavljenja.

Depoi bi trebalo da budu prilagođeni potrebama za povremenom fumigacijom (posebno u slučaju većih akutnih infestacija zbirki muzejskim štetočinama). Jedna od opcija je primena fumigacionih sredstava korišćenjem sistema za cirkulaciju vazduha. Ovim sistemom bi sredstva za fumigaciju mogla da budu plasirana ali i uklonjena bez fizičkog prisustva konzervatora i/ili tehničara, ukoliko se projektom zgrade predvidi postojanje takvog sistema.

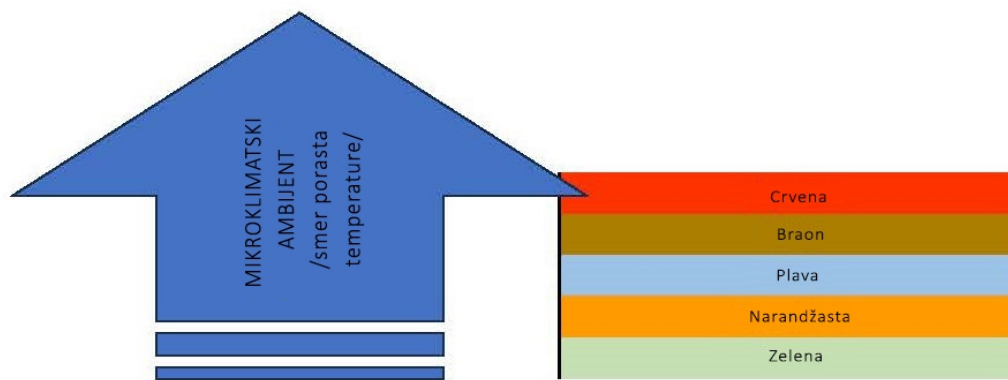
2B Klima radnih prostorija za biološke depoe

Klima radnih prostorija za biološki depo obuhvata prostor **narandžaste** prostorne zone. Ovaj prostor se fizički nalazi između zelene i plave zone. Mikroklima je u većem stepenu prilagođena radu i boravku ljudi nego u zelenoj zoni, ali manje nego u plavoj, crvenoj i braon zoni. Takođe, zahteva se da se materijal koji se ovde donosi iz zelene zone izlaže što manjem riziku. Temperature mogu varirati od 17-22°C, zavisno od konkretnog mesta. Osvetljenje može biti kombinacija prirodnog i veštačkog osvetljenja.

2C Klima radno-administrativnog dela zgrade

Klima radno-administrativnog dela zgrade obuhvata **pretežno plavu, zatim crvenu, braon i delimično sivu** prostornu zonu. Neophodno je da zadovoljava optimalne uslove za duži boravak i rad ljudi u zatvorenom prostoru. Poželjno je da se projektom zgrade omogući kombinovana regulacija mikroklimе i ventilacija vazduha putem veštačkih sistema i otvaranjem prozora. Preporučljivo je da se projektom predvidi raspored na severnoj strani zgrade za prostore sa prozorima, pre svega za radne kancelarije. U ovoj mikroklimatskoj zoni su potrebna podešavanja i prilagođavanja manjeg stepena, zavisno od namene pojedinačnih delova prostora, na primer, u radnim prostorijama plave zone, ili tehničkim prostorijama sive zone.

Najvažnija uslovljenost koja proističe iz traženog rasporeda mikroklimе je potreba za uspostavljanjem **mikroklimatskog gradijenta između zelene, preko narandžaste do plave ili braon i crvene zone**. Temperature u narandžastoj zoni moraju biti niže nego u plavoj, braon i crvenoj zoni, a u zelenoj niže nego u narandžastoj. Ovo zahteva primenu standarda integrisanog upravljanja štetočinama, čime se osigurava da štetočine uvek idu ka toplijim delovima zgrade, odnosno dalje od osetljivog materijala u biološkim zbirkama. Stoga, pri projektovanju zgrade neophodno je predvideti takav raspored prostorija koji će omogućiti uspostavljanje navedenog mikroklimatskog gradijenta između zona, odnosno između prostorija koje moraju biti fizički jedna uz drugu, a pri tome pripadati različitim mikroklimatskim zonama.

III kriterijum - KRETANJA I VEZE UNUTAR ORGANIZACIONIH CELINA MUZEJA

Osnovna šema kretanja kroz prostore Muzeja može se podeliti prema vrsti korisnika prostora. U odnosu na to u kojoj ulozi korisnici ulaze u Muzej i kroz njega se kreću, pristupi i ulazi u Muzej se mogu podeliti na tri vrste.

Prvi reprezentativni pristup je pristup javnom glavnom ulazu namenjenom posetiocima Muzeja. On bi trebalo da preko glavnog ulaznog hola u kojem se nalazi prijem publike, prodaja karata, garderoba i informacije, obezbedi što artikulisaniji i ugodniji pristup pratećim javnim funkcijama Muzeja poput amfiteatra, dečijih radionica i igraonica, kafe bara, suvenirnice i tome slično.

Drugi ulaz je namenjen zaposlenima u Muzeju i povezan je sa administrativnim i radnim prostorima za istraživanje, održavanje zbirke i ostale aktivnosti zaposlenih.

Treći pristup zgradi Muzeja je teretni ulaz predviđen za transport muzejskih eksponata i pomoćne opreme.

Broj ulaza u objekat može varirati u skladu s predloženim autorskim rešenjem. Po potrebi, treba predvideti i pomoćne izlaze, u skladu sa važećim propisima zaštite od požara.

U **otvorenoj (javnoj) zoni**, koncept ulaska publike i kretanja po javnim segmentima programa i izložbenim prostorima tema je za autore predloženih rešenja. U skladu sa savremenim muzeološkim koncepcijama izlaganja i kretanja kroz prostore izložbe treba predložiti kroz poseban deo rešenja/elaborata najadekvatniju šemu kretanja.

Prilikom **prelaska ljudi iz javne u zatvorenu zonu**, moguć je samo ulazak u plavi ili crveni deo zatvorene zone. Zajednička tačka između javne i zatvorene zone može biti prostor za pripremu hrane za muzejski kafe/restoran, koji može istovremeno opsluživati potrebe i publike i zaposlenih.

Povremeno kretanje muzejskih predmeta između javne i zatvorene zone treba da bude omogućeno zbog postavljanja izložbi i edukacije, ali i striktno usmereno. Predmeti koji se iz javne zone (sa izložbi ili edukativnih prezentacija) unose u zatvorenu zonu moraju ulaziti u crvenu zonu. Predmeti koji se iz zatvorene zone unose u javnu zonu moraju tu dolaziti iz zelene, braon ili narandžaste zone i prolaziti kroz sigurnosni sistem duplih vrata sa međukomorama koji obezbeđuju jednosmernost prolaska i zaštitu od štetočina koje bi mogle da prodru u suprotnom smeru iz javne zone u zatvorenu zonu.

U **zatvorenoj (radnoj) zoni** je neophodno predvideti definisane jednosmerne ili dvosmerne koridore kojima se kreću ljudi ili prenosi materijal, u zavisnosti od toga da li se radi o "čistom" (obrađenom) ili nekonzerviranom ("prljavom") materijalu. Vrsta koridora se definiše na osnovu toga koje zone spaja.

Zbog navedenog, neophodno je uspostaviti jednosmerno kretanje materijala od trenutka ulaska u zgradu muzeja u nedezinfikovanu (crvenu) zonu sve do mesta za njegovu dezinfekciju i preliminarnu konzervaciju.

Nakon ulaska u muzej i dezinfekcije u crvenoj zoni, biološki (organski) materijal ulazi jednosmernim koridorom kroz sigurnosni sistem duplih vrata sa međukomorama u čistu (zeleno) zonu i nastavlja jednosmerno kretanje do depoa. Odatle se materijal može prenositi dvosmernim koridorima do radnih prostorija i laboratorija koje su u zoni manjeg rizika (narandžasta zona).

Biološki materijal predviđen za takozvane tečne zbirke, u crvenoj zoni se smešta u odgovarajuću ambalažu i zatim se prenosi u specijalne depoe u braon zoni.

Geološki (neorganski) materijal ulazi direktno u prijemne radionice u crvenoj zoni i nakon primarne obrade odlazi u depoe u braon zoni jednosmernim koridorom. Tamo se nalaze odgovarajući depoi i radne prostorije za njegovu dalju obradu i proučavanje. Depoi i radne prostorije ne moraju biti neposredno spojeni, ali projektom mora biti predviđeno da ih spajaju koridori sa postavljenim sistemom mehanizovanog transporta teških geoloških eksponata od depoa do radionica i nazad.

Zelena zona sme biti u direktnom kontaktu samo sa narandžastom zonom. Sa crvenom zonom, odakle dolazi obrađeni materijal u zelenu zonu, ona mora biti povezana koridorom preko jednosmernih izolacionih prostorija (komora) sa duplim vratima. Ne sme biti direktno povezana, tačnije treba biti izolovana od plave, braon i sive zone.

KRETANJA I VEZE UNUTAR ORGANIZACIONIH CELINA U ODNOSU NA RADNE PROCESE

U prethodnim poglavljima bilo je reči o tome kako Muzej obavlja tri osnovne delatnosti koje su međusobno povezane i koje zahtevaju, svaka na svoj način, posebne prostore, ali i shodno delatnostima posebno organizovane veze između tih prostora u zgradi Muzeja.

Ove tri funkcionalne oblasti mogu se generalno podeliti na:

1. Depoe - deo gde se čuvaju zbirke (muzejski predmeti).
2. Radionice, laboratorije, kancelarije - deo gde se muzejski predmeti obrađuju i proučavaju.
3. Izložbeni prostor - deo muzeja u kom se nalaze izložbe Muzeja (ovo je deo koji čini glavni vizuelni identitet muzeja u javnosti).

Tok rada na formiranju i održavanju ZBIRKI

Zbirke predstavljaju prostor muzeja u kojem se čuvaju muzejski predmeti. U Prirodnjačkom muzeju to su predmeti iz prirode: herbarski materijal, fosili, minerali, kao i insekti i drugi prirodnjački materijal. Svaki od ovih predmeta mora se čuvati na poseban način u strogo kontrolisanim uslovima koji zavise od vrste materijala (da li su to biljke, životinje, stene, fosili itd.). Zbog toga, na primer, botaničke zbirke fizički moraju biti odvojene od zooloških, zoološke od geoloških i tako dalje. Veliki broj muzejskih predmeta koji se čuvaju u zbirkama su unikatni i nepovratni, zbog čega je deo sa zbirkama najvažniji i najzaštićeniji deo svakog muzeja. Kustosi, muzejske predmete koji se čuvaju u zbirkama donose sa terena iz prirode. Sav muzejski materijal u muzej dospeva iz spoljne sredine.

Sa terena (planine, livade, šume, kanjoni, reke, jezera itd.) kustos donosi u muzej materijal koji je sakupio. Prve prostorije u koje kustos ulazi i ostavlja materijal su prijemne sobe, tu se nalaze različite prostorije i mašine potrebne za dezinfekciju materijala koji se unosi u Muzej (hladnjaci, zamrzivači, frižideri, ultrazvučne kade, obična kupatila, police itd.).

Nakon dezinfekcije i pripreme materijala, koja može trajati i nekoliko nedelja, muzejski predmeti se odnose u zbirke (svaki u onu zbirku koja po uslovima odgovara njegovoj prirodi - zoološka, botanička, entomološka, paleontološka itd.). U zbirkama predmeti se čuvaju pod strogo kontrolisanim uslovima vlažnosti vazduha i temperature. Strogo kontrolisani uslovi su neophodni da bi se sprečilo raspadanje organskog materijala. Pohranjivanjem predmeta u deo Muzeja gde su zbirke završena je prva faza čuvanja jednog predmeta donetog iz prirode. Kada je smešten u prostor gde su zbirke, predmet je siguran i tu bi trebalo da može da ostane dok god postoji i zgrada muzeja.

Po pravilu, deo Muzeja u kojem su zbirke trebalo bi da bude tako projektovan da muzejski predmeti, bez ikakvog problema, tu mogu biti pohranjeni stotinama godina, bez opasnosti da će im nauditi bilo kakva promena u okolini poput poplava, podzemnih voda, požara, zemljotresa, ratova itd. Celokupna dalja delatnost Muzeja i kustosa zasniva se na čuvanju, proučavanju i izlaganju predmeta koji se nalaze u zbirkama.

Tok rada ISTRAŽIVAČA/KUSTOSA

Posao kustosa odnosi se na naučno i stručno proučavanje muzejskih predmeta i to ne samo onih koji se nalaze u zbirkama nego i sakupljanje novog materijala, koji tek treba da postane, nakon naučne i stručne obrade, deo odgovarajućih zbirki. Kustosi uzimaju predmete iz zbirki i transportuju ih do radionice, laboratorija i kancelarija.

U ovom delu muzejske zgrade, predmeti se obrađuju, ispituju i proučavaju. Transport predmeta od zbirke do radionice, kancelarije i laboratorije mora biti kratak i jednostavan, što znači da su zbirke teretnim i običnim liftovima i hodnicima povezane sa radionicama, laboratorijama ili kancelarijama.

Efikasna konekcija između ova dva dela muzeja (prostor zbirki i radni prostor kustosa) je veoma bitna jer su neki predmeti velikih dimenzija (npr. glava mamuta ili dinosaurus). Potrebno je omogućiti da se taj predmet velikih dimenzija na što jednostavniji način transportuje od zbirke gde se čuva do radionice ili laboratorije. Takođe je neophodno obezbediti da se manji ali veoma teški predmeti kao što na primer stene (težina pojedinih iznosi preko 100kg) na jednostavan i efikasan način dopreme od zbirki do kancelarija kustosa.

Pri projektovanju muzejske zgrade od projekatara se očekuju jasni predlozi i rešenja kako na jednostavan način i što kraćim putem transportovati muzejske predmete iz dela sa Zbirkama u deo gde su radionice, laboratorije i kancelarije kustosa. Za ovaj posao neophodno je projektovati hodnike, liftove i površine pod minimalnim nagibima ili ravne površine. Treba računati da se ovi predmeti ne mogu prenositi stepenicama.

Tok rada na formiranju IZLOŽBI

Kao što je već opisano, svaki predmet po dolasku u muzej prvo dospeva u zbirke a kasnije se transportuje u radionice, laboratorije i kancelarije gde će kustos utvrditi o kakvom predmetu se tačno radi i koja je njegova naučna, istorijska ili kulturna vrednost. Od reprezentativnih predmeta koji se nalaze u zbirkama Prirodnjački muzej postavlja svoju reprezentativnu, stalnu izložbenu postavku. Izlaganje je jedna od tri osnovne delatnosti muzeja (pored sakupljanja i naučnog i stručnog proučavanja predmeta).

Muzejska izložba predstavlja javni prikaz svrhe i važnosti muzeja zbog čega on postoji, šta se sve u njemu nalazi i šta javnost može saznati i naučiti o nekoj određenoj temi na osnovu predmeta pohranjenih u muzejskim zbirkama. Izložbeni deo muzeja je neodvojivi deo muzejske zgrade i muzejske delatnosti. On praktično predstavlja portfolio jednog muzeja.

Izložbeni deo svakog prirodnjačkog muzeja mora obuhvatati veliki prostor koji se uglavnom prostire na više nivoa. On se prvenstveno sastoji od prostora za stalnu postavku – što bi se ogledalo u postojanju jednog velikog namenskog prostora sastavljenog od međusobno povezanih malih i velikih

prostorija koje obuhvataju osnovnu izložbenu celinu Prirodnjačkog muzeja (ili stalnu postavku) i koji delom mora biti duple spratne visine (7m). Drugi deo izložbenog prostora namenjen je za povremene tematske izložbe. On bi trebalo da se sastoji od nekoliko prostorija različitih veličina i sa eventualnom mogućnošću spajanja u celine.

Izložbeni prostori moraju biti zadovoljavajućih dimenzija i pristupačni različitim ciljnim grupama posetilaca, i u skladu sa tehničkim standardima pristupačnosti (*Pravilnik o tehničkim standardima planiranja, projektovanja i izgradnje objekata, kojima se osigurava nesmetano kretanje i pristup osobama sa invaliditetom, deci i starim osobama* ("Sl. glasnik RS", br. 22/2015). Prirodnjački muzej tradicionalno priprema specijalizovane delove izložbi namenjene grupama korisnika sa invaliditetom. Takođe moraju biti projektovani tako da omoguće jednostavan pristup i transport muzejskih eksponata u sam izložbeni prostor iz prostora muzejskih zbirki ili kroz spoljni teretni ulaz pri prilikom gostovanja izložbi drugih institucija.

Tok UNOSA MATERIJALA u muzej

Vozila koja pristupaju Muzeju mogu prevoziti putnike (zaposlene, goste, službe održavanja), muzeološki materijal ili elemente scenografije i eksponate za izložbene postavke.

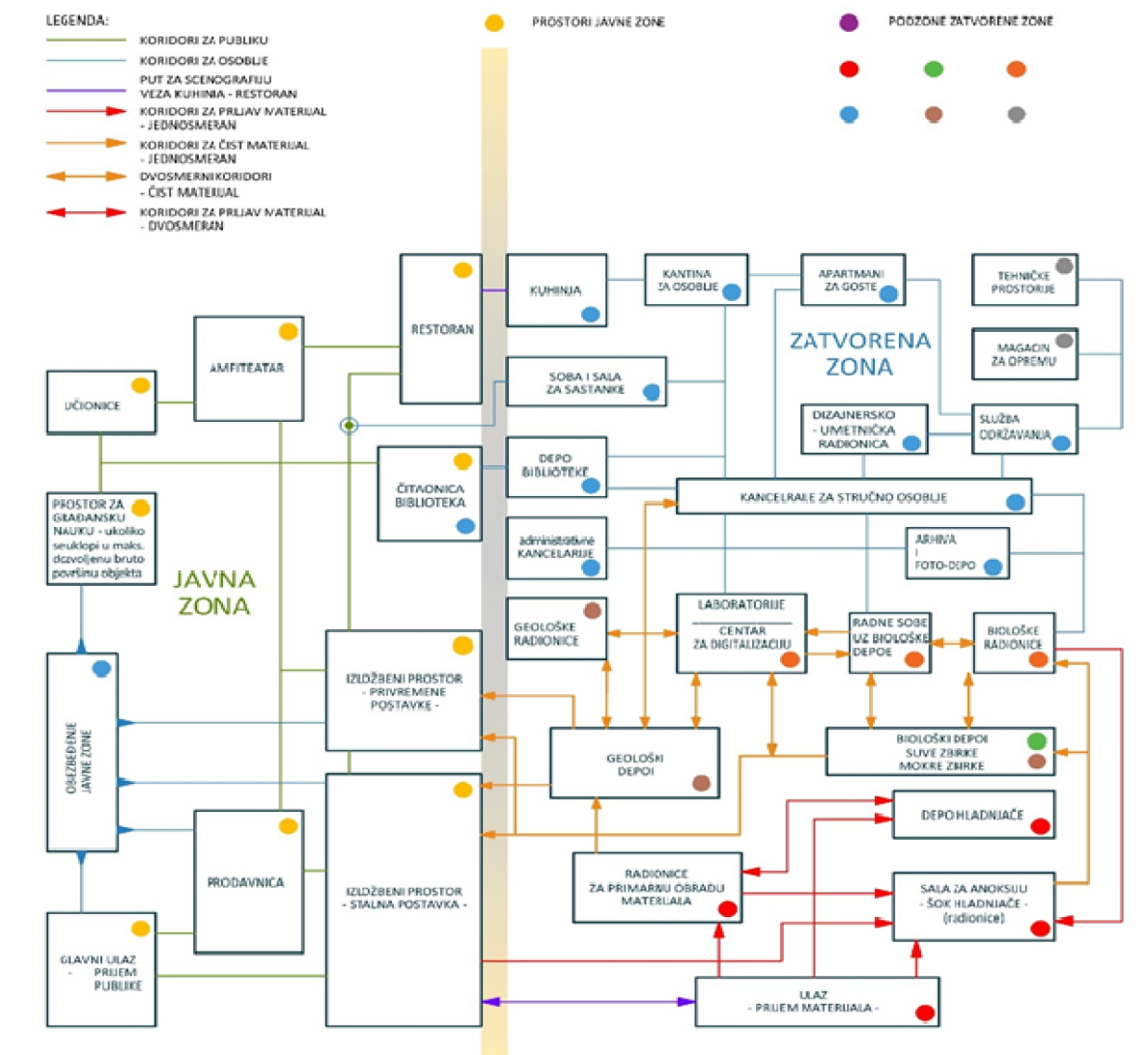
Razdvojiti puteve publike i posetilaca muzeja od tehničkog ulaza za dopremanje muzeološkog materijala i elemenata opreme prostora.

Tehnički ulaz trebalo bi da omogući prilaz većim dostavnim vozilima, a njegove okvirne dimenzije bi trebalo da budu oko 5x4m (maksimalno 7x7m), što bi zadovoljilo osnovne potrebe Muzeja prilikom unošenja najvećih eksponata i materijala za obradu. Tehnički ulaz planirati prema nameni racionalno tako da pristup bude što jednostavniji od najbliže javne saobraćajnice, a što nevidljiviji ili diskretniji u odnosu na kretanje publike i sagledavanje sa putanja ka glavnom prilazu i ulazu za publiku.

Pored velikih eksponata, na isti ulaz, u prijemno odeljenje, unosi se i ostali, sitniji i lakši muzejski materijal. Ovaj materijal se doprema automobilima ili pešice na nedeljnom nivou, stoga treba predvideti i način njegovog unosa bez otvaranja velikih kapija ili vrata namenjenih za gabaritne eksponate. To dodatno naglašava važnost diskretnosti ovog ulaza, kako ne bi bio primetan ili se ukrštao sa glavnim ulazom i pristupom za publiku muzeja.

Neposredno uz tehnički ulaz u muzej, planirati odvojenu prostoriju - prijemno odeljenje, u koju dolazi materijal koji može predstavljati potencijalnu opasnost za Muzej, uključujući insekte i druge štetočine. Stoga ova prostorija mora biti izolovana od ostatka muzeja, sa prostorijama za dekontaminaciju u neposrednoj blizini, uključujući šok hladnjače i salu za anoksiju. Odatle se najveći eksponati prenose u depoe koji bi trebalo da budu u istom nivou zbog težine i transporta, ili na izložbu. Teški eksponati mogu obuhvatati velike životinje, stene ili izložbenu scenografiju. Lakši eksponati, poput insekata i biljaka se prenose u depoe koji se mogu nalaziti na drugim nivoima.

Ilustracija koridora u odnosu na namene i zone:

Prilikom projektovanja muzejske zgrade, ili muzejskog kompleksa u slučaju da se projektant odluči za nekoliko povezanih volumena, od projekatata se očekuje da obezbede uslove da se veliki i teški predmeti (poput delova skeleta krupnih fosilizovanih životinja ili veliki petrološki i mineraloški materijal) na jednostavan način transportuju kroz različite delove muzejske zgrade, od ulaza u muzej, preko zbirke, radionica i kancelarija sve do izložbenog prostora. Putevi tog transporta moraju se oslanjati na hodnike (poželjno sa pokretnim trakama za hodanje), liftove i ravne podove po kojima se mogu kretati kolica sa muzejskim materijalom. Stepence (osim u izložbenom javnom delu gde se nalaze posetioci) nisu poželjne kao primarno rešenje prilikom projektovanja transportnog sistema u Muzeju.

Kao što je na početku ovog odeljka navedeno, uslovi funkcionisanja i podela prostora Prirodnjačkog muzeja dati su prema tri različita kriterijuma, koje je potrebno ukrstiti kako bi u okviru rada na Konkursnom zadatku autori predložili adekvatnu organizaciono – funkcionalnu šemu predloženog rešenja.

5.2.3. Preporuke u formiranju prostora za oba zadatka

- Prepoznatljivo arhitektonsko-urbanističko rešenje u skladu sa potrebama namene, karakteristikama i značajem lokacije koje korespondira sa okruženjem;
- Urbanističko-arhitektonsko rešenje Predlog lokacija za Planom propisane sadržaje koncipirati u skladu sa prepoznatim vrednostima ambijentalnu celine i na afirmativan način, kako u smislu fizičke strukture i vizuelnih karakteristika tako i programski, u smislu dispozicije pojedinih sadržaja;
- Karakter i celine i objekta ili kompleksa Prirodnjačkog muzeja koncipirati u duhu i sa karakteristikama savremene arhitekture;
- Primarni zahtevi organizacije prostora su usklađenost sa raznovrsnim potrebama namene i maksimalno mogućoj meri fleksibilnog korišćenja, dobra prostorna struktuiranost i laka orijentacija, jednostavnost i efikasnost koncepta komunikacija, kako u sklopu objekata tako i u spoljnom prostoru;
- Kretanje korisnika i posetilaca prostora treba da je logično, u skladu sa dinamikom i načinom korišćenja različitih sadržaja i brojem korisnika.
- Po pitanju saobraćaja, dolazni i odlazni putevi treba da budu jasno i jednostavno organizovani;
- Osiguranje dobre saobraćajne pristupačnosti bez stacioniranja mirujućeg motornog saobraćaja van zona predviđenih programom;
- Dobra funkcionalna povezanost u okviru pojedinačnih segmenata i međusobno u horizontalnom i u vertikalnom planu;
- Afirmacija postojećih prirodnih i stvorenih vrednosti ambijenta i prepoznatih autohtonih obeležja;
- Maksimalno očuvanje postojećeg zelenog fonda;
- Primena materijala adekvatnih fizičkih, funkcionalnih, ekoloških karakteristika, u skladu sa programskim i eksploatacionim potrebama namene i propisima u smislu bezbednosti;
- Projektovano rešenje treba da obezbedi infrastrukturno opremanje u skladu sa zahtevima programa, adekvatno u smislu komfora korisnika prostora;
- Svi pristupi, površine namenjene pešačkom kretanju i manevarski prostori treba da zadovolje nesmetano kretanje osoba sa otežanim kretanjem i osoba sa invaliditetom.
- Saobraćajna matrica javnih saobraćajnih površina iz važeće planske dokumentacije, data u konkursnoj dokumentaciji, predstavlja fiksni element za konkursno rešenje.

5.2.4. Urbanističko-parametarske uslovljenosti i smernice za oba zadatka

Budući da su urbanističko parametarske uslovljenosti za objekat Prirodnjačkog muzeja deo materijala za rad i na prvom i na drugom zadatku, biće prvo data Pravila uređenja i građenja za drugi zadatak – Prirodnjački muzej, a potom za sve ostale sadržaje čiju lokaciju treba odrediti u okviru prvog zadatka.

Urbanističko-parametarske uslovljenosti i smernice za Idejno rešenje zgrade Prirodnjačkog muzeja - zadatak 2

Tabela 1: Pravila uređenja i građenja za Ustanovu kulture od nacionalnog značaja – Prirodnjački muzej

USTANOVA KULTURE OD NACIONALNOG ZNAČAJA (PRIRODNJAČKI MUZEJ) – J9.3	
pravila za formiranje građevinske parcele	<ul style="list-style-type: none">▪ površinu i lokaciju građevinske parcele za ustanovu kulture od nacionalnog značaja – Prirodnjački muzej odrediti kroz javni projektni urbanističko arhitektonski Konkurs, prema pravilima građenja datim u tekstu ovog plana;▪ objekat planirati na javnoj zelenoj površini parka ZP1, u celini I ili II;▪ maksimalna površina parcele jednaka je maksimalnoj površini pod objektom 4800 m²;
broj objekta na parceli	<ul style="list-style-type: none">▪ planira se izgradnja jednog ili više objekata razuđene osnove, čiji

	<p>delovi ne moraju biti povezani prizemnom etažom, ali formiraju jedinstvenu arhitektonsko-funkcionalnu celinu;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dozvoljeno je raspoređivanje sadržaja muzeja i kompatibilnih sadržaja u više međusobno povezanih objekata, koji formiraju jedinstvenu arhitektonsko-funkcionalnu celinu; ▪ nije dozvoljena izgradnja posebnih objekata komercijalne namene, koji nisu u sklopu i funkciji objekta kulture;
<p>položaj objekta na parceli</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokaciju građevinske parcele i zonu građenja za ustanovu kulture od nacionalnog značaja – Prirodnjački muzej, odrediti kroz javni projektni urbanističko arhitektonski Konkurs; ▪ objekat postaviti u okviru parka u skladu sa Zonama zaštite prostora i osnovnim ograničenjima gradnje, definisanim na grafičkom prilogu br. 2 - Planirana namena površina i grafičkom prilogu br. 3 - Regulaciono - nivelacioni plan, kao i u skladu sa pozicijama drvenaste vegetacije; ▪ u okviru zone građenja postaviti građevinske linije gabarita objekta koje predstavljaju površinu pod objektom, odnosno granice građevinske parcele; ▪ minimalno rastojanje između objekata javne namene ne sme biti manje od visine višeg objekta; ▪ objekat postaviti tako da ne ugrožava postojeće visoko vredno rastinje parka; ▪ prilikom postavljanja objekta očuvati značajne vizure ka parku i iz parka kao posebne vrednosti gradskog pejzaža; ▪ objekat je po položaju slobodnostojeći; ▪ na parceli nije dozvoljena izgradnja pomoćnih objekata; ▪ nije dozvoljena gradnja objekata na dve katastarske parcele različite katastarske opštine; ▪ dozvoljeno je upuštanje delova objekta (erkeri, ulazne nadstrešnice i sl.) van građevinskih linija. Građevinski elementi prepusti mogu preći građevinsku liniju i to 2,00 m na celoj širini objekta sa visinom iznad 3,00 m. Nije moguće upuštanje elemenata van regulacione linije; ▪ podzemna građevinska linija jednaka je nadzemnoj građevinskoj liniji; ▪ gabarit podzemnih etaža jednak je gabaritu nadzemnog dela objekta; ▪ mogućnost izgradnje svih podzemnih etaža utvrdiće se nakon detaljnih hidrogeoloških ispitivanja; ▪ izgradnju podzemnih etaža utvrditi ovu u saradnji sa Sekretarijatom za životnu sredinu i JKP BVK, u skladu sa Zakonom o zaštiti životne sredine i Rešenjem kojim se određuju zone sanitarne zaštite na administrativnoj teritoriji grada Beograda za izvorišta podzemnih i površinskih voda koja služe za vodosnabdevanje grada Beograda, broj 530-01-48/2014 od 01.08.2014. godine; ▪ zabranjeno je postavljanje/izgradnja objekata/površina u zoni neposredne sanitarne zaštite Reni bunara; ▪ planira se dostupnost kulturnog dobra široj javnosti, odnosno svim kategorijama korisnika prostora na način koji neće ugroziti autentičnost ambijenta i narušiti njegove vrednosti; ▪ zabranjeno je postavljanje/izgradnja objekata/površina u zoni neposredne sanitarne zaštite Reni bunara;

<p>namena objekata</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osnovna namena su površine za objekte i komplekse javnih službi; objekti kulture od nacionalnog značaja: Prirodnjački muzej; ▪ Osnovni sadržaji ustanove kulture su: muzejski/galerijski prostor sa tehničkim prostorijama, garderobom, komunikacijama, biblioteka, arhiva, fototeka, memorijalne sobe, ateljei za dizajn, konzervaciju i restauraciju fosila, trezor za materijal, akvarijum, volarijum, terarijum, insektarijum, botanička bašta, kabineti, istraživačke laboratorije, depoi, pomoćne prostorije, itd., zatim sala za predavanja sa medijatekom i višenamenska sala itd, u skladu sa savremenim standardima za objekte ovog tipa;
<p>kompatibilnost namene</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kompatibilne namene koje su dozvoljene u sklopu objekta kulture su komercijalni sadržaji kulture (medijateka, izložbena galerija, kreativne industrije i sl.), specijalizovane trgovine (prodajna galerija, knjižara, sl.) i uslužnih delatnosti u funkciji osnovne namene objekta kulture (kafe, prodavnice, restoran i sl.), primerenih glavnoj nameni ustanove kulture koji ne ugrožavaju životnu sredinu i ne narušavaju reprezentativnost i osnovni karakter institucije kulture od nacionalnog značaja; ▪ planirani odnos osnovne i kompatibilne namene primenjuje se u okviru planirane BRGP objekta u odnosu kultura : komercijalni sadržaji – minimalno 80% : maksimalno 20%; ▪ nije dozvoljeno uvođenje drugih kompatibilnih namena;
<p>maksimalna BRGP</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ maksimalna BRGP objekta iznosi 15.000 m²; ▪ podzemne etaže namenjene parkiranju ne ulaze u obračun ukupne BRGP; ▪ zbog specifičnosti potreba, namene i volumena objekta kulture, dozvoljeno je smeštanje osnovnih i drugih sadržaja u podzemne etaže – u tom slučaju ovakve korisne podzemne etaže ulaze u obračun ukupne dozvoljene BRGP;
<p>maksimalni indeks zauzetosti (z)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ površina pod objektom ne može biti veća od 4800 m²;
<p>visina objekta (specifične namene objekata uslovljavaju veće spratne visine od standardnih)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ maksimalna visina planiranog objekta je jednaka visini postojećeg objekta MSU, 20 m*; *Visina objekata je određena visinom postojećeg objekta Muzeja savremene umetnosti. Tačnu visinu objekta utvrditi geodetskim snimanjem i na osnovu tehničke dokumentacije objekta muzeja savremene umetnosti. Visinu planiranih objekata uskladiti sa visinom „prvog horizonta“ sagledavanja objekata objekata u zaleđu, tako da isti ne remete prepoznatljivu vizuru predela Kalemegdan–Ušće–Veliko ratno ostrvo-istorijsko jezgro Zemuna-Gardoš.
<p>kota poda prizemlja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kotu poda prizemlja definisati na osnovu tehnološke šeme objekta; ▪ pristup svim sadržajima mora biti prilagođen osobama sa smanjenom sposobnošću kretanja; ▪ nivelisanje kote prizemlja u odnosu na pristupe definisati u skladu sa programskim i tehnološkim potrebama objekta muzeja;
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ planirani objekat obavezno projektovati u kontekstu sa javnom zelenom površinom i zaštićenim objektima u okviru Parka prijateljstva; ▪ arhitektonski izraz mora da bude savremen, primeren ambijentu i nameni objekta;

<p>arhitektonsko oblikovanje</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pri projektovanju objekta kulture, obavezna je primena: principa savremenog arhitektonskog oblikovanja i tehnologija građenja, atraktivnih elemenata, novih konstruktivnih sistema i kvalitetnih i savremenih materijala za fasadnu oblogu, kao i elemenata urbanog dizajna, u skladu sa značajem objekta, namenom, karakterom i vremenom u kome objekat nastaje; ▪ objekti kvalitetom izgradnje i arhitektonskim oblikovanjem treba da predstavljaju repere u prostoru i stvore prepoznatljiv i privlačan urbani ambijent; ▪ rešenje mora biti u skladu sa prvonagrađenim rešenjem projektnog urbanističko - arhitektonskog konkursa, čija izrada je obavezna; ▪ sadržaj i organizacija prostora prema potrebama i programskom zadatku za specifičnu namenu; ▪ voditi računa o specifičnim uslovima izlaganja i čuvanja muzejskih postavki; ▪ koristiti savremene materijale koji su trajni i laki za održavanje, energetski efikasni; ▪ primeniti standarde pristupačnosti;
<p>posebni uslovi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokaciju planirane parcele odrediti projektnim urbanističko–arhitektonskim konkursom i razraditi Urbanističkim projektom; ▪ prilikom određivanja lokacije objekta, položaj objekta odrediti prema Zonama zaštite prostora i osnovnom ograničenjima gradnje, definisanim na grafičkom prilogu br. 2 - Planirana namena površina i grafičkom prilogu br. 3 - Regulaciono - nivelacioni plan, kao i u skladu sa pozicijama drvenaste vegetacije; ▪ orijentacija glavnog ulaza u objekat je ka pristupnim stazama iz parka; ▪ građevinsku liniju gabarita objekta potrebno je pozicionirati u skladu i korespondenciji sa objektom postojećeg muzeja, uz maksimalnu zaštitu postojećih vrednih stabala i značajnih vizura ka reci Savi i Kalemegdanu; ▪ broj nivoa u objektu (spratova tj. etaža, polunivoa, kaskada, galerija, prostora različitih spratnih visina i sl.) nije definisan, već je potpuno slobodan, u skladu sa programskim i tehnološkim potrebama objekta muzeja; ▪ ostvariti panoramske vizure iz objekta i kontakt sa okolinom; ▪ poseban efekat treba da ima peta fasada, tj. krovna ravan; ▪ u upotrebi materijala voditi računa o uklapanju sa materijalizacijom postojećeg Muzeja savremene umetnosti;
<p>uslovi za slobodne i zelene površine u okruženju objekta</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prostor neposredno oko planiranog objekta je integralni deo površine parka za koji su propisana pravila u Tabeli 4; ▪ pozicioniranjem planiranih objekata u celosti se mora sačuvati postojeća drvenasta vegetacija; ▪ dozvoljeno je naglašavanje ulaza u objekte novim vegetacijskim formama, u meri koja ne narušava koncepciju uređenja parka kao jedinstvene celine; ▪ planira se formiranje ekstenzivnog krovnog vrta na planiranim objektima, u minimalno 30 cm zemljišnog supstrata, kao i ozelenjavanje vertikalnih površina objekta, direktno i/ili na postavljenim nosačima, kao i kontejnerski gajenih biljaka na konstrukciji postavljenoj paralelno sa zidom;

<p>rešenje internog saobraćaja u okruženju objekta</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pristup objektu planira se sa pristupnih saobraćajnica i sa parkovske površine; ▪ kolske pristupe planirati tipa uliv/izliv u podzemnu garažu ili na parking površinu sa pristupnih saobraćajnica; ili preko pešačko kolske staze parka; ▪ u okviru zone građenja, ukoliko je potrebno, planira se poseban pristup i površine za zaustavljanje dostavnih vozila radi utovara-istovara i snabdevanja, kao i interventnih vozila; ▪ širinu kolovoza planirati u odnosu na očekivana vozila koja će se njome kretati, ali ne užu od 6,0 m za dvosmerno kretanje vozila, odnosno 3,5 m ako je u pitanju jednosmerno kretanje vozila; ▪ planira se parking za bicikle;
<p>rešenje parkiranja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ potrebe za parkiranjem objekta ostvariti u okviru parcele izgradnjom podzemne garaže; ▪ potrebe za parkiranjem planirati na osnovu normativa: <ul style="list-style-type: none"> ○ muzeji: minimum 1 PM na 7 zaposlenih; ▪ mogućnost izgradnje podzemne garaže biće definisana nakon detaljnih hidrogeoloških ispitivanja i u saradnji sa Sekretarijatom za zaštitu životne sredine i JKP BVK; ▪ parkiranje za posetioce obezbeđeno je u okruženju, u okviru planiranih javnih otvorenih parking površina u obuhvatu Plana, a u skladu sa poglavljem 3.4.3. PARKIRANJE; ▪ u zavisnosti od kapaciteta garaže neophodno je ispuniti sve saobraćajne i protivpožarne propise, kao i propise koji se odnose na zaštitu životne sredine; ▪ planira se otvoreni površinski parking za parkiranje bicikala;
<p>pešačke komunikacije u okruženju objekta</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omogućiti dostupnost objekta sa različitih delova parka; ▪ prostor van gabarita objekta je integralni deo parka preko koga se obezbeđuje glavni pešački pristup i prostor za javno okupljanje; ▪ uređenje površine parcele van gabarita objekta mora biti integralni deo rešenja pejzažnog uređenja parka, u istom estetskom maniru i u skladu sa ambijentom i okruženjem; ▪ pešačke površine i komunikacije planirati kroz izradu projektnog urbanističko - arhitektonskog konkursa za objekat kulture i Projekta uređenja i ozelenjavanja parka u skladu sa smernicama datim u poglavlju 4.1 i opštim pravilima uređenja i podizanja javnih zelenih površina; ▪ prilikom izrade projektnog urbanističko – arhitektonskog konkursa planirano rešenje pešačkih komunikacija usaglasiti sa projektom pejzažnog uređenja parka, jer se parcele planiranih objekata ne smeju ograđivati i moraju biti integralni deo javne zelene površine; ▪ preko površine parka obavezno je omogućiti povezanost objekta i priobalnog šetališta;
<p>uslovi ograđivanja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nije dozvoljeno ograđivanje kompleksa; ▪ prilikom izlaganja eksponata (vremenski ograničene izložbe) u okviru površine van gabarita objekta, dozvoljeno je privremeno ograđivanje izloženih eksponata;
<p>infrastrukturna opremljenost</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ objekat mora imati priključak na vodovodnu i kanizacionu mrežu, električnu energiju, telekomunikacionu mrežu i toplovodnu ili gasovodnu mrežu;

<p>inženjerskogeološki uslovi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ objekte je moguće fundirati na temeljnim trakama povezanim u oba pravca po sistemu roštilja ili temeljnim pločama uz obaveznu stabilizaciju temeljnog tla uz izradu tampon sloja od šljunka potrebne debljine, a ne manje od 0,5 metara; ▪ ukoliko se varijanta plitkog fundiranja pokaže kao nemoguća objekti se mogu fundirati na nabušnim šipovima oslonjenim i uklještenim u aluvijalno-peskovito-šljunkovitu sredinu (<i>facija korita</i>), sa stabilizacijom tla ispod baze šipa izradom šljunčanog šipa, zbog promenljivih vrednosti penetracionih karakteristika, koje karakterišu ukrštenu slojevitost aluvijalnog tla, sa proslojavanjem muljevito-glinovitih frakcija, što čini sredinu anizotropnom u pogledu njenih fizičko-mehaničkih svojstava; ▪ za novoplanirani objekat Prirodnačkog muzeja neophodno je uraditi detaljna geološka istraživanja a sve u skladu sa Zakonom o rudarstvu i geološkim istraživanjima.
<p>posebni uslovi sprovođenja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ obavezna je izrada projektnog urbanističko-arhitektonskog konkursa, obavezan obuhvat konkursa je celina I i II, parcele ZP1-1, ZP1-2a i ZP1-2b; ▪ u fazi izrade projektnog urbanističko-arhitektonskog konkursa, Urbanističkog projekta i projektne dokumentacije obavezna je saradnja sa JP Zelenilo Beograd, Zavodom za zaštitu prirode, Zavodom za zaštitu spomenika grada Beograda, Sekretarijatom za zaštitu životne sredine i JKP BVK; ▪ konkursno rešenje i urbanistički projekat izraditi u svemu prema pravilima definisanim ovim Planom, a na osnovu Zakona o zaštiti prirode, Zakona o zaštiti životne sredine, Zakona o kulturnim dobrima i Odluke o proglašenju parka prijateljstva za znamenito mesto.

Urbanističko-parametarske uslovljenosti i smernice za Idejno urbanističko rešenje konkursnog obuhvata – zadatak 1

Tabela 2: Pravila za rekonstrukciju Parka prijateljstva (ZP1):

<p>PARK PRIJATELJSTVA (ZP1)</p>	
<p>oznaka parcele</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ na području Parka Prijateljstva definisane su tri građevinske parcele, u celinama I i II: <ul style="list-style-type: none"> ○ ZP1-1, orijentacione površine 275.166,70 m² ○ ZP1-2a i ZP1-2b, orijentacione površine 322.485,44 m² * ZP1-1 i ZP1-2a nalaze se u K.o. Novi Beograd a ZP1-2b u K.o. Zemun
<p>oznaka celina i zona</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ park Prijateljstva je obuhvaćen celinama I i II; ▪ celina I obuhvata Park Prijateljstva u bloku 15; ▪ celina II obuhvata Park Prijateljstva u blokovima 10 i 14, a podeljena je na dve zone: <ul style="list-style-type: none"> ○ zona II-A – u ovoj zoni nalazi se područje znamenitog mesta Park Prijateljstva; ○ zona II-B – ova zona obuhvata Park Prijateljstva od granice znamenitog mesta do hotela Jugoslavija;
<p>ograđivanje parcele</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nije dozvoljeno ograđivanje parka ni pojedinačnih parcela;
<p>korišćenje</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ svi sadržaji na predmetnom prostoru moraju biti u funkciji javnog korišćenja;
<p>pejzažno-arhitektonsko oblikovanje</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rešenje rekonstrukcije Parka Prijateljstva mora biti primereno značaju predmetne lokacije utemeljenom na vrednovanju istorijskih, prirodnih,

	<p>kulturoloških i funkcionalnih karakteristika, a u kontekstu centralne zone Novog Beograda;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ neophodno je očuvanje celokupne drvenaste vegetacije; ▪ potrebno je očuvanje prostora sa kojih se pristupa i sagledavaju javni objekti od nacionalnog značaja, u granicama Plana i neposrednom okruženju; ▪ izgradnju/uređenje dečijih igrališta, rekreativnih terena/sadržaja planirati izvan zone uticaja saobraćajnica u kojoj je vazduh konstantno zagađen; ▪ planirati sadržaje koji su definisani kao dozvoljeni u okviru planiranih tipova javnih zelenih površina; ▪ neophodno je, dobro osmišljenom sadnjom novih sadnica i uvođenjem novih sadržaja i ustanova od najvišeg značaja za razvoj kulture u Beogradu i Srbiji, planirati zaštitu sagledavanja dve ključne slike najšire panorame Grada, sa najvažnijeg od svih beogradskih vidikovaca - Beogradska tvrđava „Pobednik“ (kota 113.4 mnv), i to: <ul style="list-style-type: none"> ○ panoramu Savskog amfiteatra, sa Sabornom crkvom na levoj strani i Novobeogradskom obalom Save na desnoj, preko zelenog masiva Topčiderskog brda i Košutnjaka do Avale; ○ panoramu od Ušća Save u Dunav, Velikog i Malog ratnog ostrva, preko reprezentativnih prostora Novog Beograda i Zemuna u podnožju kule na Gardošu; ▪ nije dozvoljeno sprovođenje obimnijih zemljanih radova kojima se menja morfologija terena, nekontrolisano postavljanje nadzemnih instalacija infrastrukturnih sistema i postavljanje sredstava javnog oglašavanja; ▪ glavne pešačke rute zamišljene u vidu tematski organizovanih širokih promenada sa različitim sadržajima, mobilijarom, bogato opremljene detaljima u vidu skulptura, igrališta, itd. planirati na sledeći način: <ul style="list-style-type: none"> ○ u okviru celine I formirati dve tematske zone i staze - nauka i umetnost; ○ u regulaciji ulice Ušće (u delu između celina I i II) i dalje stazom sa istočne strane jarbola, sve do obale na mestu ušća Save u Dunav i planiranog vidikovca, formirati tematsku zonu i stazu – voda. Ova tematska zona obuhvata regulaciju ulice Ušće i deo parcele ZP1-1 u maksimalnoj širini 5 m u okviru koje se mogu postaviti stalne i povremene postavke – instalacije ili izložbe sa temom „voda“, u cilju usmeravanja posetilaca ka ušću Save u Dunav i novog vidikovca; ○ u okviru celine II, počev od ulice Ušće ka Hotelu Jugoslavija, formirati sledeće tematske zone i staze – muzika, Srbija, kretanje i priroda, pri čemu u zoni II-A rešenje treba uskladiti sa uslovima definisanim u polju „uslovi zaštite“ ove tabele;
dozvoljeni sadržaji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dozvoljeni sadržaji su: <ul style="list-style-type: none"> ○ biljni materijal (drvenaste vrste, šibljje, cvetne vrste, travnjaci, pokrivači tla, puzavice,...); ○ površine za komunikaciju (pešačke staze, platoi, stepenice, rampe, biciklističke staze); ○ vrtno-arhitektonski elementi (zidovi, vodene površine i elementi sa vodom, pergole, nadstrešnice, kućice, rigole-kanalete, spomenici, skulpture,...); ○ otvoreni tereni za rekreaciju (dečja igrališta, otvoreni tereni za aktivnu i pasivnu rekreaciju, teretane na otvorenom, trim staze,...); ○ mobilijar i oprema (klupe, stolovi, žardinjere, korpe za otpatke, kandelabri, oprema za dečja igrališta, peščanik, oprema za terene za rekreaciju, elementi vizuelne komunikacije); ○ komunalna infrastruktura (vodovodna i kanalizaciona mreža, elektroenergetska mreža, telekomunikaciona mreža...);
biljni materijal	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sačuvati postojeću drvenastu vegetaciju; ▪ podmladiti postojeću vegetaciju sadnjom nove, na trasi koridora planirane gondole;

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ za ozelenjavanje koristiti lišćarske, zimzelene i četinarske drvenaste i žbunaste vrste, cvetne vrste (trajnice, perene, ruže,...), travnjake, pokrivače tla, puzavice i dr., pri čemu treba poštovati sledeća pravila: <ul style="list-style-type: none"> ○ koristiti autohtone vrste vegetacije koje pripadaju prirodnoj potencijalnoj vegetaciji, prilagodljive na lokalne uslove; ○ moguće je koristiti primerke egzota za koje je potvrđeno da se dobro adaptiraju uslovima sredine; ○ učešće lišćarskih vrsta treba da je dominantno u odnosu na ostalu vegetaciju; ○ koristiti rasadnički proizvedene sadnice visoke drvenaste vegetacije; ○ izbegavati invanzivne i alergene vrste; ○ drvoredna stabla u delovima pojedinih javnih zelenih površina treba da su školovane sadnice lišćara, minimalne visine 3,5 m, stablo čisto od grana do visine od 2,5 m i prsnog prečnika najmanje 15 cm; ▪ kompoziciona rešenja vegetacije i ozelenjene ambijentalne forme projektovati tako da, pored visokih funkcionalnih i estetskih vrednosti, obezbeđuju preglednost i „prozračnost“ radi boljeg sagledavanja i bezbednosti u prostoru;
<p style="text-align: center;">površine za komunikaciju</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ u zoni II-A u celosti očuvati položaj, širinu, i formu postojećih staza i platoa; ▪ trase staza treba maksimalno da isprate postojeće staze i stilski da budu uklopljene u način uređenja parka; ▪ za zastore koristiti kvalitetne i otporne materijale, bezbedne za korišćenje u svim vremenskim uslovima; ▪ poželjno je korišćenje poluporoznih i poroznih zastora; ▪ formirati pešačke, biciklističke i trim staze nezavisno jedne od drugih; ▪ potrebno je planiti 1-2% pada površina za komunikaciju i platoa, čime se omogućava drenaža površinskih voda ka okolnom poroznom zemljištu ili kišnoj kanalizaciji, za šta je neophodno planirati drenažne elemente (zemljane rigole, rigole-kanalete, kanale); ▪ u celini I i zoni II-B širina primarnih staza – promenada maksimalno 5m, a sekundarnih maksimalno 2m; ▪ za građevinske parcele ZP1-1, ZP1-2a i ZP1-2b planirano je maksimalno 20% površina pod zastorom (staze, platoi, dečja igrališta, tereni za rekreaciju); ▪ u fazi izrade tehničke dokumentacije potrebno je definisati pristup interventnih vozila objektima kulture preko ove javne zelene površine, u skladu sa Pravilnikom o tehničkim normativima za pristupne puteve, okretnice i uređene platoe za vatrogasna vozila u blizini objekata povećanog rizika od požara („Sl. list SRJ“, br. 8/95);
<p style="text-align: center;">vrtno-arhitektonski elementi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dozvoljeno je uvođenje novih vrtno-arhitektonskih elemenata koji su u skladu sa osnovnom koncepcijom, stilom i rešenjem uređenja parka, pri čemu u zoni II-A rešenje treba uskladiti sa uslovima definisanim u polju „uslovi zaštite“ ove tabele; ▪ nije dozvoljeno ograđivanje parka/delova parka i formiranje prostora za igru pasa;
<p style="text-align: center;">otvoreni tereni za rekreaciju</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ terene za rekreaciju primarno treba planirati u odgovarajućoj tematskoj zoni, izvan zona uticaja saobraćajnica u kojoj je vazduh konstantno zagađen; ▪ terene za rekreaciju ne treba locirati na trasi koridora planirane gondole; ▪ planira se rekonstrukcija postojećih terena za rekreaciju; ▪ tereni za rekreaciju treba da budu otvoreni, odnosno nije dozvoljeno pokrivanje ili zatvaranje (baloni, montažne konstrukcije,...); ▪ dečija igrališta treba da su u skladu sa propisanim standardima; ▪ postojeći skejt park može se potpuno ili delimično izmestiti van bezbednosne zone gondole, a u okviru projekta za pejzažno uređenje okoline, koji mora biti usaglašen sa uređenjem šire lokacije. Moguće su i intervencije na postojećem skejt parku u smislu smanjenja njegovog

	<p>gabarita na strani koja se nalazi u bezbednosnoj zoni gondole i proširenja na drugoj strani;</p>
mobilijar i oprema	<ul style="list-style-type: none"> ▪ vrsta i dizajn mobilijara treba da odgovara stilu pejzažnog uređenja parka, a obim primene ne sme da ugrožava prirodne, kulturne i ambijentalne vrednosti; ▪ izabrani mobilijar treba da zadovolji estetske kriterijume u kontekstu istorijskog značaja prostora, kao i planiranog statusa kao centralnog gradskog parka; ▪ mobilijar, skulpture, dečja igrališta i dr. treba da imaju poseban kvalitet i dizajn (u skladu sa tematskim celinama u kojima se nalaze); ▪ dečija igrališta u zelenim površinama planirati tako da se nalaze na najvećoj mogućoj udaljenosti od saobraćajnica; ▪ zastori na dečijim igralištima treba da su od savremenih materijala koji mogu ublažiti eventualne padove, a sprave za igru dece u skladu sa standardima EU; ▪ planira se 1-2% pada za terene dečijih igrališta;
komunalna infrastruktura	<ul style="list-style-type: none"> ▪ neophodno je prostor opremiti standardnom infrastrukturom (osvetljenje, česme sa pijaćom vodom, elementi vode u prostoru, toaleti); ▪ neophodno je planiti sistem za zalivanje; ▪ infrastrukturnu mrežu postavljati na osnovu snimka postojećeg stanja i valorizacije vegetacije, a u skladu sa definisanim minimalnim distancama za pojedine vrste infrastrukture; ▪ minimalno udaljenje od osovine stabla: 1,5 m vodovodna mreža, 2,5 m kanalizaciona mreža, 1 m podzemni vodovi 1 kV, 10 kV i 35 kV, 2 m podzemni vodovi 110 kV, 1 m telekomunikaciona mreža; ▪ za osvetljavanje primeniti odgovarajuća tehnička rešenja u skladu sa funkcijom i potrebama lokacije; ▪ izvore svetlosti javne rasvete treba usmeriti ka tlu; ▪ planira se odgovarajući broj i raspored telefonskih govornica; ▪ preporučuje se formiranje manjih akumulacionih bazena radi prikupljanja uslovno čistih voda (kišnice) sa slobodnih površina platoa i pešačkih komunikacija, a u cilju održavanja rastinja i uštede vode;
objekti	<ul style="list-style-type: none"> ▪ u okviru parka nalaze se postojeći objekti Muzeja savremene umetnosti i restorana „Ušće“ koji se zadržavaju; ▪ u okviru parka planira se izgradnja sledećih objekata javne namene: <ul style="list-style-type: none"> ○ ustanova od najvišeg značaja za razvoj kulture u Beogradu i Srbiji (Muzej umetnosti 21. veka, Prirodnjački muzej); ○ akvarijuma; ○ informacionog punkta; ○ panoramskog točka i sličnih objekata (rolerkoster, bob na šinama, itd); ○ dva toaleta; ▪ za građevinsku parcelu ZP1-1 indeks zauzetosti iznosi 2.5%, a za građevinske parcele ZP1-2a i ZP1-2b ukupan indeks zauzetosti je 3%; ▪ tačna pozicija nevedenih objekata biće utvrđena izradom urbanističkog projekta po obavljenom javnom konkursu, u skladu sa Zonama zaštite prostora i ograničenjima gradnje, definisanim na grafičkom prilogu br. 2 - Planirana namena površina i grafičkom prilogu br. 3 - Regulaciono - nivelacioni plan, kao i u skladu sa pozicijama drvenaste vegetacije; ▪ minimalno rastojanje između objekata javne namene ne sme biti manje od visine višeg objekta, sa izuzetkom objekta panoramskog točka u čijem slučaju rastojanje između objekata ne sme biti manje od 120 m; ▪ pravila uređenja i građenja za navedene objekte definisana su u tabelama 6,7,8,9,10,11; ▪ potrebno je ukloniti privremene objekte;
uslovi zaštite	<ul style="list-style-type: none"> ▪ s obzirom da se deo javnih zelenih površina nalazi u užoj zoni zaštite vodoizvorišta, travnate površine i terene tretirati bez primene sredstava

	<p>za zaštitu od korova i štetočina;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ u zoni uticaja saobraćajnica (Bulevar Mihajla Pupina/Brankov most i Bulevar Nikole Tesle), u kojoj je vazduh konstantno zagađen, ne planirati izgradnju i uređenje dečijih igrališta i rekreativnih terena; ▪ utvrđuju se sledeće mere zaštite Znamenitog mesta (zona II-A): <ul style="list-style-type: none"> ○ očuvanje autentičnosti izgleda parkovskog prostora sa svim prirodnim karakteristikama i specifičnostima pejzažne arhitekture, spomenika i spomen ploča, ○ zabrana gradnje ili postavljanja objekata trajnog ili privremenog karaktera koji svojom namenom, volumenom ili gabaritom mogu ygzoziti ili degradirati znamenito mesto, ○ zabrana izgradnje infrastrukturnih objekata i sistema, na način koji bi bitno ugrozio biološki i pejzažno parkovski prostor, ○ zabrana izgradnje sportskih terena, ○ park pejzažno-arhitektonski unaprediti i urediti da bude reprezentativan javni parkovski prostor, ○ zeleni prostor parka koristiti kao javni parkovski prostor sa sadržajima koji neće remetiti niti ugrožavati biljne vrste koje su dominantan gradivni materijal parka, ○ učiniti park komunikaciono lako pristupačnim uz očuvanje autentičnosti ambijenta parka; planira se njegovo adekvatno osvetljenje, ○ postavljanje info-tabli u okviru parka radi javnog informisanja o kulturnim i političkim prilikama u vreme njegovog osnivanja, osnovnim idejama za njegovo formiranje, obnavljanje već postojećih ploča sa natpisom imena značajnih ličnosti i zemalja koje su posadile drvo mira, ○ zabrana odlaganja otpada, materijapa i zemljišta na parkovskoj površini, ○ zabrana postavljanja antenskih stubova mobilne telefonije i reklamnih panoa, ○ zapadni deo parka definisati kao zeleni prostor koji ne treba formirati parkovskom strukturom kako je to definisano u istočnom delu parka. Park u ovom delu može da primi sadržaje koji su odgovarajući u smislu povremenih kulturnih događaja na otvorenom, ○ mogućnost postavljanja parkovskih skulptura; ▪ utvrđuju se sledeće mere zaštite zaštićene okoline znamenitog mesta: <ul style="list-style-type: none"> ○ zabrana gradnje ili postavljanja objekata trajnog ili privremenog karaktera, koji svojom namenom, gabaritom, volumenom ili oblikom mogu ugroziti ili degradirati znamenito mesto i njegovu neposrednu okolinu, ○ zabrana postavljanja antenskih stubova mobilne telefonije i reklamnih panoa; ▪ područje priobalne zone Novog Beograda u granici Plana urediti sa merama propisanim za celine koje uživaju prethodnu zaštitu prema Zakonu o kulturnim dobrima; ▪ ukoliko se tokom radova na realizaciji planskog rešenja naiđe na geološko-paleontološka dokumenta ili mineraloško-petrološke objekte, za koje se pretpostavlja da imaju svojstvo prirodnog dobra, izvođač radova je dužan da u roku od osam dana obavesti ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine, kao i da preduzme sve mere zaštite od uništenja, oštećenja ili krađe, do dolaska ovlašćenog lica;
<p>posebni uslovi sprovođenja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ izraditi Projekat pejzažnog uređenja za celine I i II, nakon izrade Urbanističkog projekta, a na osnovu idejnog rešenja definisanog u istom; ▪ neophodna je verifikacija Projekta pejzažnog uređenja od strane Komisije za planove Skupštine grada Beograda; ▪ za izradu tehničke dokumentacije potrebno je pribaviti uslove JKP „Zelenilo Beograd“;

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ urbanistički projekat izraditi na ažurnoj topografskoj podlozi, Katastru zelenih površina–GIS (JKP „Zelenilo Beograd“) i rezultatima Kartiranja i vrednovanja biotopa Beograda; ▪ potrebno je pribaviti uslove i saglasnost Zavoda za zaštitu prirode Srbije, Zavoda za zaštitu spomenika kulture grada Beograda, Sekretarijata za zaštitu životne sredine i JKP BVK; ▪ dalja parcelacija definisanih granica građevinskih parcela javnih zelenih površina može se vršiti isključivo u svrhu definisanja parcela planiranih objekata javne namene navedenih u pravilima građenja za javne zelene površine u celinama I i II.
--	--

Objekti javne namene u okviru planirane namene javne zelene površine

Planirana je izgradnja dva objekta – ustanova kulture od nacionalnog značaja: Muzeja umetnosti XXI veka i nove zgrade Prirodnjačkog muzeja (Inicijativa MSU br. SMA/01- 64/7 od 3.4.2017. i Inicijativa Prirodnjačkog muzeja br.1369 od 13.10.2017.)

Prilikom izgradnje planiranih objekata kulture poštovati sledeće normative, uslove i pravila građenja:

Tabela 3: Pravila uređenja i građenja za Ustanovu kulture od nacionalnog značaja – Muzeja umetnosti XXI veka

USTANOVA KULTURE OD NACIONALNOG ZNAČAJA (MUZEJ UMETNOSTI XXI VEKA) - J9.2	
pravila za formiranje građevinske parcele	<ul style="list-style-type: none"> ▪ površinu i lokaciju građevinske parcele za ustanovu kulture od nacionalnog značaja – Muzeja umetnosti XXI veka odrediti kroz javni projektni urbanističko arhitektonski Konkurs, prema pravilima građenja datim u tekstu ovog plana; ▪ objekat planirati na javnoj zelenoj površini parka ZP1 u celini I; ▪ Muzej pozicionirati u kontaktnoj zoni postojećeg Muzeja savremene umetnosti; ▪ maksimalna površina građevinske parcele jednaka je maksimalnoj površini pod objektom 8300 m²;
broj objekata na parceli	<ul style="list-style-type: none"> ▪ planira se izgradnja jednog ili više objekata, čiji delovi ne moraju biti povezani prizemnom etažom, ali formiraju jedinstvenu arhitektonsko-funkcionalnu celinu, ukupne površine pod objektom do 8.300 m²; ▪ dozvoljeno je raspoređivanje sadržaja muzeja i kompatibilnih sadržaja u više međusobno povezanih objekata, koji formiraju jedinstvenu arhitektonsko-funkcionalnu celinu; ▪ nije dozvoljena izgradnja posebnih objekata komercijalne namene, koji nisu u sklopu i funkciji objekta kulture;
položaj objekta na parceli	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokaciju građevinske parcele i zonu građenja za ustanovu kulture od nacionalnog značaja – Muzej umetnosti XXI veka odrediti kroz javni projektni urbanističko arhitektonski Konkurs; ▪ objekat postaviti u okviru zone građenja u skladu sa Zonama zaštite prostora i osnovnom ograničenjima gradnje, definisanim na grafičkom prilogu br. 2 - Planirana namena površina i grafičkom prilogu br. 3 - Regulaciono - nivelacioni plan, kao i u skladu sa pozicijama drvenaste vegetacije; ▪ u okviru zone građenja postaviti građevinske linije gabarita objekta koje ujedno predstavljaju površinu pod objektom odnosno granice građevinske parcele; ▪ minimalno rastojanje između objekata javne namene ne sme biti manje od visine višeg objekta; ▪ objekat postaviti tako da ne ugrožava postojeće visoko vredno rastinje parka; ▪ prilikom postavljanja objekta očuvati značajne vizure ka parku i iz parka kao posebne vrednosti gradskog pejzaža; ▪ objekat je po položaju slobodnostojeći; ▪ na parceli nije dozvoljena izgradnja pomoćnih objekata;

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nije dozvoljena gradnja objekata na dve katastarske parcele različite katastarske opštine; ▪ dozvoljeno je upuštanje delova objekta (erkeri, ulazne nadstrešnice i sl.) van građevinskih linija. Građevinski elementi i prepusti mogu preći građevinsku liniju i to 2,0 m na celoj širini objekta sa visinom iznad 3,0 m. Nije moguće upuštanje elemenata van regulacione linije; ▪ podzemna građevinska linija jednaka je nadzemnoj građevinskoj liniji; ▪ gabarit podzemnih etaža gabarit jednak je gabaritu nadzemnog dela objekta; ▪ mogućnost izgradnje svih podzemnih etaža utvrdiće se nakon detaljnih hidrogeoloških ispitivanja; ▪ izgradnju podzemnih etaža utvrditi ovu u saradnji sa Sekretarijatom za životnu sredinu i JKP BVK, u skladu sa Zakonom o zaštiti životne sredine i Rešenjem kojim se određuju zone sanitarne zaštite na administrativnoj teritoriji grada Beograda za izvorišta podzemnih i površinskih voda koja služe za vodosnabdevanje grada Beograda, broj 530-01-48/2014 od 01.08.2014. godine; ▪ zabranjeno je postavljanje/izgradnja objekata/površina u zoni neposredne sanitarne zaštite Reni bunara; ▪ zabranjeno je postavljanje/izgradnja objekata/površina u zoni neposredne sanitarne zaštite Reni bunara;
namena objekata	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osnovna namena su površine za objekte i komplekse javnih službi, objekti kulture od nacionalnog značaja: Muzej umetnosti XXI veka; ▪ osnovni sadržaji ustanove kulture su: muzejski/galerijski prostor sa tehničkim prostorijama, garderobom, komunikacijama, depoima, itd., zatim sala za predavanja sa medijatekom i višenamenska sala itd, u skladu sa funkcionalnom organizacijom objekata ovog tipa i savremenim standardima;
kompatibilnost namene	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kompatibilne namene koje su dozvoljene u sklopu objekta kulture su komercijalni sadržaji kulture (medijateka, izložbena galerija, kreativne industrije i sl.), specijalizovane trgovine (prodajna galerija, knjižara, sl.) i uslužnih delatnosti u funkciji osnovne namene objekta kulture (kafe, prodavnice, restoran i sl.), primerenih glavnoj nameni ustanove kulture koji ne ugrožavaju životnu sredinu i ne narušavaju reprezentativnost i osnovni karakter institucije kulture od nacionalnog značaja; ▪ planirani odnos osnovne i kompatibilne namene primenjuje se u okviru planirane BRGP objekta u odnosu kultura : komercijalni sadržaji – minimalno 80% : maksimalno 20%; ▪ nije dozvoljeno uvođenje drugih kompatibilnih namena;
maksimalna BRGP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ maksimalna BRGP objekata iznosi 25.000 m²; ▪ podzemne etaže namenjene parkiranju ne ulaze u obračun ukupne BRGP; ▪ zbog specifičnosti namene i volumena objekta kulture, dozvoljeno je smeštanje osnovnih i drugih sadržaja u podzemne etaže – u tom slučaju ovakve korisne podzemne etaže ulaze u obračun ukupne dozvoljene BRGP;
maksimalni indeks zauzetosti (z)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ za građevinsku parcelu ZP1-1 indeks zauzetosti iznosi 2.5%, a za građevinske parcele ZP1-2a i ZP1-2b ukupan indeks zauzetosti je 3%;
visina objekta (specifične namene objekata uslovljavaju veće spratne visine od standardnih)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ maksimalna visina planiranog objekta je jednaka visini postojećeg objekta MSU, 20 m* <p>*Visina objekata je određena visinom postojećeg objekta Muzeja savremene umetnosti. Tačnu visinu objekta utvrditi geodetskim snimanjem i na osnovu tehničke dokumentacije objekta Muzeja savremene umetnosti. Visinu planiranih objekata uskladiti sa visinom „prvog horizonta“ sagledavanja objekata u zaleđu, tako da isti ne remete prepoznatljivu vizuru predela Kalemegdan – Ušće – Veliko ratno ostrvo-istorijsko jezgro Zemuna-Gardoš.</p>
kota poda prizemlja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kotu poda prizemlja definisati u skladu sa funkcionalnom i

	<p>tehnološkom šemom;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pristup svim sadržajima mora biti prilagođen osobama sa smanjenom sposobnošću kretanja; ▪ nivelisanje kote prizemlja u odnosu na pristupe definisati u skladu sa programskim i tehnološkim potrebama objekta muzeja;
arhitektonsko oblikovanje	<ul style="list-style-type: none"> ▪ planirani objekat projektovati u kontekstu sa postojećim objektom Muzeja savremene umetnosti; ▪ arhitektonski izraz mora da bude savremen, primeren ambijentu i nameni objekta; ▪ pri projektovanju objekta kulture, obavezna je primena: principa savremenog arhitektonskog oblikovanja i tehnologija građenja, atraktivnih elemenata, novih konstruktivnih sistema i kvalitetnih i savremenih materijala za fasadnu oblogu, kao i elemenata urbanog dizajna, u skladu sa značajem objekta, namenom, karakterom i vremenom u kome objekat nastaje; ▪ objekti kvalitetom izgradnje i arhitektonskim oblikovanjem treba da predstavljaju repere u prostoru i stvore prepoznatljiv i privlačan urbani ambijent; ▪ rešenje mora biti u skladu sa prvonagrađenim rešenjem projektnog urbanističko - arhitektonskog konkursa, čija izrada je obavezna; ▪ sadržaj i organizacija prostora prema potrebama i programskom zadatku za specifičnu namenu; ▪ voditi računa o specifičnim uslovima izlaganja i čuvanja muzejskih postavki; ▪ koristiti savremene materijale koji su trajni i laki za održavanje, energetske efikasni; ▪ primeniti standarde pristupačnosti;
posebni uslovi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokaciju planirane parcele odrediti projektnim urbanističko–arhitektonskim konkursom i razraditi Urbanističkim projektom; ▪ prilikom određivanja lokacije objekta, položaj objekta odrediti prema Zonama zaštite prostora i osnovnom ograničenjima gradnje, definisanim na grafičkom prilogu br. 2 - Planirana namena površina i grafičkom prilogu br. 3 - Regulaciono - nivelacioni plan, kao i u skladu sa pozicijama drvenaste vegetacije; ▪ orijentacija glavnog ulaza u objekat je ka pristupnim stazama iz parka; ▪ građevinsku liniju gabarita objekta potrebno je pozicionirati u skladu i korespondenciji sa objektom postojećeg muzeja, uz maksimalnu zaštitu postojećih vrednih stabala i značajnih vizura ka reci Savi i Kalemegdanu; ▪ broj nivoa u objektu (spratova tj. etaža, polunivoa, kaskada, galerija, prostora različitih spratnih visina i sl.) nije definisan, već je potpuno slobodan, u skladu sa programskim i tehnološkim potrebama objekta muzeja; ▪ ostvariti panoramske vizure iz objekta i kontakt sa okolinom; ▪ poseban efekat treba da ima peta fasada, tj. krovna konstrukcija; ▪ u upotrebi materijala voditi računa o uklapanju sa materijalizacijom postojećeg Muzeja savremene umetnosti; ▪ planira se dostupnost kulturnog dobra široj javnosti, odnosno svim kategorijama korisnika prostora na način koji neće ugroziti autentičnost ambijenta i narušiti njegove vrednosti;
uslovi za slobodne i zelene površine u okruženju objekta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prostor neposredno oko planiranih objekata je integralni deo površine parka za koji su propisana pravila u Tabeli 4; ▪ pozicioniranjem planiranih objekata u celosti se mora sačuvati postojeća drvenasta vegetacija; ▪ dozvoljeno je naglašavanje ulaza u objekte novim vegetacijskim formama, u meri koja ne narušava koncepciju uređenja parka kao jedinstvene celine; ▪ planira se formiranje ekstenzivnog krovnog vrta na planiranim

	<p>objektima, u minimalno 30 cm zemljišnog supstrata, kao i ozelenjavanje vertikalnih površina objekta, direktno i/ili na postavljenim nosačima, kao i kontejnerski gajenih biljaka na konstrukciji postavljenoj paralelno sa zidom;</p>
<p>rešenje internog saobraćaja u okruženju objekta</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pristup objektu planira se sa pristupnih saobraćajnica i sa parkovske površine; ▪ kolske pristupe planirati tipa uliv/izliv u podzemnu garažu ili na parking površinu sa pristupnih saobraćajnica; ▪ u okviru zone građenja, ukoliko je potrebno, planira se poseban pristup i površine za zaustavljanje dostavnih vozila radi utovara-istovara i snabdevanja, kao i interventnih vozila; ▪ širinu kolovoza planirati u odnosu na očekivana vozila koja će se njome kretati, ali ne užu od 6.0 m za dvosmerno kretanje vozila, odnosno 3.5 m ako je u pitanju jednosmerno kretanje vozila; ▪ planira se parking za bicikle;
<p>rešenje parkiranja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ potrebe za parkiranjem objekta obezbediti u okviru parcele izgradnjom podzemne garaže; ▪ potrebe za parkiranjem planirati na osnovu normativa: <ul style="list-style-type: none"> ○ muzeji: minimum 1 PM na 7 zaposlenih. ▪ mogućnost izgradnje podzemne garaže biće definisana nakon detaljnih hidrogeoloških ispitivanja i u saradnji sa Sekretarijatom za zaštitu životne sredine i JKP BVK; ▪ parkiranje za posetioce obezbeđeno je i u okruženju, u okviru planiranih javnih otvorenih parking površina u obuhvatu Plana, a u skladu sa poglavljem 3.4.3. Parkiranje; ▪ u zavisnosti od kapaciteta garaže neophodno je ispuniti sve saobraćajne i protivpožarne propise, kao i propise koji se odnose na zaštitu životne sredine;
<p>pešačke komunikacije u okruženju objekta</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omogućiti dostupnost objekta sa različitih delova parka; ▪ prostor van gabarita objekta je integralni deo parka preko koga se obezbeđuje glavni pešački pristup i prostor za javno okupljanje; ▪ uređenje površine van gabarita objekta mora biti integralni deo rešenja pejzažnog uređenja parka, u istom estetskom maniru i u skladu sa ambijentom i okruženjem; ▪ pešačke površine i komunikacije planirati kroz izradu projektnog urbanističko-arhitektonskog konkursa za objekat kulture i Projekta uređenja i ozelenjavanja parka u skladu sa smernicama datim u poglavlju Pravila građenja za javne zelene površine; ▪ prilikom izrade projektnog urbanističko-arhitektonskog Konkursa planirano rešenje pešačkih komunikacija usaglasiti sa projektom pejzažnog uređenja parka, jer se parcele planiranih objekata ne smeju ograđivati i moraju biti integralni deo javne zelene površine; ▪ preko površine parka omogućiti povezanost objekta i priobalnog šetališta; ▪ u okviru priobalne zone označen je deo površine <i>platoa umetnosti</i> koji predstavlja vezu Muzeja savremene umetnosti i platoa na kome je moguće organizovati sadržaje muzeja na otvorenom, izložbe i manifestacije;
<p>uslovi ograđivanja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nije dozvoljeno ograđivanje kompleksa; ▪ prilikom izlaganja eksponata (vremenski ograničene izložbe) u okviru površine van gabarita objekta, dozvoljeno je privremeno ograđivanje izloženih eksponata;
<p>infrastrukturna opremljenost</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ objekat mora imati priključak na vodovodnu i kanalizacionu mrežu, električnu energiju, telekomunikacionu mrežu i toplovodnu ili gasovodnu mrežu;
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ objekte je moguće fundirati na temeljnim trakama povezanim u oba pravca po sistemu roštilja ili temeljnim pločama uz obaveznu stabilizaciju temeljnog tla uz izradu tampon sloja od šljunka potrebne

<p>inženjerskogeološki uslovi</p>	<p>debljine, a ne manje od 0.5 metara;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ukoliko se varijanta plitkog fundiranja pokaže kao nemoguća objekti se mogu fundirati na nabušanim šipovima oslonjenim i uklještenim u aluvijalno-peskovito-šljunkovitu sredinu (<i>facija korita</i>), sa stabilizacijom tla ispod baze šipa izradom šljunčanog šipa, zbog promenljivih vrednosti penetracionih karakteristika, koje karakterišu ukrštenu slojevitost aluvijalnog tla, sa proslojavanjem muljevito-glinovitih frakcija, što čini sredinu anizotropnom u pogledu njenih fizičko-mehaničkih svojstava; ▪ za novoplanirani objekat Muzeja umetnosti XXI veka neophodno je uraditi detaljna geološka istraživanja a sve u skladu sa Zakonom o rudarstvu i geološkim istraživanjima.
<p>posebni uslovi sprovođenja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ obavezna je izrada projektnog urbanističko – arhitektonskog Konkursa, obavezan obuhvat konkursa je celina I, parcela ZP1-1 i JS1; ▪ u fazi izrade Konkursa, Urbanističkog projekta i projektne dokumentacije obavezna je saradnja sa JP Zelenilo Beograd, Zavod za zaštitu prirode, Zavodom za zaštitu spomenika grada Beograda, Sekretarijatom za zaštitu životne sredine i JKP BVK Službom za razvoj izvorišta; ▪ projektni urbanističko – arhitektonski konkurs i urbanistički projekat izraditi u svemu prema pravilima građenja i uređenja datih ovim Planom, a na osnovu Zakona o zaštiti prirode, Zakona o zaštiti životne sredine, Zakona o kulturnim dobrima i Odluke o proglašenju parka prijateljstva za znamenito mesto.

Prateći javni sadržaji u okviru javne zelene površine – parka

Tabela 4: Pravila uređenja i građenja za Akvarijum

<p style="text-align: center;">AKVARIJUM - A</p>	
<p>pravila za formiranje građevinske parcele</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ površinu i lokaciju parcele za objekat Akvarijuma odrediti kroz javni, projektni urbanističko - arhitektonski konkurs, prema pravilima građenja datim u tekstu ovog plana; ▪ objekat planirati na javnoj zelenoj površini parka ZP1, u celini I ili II; ▪ maksimalna površina parcele jednaka je maksimalnoj površini pod objektom 5000 m²;
<p>broj objekta na parceli</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ planira se izgradnja jednog objekta na parceli; ▪ nije dozvoljena izgradnja posebnih objekata komercijalne namene, koji nisu u sklopu i funkciji objekta;
<p>položaj objekta na parceli</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ objekat postaviti u okviru zone građenja definisane kroz obavezni javni, projektni urbanističko - arhitektonski konkurs, u skladu sa Zonama zaštite prostora i osnovnom ograničenjima gradnje, definisanim na grafičkom prilogu br. 2 - Planirana namena površina i grafičkom prilogu br. 3 - Regulaciono - nivelacioni plan, kao i u skladu sa pozicijama drvenaste vegetacije; ▪ u okviru zone građenja definisane konkursom postaviti građevinske linije gabarita objekta koje ujedno predstavljaju granice građevinske parcele; ▪ minimalno rastojanje između objekata javne namene ne sme biti manje od visine višeg objekta; ▪ objekat postaviti tako da ne ugrožava postojeće visoko vredno rastinje parka; ▪ prilikom postavljanja objekta očuvati značajne vizure ka parku i iz parka kao posebne vrednosti gradskog pejzaža; ▪ objekat je po položaju slobodnostojeći; ▪ nije dozvoljena izgradnja pomoćnih objekata; ▪ nije dozvoljena gradnja objekata na dve katastarske parcele različite katastarske opštine; ▪ dozvoljeno je upuštanje delova objekta (erkeri, ulazne nadstrešnice i sl.) van

	<p>definisanih građevinskih linija. Građevinski elementi prepusti mogu preći građevinsku liniju i to 2,00 m na celoj širini objekta sa visinom iznad 3,00 m. Nije moguće upuštanje elemenata van regulacione linije;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ podzemna građevinska linija jednaka je nadzemnoj građevinskoj liniji; ▪ gabarit podzemnih etaža jednak je gabaritu nadzemnog dela objekta; ▪ mogućnost izgradnje podzemnih etaža utvrdiće se nakon detaljnih hidrogeoloških ispitivanja; ▪ izgradnju podzemnih etaža utvrditi u saradnji sa Sekretarijatom za životnu sredinu i JKP BVK, u skladu sa Zakonom o zaštiti životne sredine i Rešenjem kojim se određuju zone sanitarne zaštite na administrativnoj teritoriji grada Beograda za izvorišta podzemnih i površinskih voda koja služe za vodosnabdevanje grada Beograda, broj 530-01-48/2014 od 01.08.2014. godine; ▪ zabranjeno je postavljanje/izgradnja objekata/površina u zoni neposredne sanitarne zaštite Reni bunara;
namena objekata	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osnovna namena su površine za objekat: Akvarijum; ▪ osnovni sadržaji objekta su: prostor za izlaganje sadržaja, bazeni, tankovi za skladištenje i reciklažu vode, postrojenje za proizvodnju soli, tehničke prostorije, pomoćne prostorije, komunikacije, depoi, itd, u skladu sa funkcionalnom organizacijom objekata ovog tipa i savremenim standardima;
kompatibilnost namene	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kompatibilne namene koje su dozvoljene u sklopu objekta su specijalizovane trgovine (prodajna galerija, suveniri, sl.) i uslužne delatnosti u funkciji osnovne namene objekta (kafe, prodavnice, i sl.), primerenih glavnoj nameni objekta koji ne ugrožavaju životnu sredinu i ne narušavaju osnovni karakter objekta i značaj javne zelene površine i objekata u neposrednom okruženju; ▪ planirani odnos osnovne i kompatibilne namene primenjuje se u okviru planirane BRGP objekta u odnosu kultura : komercijalni sadržaji – minimalno 80% : maksimalno 20%. ▪ nije dozvoljeno uvođenje drugih kompatibilnih namena;
maksimalna BRGP	<ul style="list-style-type: none"> ▪ maksimalna BRGP objekta iznosi 5.000 m²; ▪ podzemne etaže namenjene parkiranju ne ulaze u obračun ukupne BRGP; ▪ zbog specifičnosti namene i volumena objekta, dozvoljeno je smeštanje osnovnih i drugih sadržaja u podzemne etaže – u tom slučaju ovakve korisne podzemne etaže ulaze u obračun ukupne dozvoljene BRGP; ▪ sadržaje rasporediti u tri nivoa ili prema funkcionalnoj organizaciji koju zahtevaju sadržaji;
maksimalni indeks zauzetosti (z)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ površina pod objektom ne može biti veća 5000 m²;
visina objekta (specifične namene objekata uslovljavaju veće spratne visine od standardnih)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ maksimalna visina planiranog objekta je jednaka visini postojećeg objekta MSU, 20 m*; <p>*Visina objekata je određena visinom postojećeg objekta Muzeja savremene umetnosti. Tačnu visinu objekta utvrditi geodetskim snimanjem i na osnovu tehničke dokumentacije objekta muzeja savremene umetnosti.</p>
kota poda prizemlja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kotu poda prizemlja odrediti na osnovu funkcionalne šeme objekta; ▪ pristup svim sadržajima mora biti prilagođen osobama sa smanjenom sposobnošću kretanja; ▪ nivelisanje kote prizemlja u odnosu na pristupe definisati u skladu sa programskim i tehnološkim potrebama objekta;
arhitektonsko oblikovanje	<ul style="list-style-type: none"> ▪ planirani objekat obavezno projektovati u kontekstu sa javnom zelenom površinom i zaštićenim objektima u okviru Parka prijateljstva; ▪ arhitektonski izraz mora da bude savremen, primeren ambijentu i nameni objekta; ▪ pri projektovanju, obavezna je primena: principa savremenog arhitektonskog oblikovanja i tehnologija građenja, atraktivnih elemenata, novih konstruktivnih sistema i kvalitetnih i savremenih materijala za fasadnu oblogu, kao i elemenata urbanog dizajna, u skladu sa značajem

	<p>objekta, namenom, karakterom i vremenom u kome objekat nastaje;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ objekti kvalitetom izgradnje i arhitektonskim oblikovanjem treba da predstavljaju repere u prostoru i stvore prepoznatljiv i privlačan urbani ambijent; ▪ rešenje mora biti skladu sa prvonagrađenim rešenjem projektnog urbanističko - arhitektonskog konkursa, čija izrada je obavezna; ▪ sadržaj i organizacija prostora prema potrebama i programskom zadatku za specifičnu namenu; ▪ voditi računa o specifičnim uslovima izlaganja i čuvanja eksponata i postavki; ▪ koristiti savremene materijale koji su trajni i laki za održavanje, energetski efikasni; ▪ primeniti standarde pristupačnosti;
posebni uslovi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lokaciju planirane parcele odrediti projektnim urbanističko – arhitektonskim konkursom i razraditi Urbanističkim projektom; ▪ prilikom određivanja lokacije objekta, položaj objekta odrediti prema Zonama zaštite prostora i osnovnom ograničenjima gradnje, definisanim na grafičkom prilogu br. 2 - Planirana namena površina i grafičkom prilogu br. 3 - Regulaciono - nivelacioni plan, kao i u skladu sa pozicijama drvenaste vegetacije; ▪ orijentacija glavnog ulaza u objekat je ka pristupnim stazama iz parka; ▪ broj nivoa u objektu (spratova tj. etaža, polunivoa, kaskada, galerija, prostora različitih spratnih visina i sl.) nije definisan, već je potpuno slobodan, u skladu sa programskim i tehnološkim potrebama objekta muzeja; ▪ poseban efekat treba da ima peta fasada, tj. krovna ravan; ▪ u upotrebi materijala voditi računa o uklapanju sa materijalizacijom postojećeg Muzeja savremene umetnosti; ▪ planira se dostupnost objekta široj javnosti, odnosno svim kategorijama korisnika prostora na način koji neće ugroziti autentičnost ambijenta i narušiti njegove vrednosti;
uslovi za slobodne i zelene površine u okruženju objekta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prostor neposredno oko planiranih objekata je integralni deo površine parka za koji su propisana pravila u Tabeli 4; ▪ pozicioniranjem planiranih objekata u celosti se mora sačuvati postojeća drvenasta vegetacija; ▪ dozvoljeno je naglašavanje ulaza u objekte novim vegetacijskim formama, u meri koja ne narušava koncepciju uređenja parka kao jedinstvene celine; ▪ planira se formiranje ekstenzivnog krovnog vrta na planiranim objektima, u minimalno 30 cm zemljišnog supstrata, kao i ozelenjavanje vertikalnih površina objekta, direktno i/ili na postavljenim nosačima, kao i kontejnerski gajenih biljaka na konstrukciji postavljenoj paralelno sa zidom;
rešenje internog saobraćaja u okruženju objekta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pristup objektu planira se sa pristupnih saobraćajnica i sa parkovske površine; ▪ kolske pristupe planirati tipa uliv/izliv u podzemnu garažu ili na parking površinu sa pristupnih saobraćajnica; ili preko pešačko kolske staze parka; ▪ u okviru zone građenja, ukoliko je potrebno, planira se poseban pristup i površine za zaustavljanje dostavnih vozila radi utovara-istovara i snabdevanja, kao i interventnih vozila; ▪ širinu kolovoza planirati u odnosu na očekivana vozila koja će se njome kretati, ali ne užu od 6,0 m za dvosmerno kretanje vozila, odnosno 3,5 m ako je u pitanju jednosmerno kretanje vozila; ▪ planira se parking za bicikle;
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ potrebe za parkiranjem objekta obezbediti u okviru parcele izgradnjom podzemne garaže; ▪ nije dozvoljeno organizovanje otvorenog površinskog parkiranja; ▪ potrebe za parkiranjem planirati na osnovu normativa: <ul style="list-style-type: none"> ○ muzeji i sl.: minimum 1 PM na 7 zaposlenih;

<p>rešenje parkiranja u okruženju</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ mogućnost izgradnje podzemne garaže biće definisana nakon detaljnih hidrogeoloških ispitivanja i u saradnji sa Sekretarijatom za životnu sredinu i JKP BVK; ▪ parkiranje za posetioce planirano je na javnim parkinzima u neposrednom okruženju prema Analizi parkiranja koja je sastavni deo Dokumentacije Plana; ▪ u zavisnosti od kapaciteta garaže neophodno je ispuniti sve saobraćajne i protivpožarne propise, kao i propise koji se odnose na zaštitu životne sredine; ▪ planira se otvoreni površinski parking za parkiranje bicikala;
<p>pešačke komunikacije u okruženju objekta</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omogućiti dostupnost objekta sa različitih delova parka; ▪ deo parcele objekata van građevinskih linija je integralni deo parka preko koga se obezbeđuje glavni pešački pristup i prostor za javno okupljanje; ▪ uređenje površine parcele van gabarita objekta je integralni deo rešenja pejzažnog uređenja parka, u istom estetskom maniru i u skladu sa ambijentom i okruženjem; ▪ pešačke površine i komunikacije planirati kroz izradu projektnog urbanističko - arhitektonskog konkursa u skladu sa Projektom uređenja i ozelenjavanja parka u skladu sa smernicama datim ovim Planom i opštim pravilima uređenja i podizanja javnih zelenih površina; ▪ preko površine parka omogućiti povezanost objekta i priobalnog šetališta;
<p>uslovi ograđivanja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nije dozvoljeno ograđivanje kompleksa; ▪ prilikom izlaganja eksponata (vremenski ograničene izložbe) u okviru površine van gabarita objekta,, dozvoljeno je privremeno ograđivanje izloženih eksponata;
<p>infrastrukturna opremljenost</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ objekat mora imati priključak na vodovodnu i kanalizacionu mrežu, električnu energiju, telekomunikacionu mrežu i toplovodnu ili gasovodnu mrežu;
<p>inženjerskogeološki uslovi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ objekat fundirati na temeljnim trakama povezanim u oba pravca po sistemu roštilja ili temeljnim pločama uz obaveznu stabilizaciju temeljnog tla uz izradu tampon sloja od šljunka potrebne debljine, a ne manje od 0,5 metara; ▪ ukoliko se varijanta plitkog fundiranja pokaže kao nemoguća objekat se može fundirati na nabušanim šipovima oslonjenim i uklještenim u aluvijalno-peskovito-šljunkovitu sredinu (<i>facija korita</i>), sa stabilizacijom tla ispod baze šipa izradom šljunčanog šipa, zbog promenljivih vrednosti penetracionih karakteristika, koje karakterišu ukrštenu slojevitost aluvijalnog tla, sa proslojavanjem muljevito-glinovitih frakcija, što čini sredinu anizotropnom u pogledu njenih fizičko-mehaničkih svojstava; ▪ za novoplanirani objekat Akvarijuma u daljoj fazi projektovanja neophodno je uraditi detaljna geološka istraživanja a sve u skladu sa Zakonom o rudarstvu i geološkim istraživanjima.
<p>posebni uslovi sprovođenja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zbog specifične tehnologije ovog tipa objekta (velike količine vode, priprema vode, reciklaža vode, prerada soli, zamena vode, i dr.) tehnološke procese planirati po principima energetske efikasnosti kao „environment friendly / nature-friendly“; ▪ obavezna je izrada projektnog Urbanističko - arhitektonskog konkursa, obavezan obuhvat konkursa je celina I i II, parcela ZP1-1, ZP1-2a i ZP1-2b; ▪ u fazi izrade projektnog Urbanističko - arhitektonskog konkursa, Urbanističkog projekta i projektne dokumentacije obavezna je saradnja sa JP Zelenilo Beograd, Zavodom za zaštitu prirode, Zavodom za zaštitu spomenika grada Beograda, Sekretarijatom za zaštitu životne sredine i JKP BVK; ▪ konkursno rešenje, urbanistički projekat i tehničku dokumentaciju izraditi u svemu prema pravilima definisanim ovim Planom, a na osnovu Zakona o zaštiti prirode, Zakona o zaštiti životne sredine, Zakona o kulturnim dobrima i Odluke o proglašenju parka prijateljstva za znamenito mesto.

Tabela 5: Pravila uređenja i građenja za Panoramski točak:

PT – panoramski točak	
pravila za formiranje građevinske parcele	<ul style="list-style-type: none"> ▪ površinu i lokaciju parcele za objekat Panoramskog točka odrediti kroz javni, projektni urbanističko - arhitektonski konkurs, prema pravilima građenja datim u tekstu ovog plana; ▪ objekat planirati na javnoj zelenoj površini parka ZP1, u celini I ili II; ▪ maksimalna površina parcele jednaka je maksimalnoj površini postamenta objekta sa prostorom za komunikaciju, 2500 m²;
broj objekata na parceli	<ul style="list-style-type: none"> ▪ planira se izgradnja isključivo jednog objekta; ▪ nije dozvoljena izgradnja posebnih objekata komercijalne namene, koji nisu u sklopu i funkciji objekta kulture;
položaj objekta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ objekat postaviti u okviru zone definisane projektno urbanističko - arhitektonskim konkursom, a u skladu sa Zonama zaštite prostora i osnovnom ograničenjima gradnje, definisanim na grafičkom prilogu br. 2 - Planirana namena površina i grafičkom prilogu br. 3 - Regulaciono - nivelacioni plan, kao i u skladu sa pozicijama drvenaste vegetacije; ▪ minimalno rastojanje između objekta panoramskog točka i drugih objekata javne namene ne sme biti manje od 120 m; ▪ objekat postaviti tako da ne ugrožava postojeće visoko vredno rastinje parka; ▪ prilikom postavljanja objekta očuvati značajne vizure ka parku i iz parka kao posebne vrednosti gradskog pejzaža; ▪ objekat je po položaju slobodnostojeći; ▪ na parceli nije dozvoljena izgradnja pomoćnih objekata; ▪ dozvoljeno je upuštanje delova objekta (delovi konstrukcije točka) van definisanih građevinskih linija koje će se definisati nakon izrade urb. arhitektonskog konkursa i Urbanističkog projekta; ▪ gabarit podzemnih etaža jednak je gabaritu nadzemnog dela objekta; ▪ mogućnost izgradnje svih podzemnih etaža utvrdiće se nakon detaljnih hidrogeoloških ispitivanja; ▪ izgradnju podzemnih etaža utvrditi u saradnji sa Sekretarijatom za životnu sredinu i JKP BVK, u skladu sa Zakonom o zaštiti životne sredine i Rešenjem kojim se određuju zone sanitarne zaštite na administrativnoj teritoriji grada Beograda za izvorišta podzemnih i površinskih voda koja služe za vodosnabdevanje grada Beograda, broj 530-01-48/2014 od 01.08.2014. godine; ▪ zabranjeno je postavljanje/izgradnja objekata/površina u zoni neposredne sanitarne zaštite Reni bunara;
namena objekata	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Panoramski točak; ▪ osnovni sadržaji su postament točka sa konstrukcijom, tehničke i pomoćne prostorije, prema sadržaju za objekte tog tipa;
visina objekta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ maksimalna visina točka je 85 m;
arhitektonsko oblikovanje	<ul style="list-style-type: none"> ▪ oblikovanje karakteristično za objekte tog tipa; ▪ planirati dizajn točka u skladu sa ambijentom i kontekstom; ▪ savremen izraz; ▪ koristiti savremene materijale koji su trajni, bezbedni i laki za održavanje; ▪ objekat pozicionirati u blizini instalacija tehničke infrastrukture;
posebni uslovi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ oko objekta definisati bezbednosnu zonu od 120 m, u okviru koje nije dozvoljeno postavljanje i izgradnja objekata; ▪ poziciju panoramskog točka definisati tako da bezbednosna zona ne zalazi ili ugrožava površinu označenu kao znamenito mesto; ▪ prilikom postavljanja točka ne ugrožavati postojeće vredno visoko rastinje; ▪ objekat planirati na način koji neće ugroziti autentičnost ambijenta i narušiti njegove vrednosti;

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ voditi računa o značajnim siluetama sa Kalemegdana na prostor Plana i sa prostora Plana na Kalemegdan i stari grad;
uslovi za slobodne i zelene površine	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prostor neposredno oko planiranih objekata je integralni deo površine parka za koji su propisana pravila u Tabeli 4; ▪ pozicioniranjem planiranih objekata u celosti se mora sačuvati postojeća drvenasta vegetacija;
infrastrukturna opremljenost	<ul style="list-style-type: none"> ▪ objekat mora imati priključak na vodovodnu i kanalizacionu mrežu, električnu energiju, telekomunikacionu mrežu i toplovodnu ili gasovodnu mrežu;
inženjerskogeološki uslovi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ objekat Panoramskog točka fundirati na nabušanim šipovima oslonjenim i uklještenim u sloj aluvijalnih šljunkova (facija korita). Međusobno povezivanje bušenih šipova treba izvesti naglavnom AB pločom kružnog ili drugog oblika. Ispod temeljne, odnosno naglavne ploče, postaviti tampon sloj šljunka minimalne debljine 0,5 metara i zbijati do potrebne zbijenosti. Krajnji obodni šipovi trebalo bi da budu blago zakošeni. U cilju obezbeđenja stabilnosti ovakvih visokih objekata u pogledu sloma tla, ukupnih i diferencijalnih sleganja, pri statičkim i dinamičkim opterećenjima, dimenzionisanje konstrukcije objekata treba izvršiti nakon provere stabilnosti celokupnog konstruktivnog sistema u interakciji tlo-objekat, a uvažavajući geotehnički model terena i predložene geotehničke uslove fundiranja i izgradnje; ▪ u fazi projektovanja neophodno je uraditi detaljna geološka istraživanja a sve u skladu sa Zakonom o rudarstvu i geološkim istraživanjima .
posebni uslovi sprovođenja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ obavezna je izrada projektog urbanističko - arhitektonskog konkursa, obavezan obuhvat konkursa je celina I i II, parcela ZP1-1, ZP1-2a i ZP1-2b; ▪ obavezna je izrada Urbanističkog projekta kojim će se definisati lokacija i parcela panoramskog točka; ▪ minimalni obuhvat konkursa i urbanističkog projekta su parcele ZP1-1, ZP1-2a i ZP1-2b; ▪ pre izrade konkursa, urbanističkog projekta i tehničke dokumentacije pribaviti uslove Ministarstva odbrane, Zavoda za zaštitu životne sredine, Zavoda za zaštitu prirode, Zavoda za zaštitu spomenika grada Beograda, JP Zelenilo Beograd i JKP BVK; ▪ pre izrade projektne dokumentacije obavezno pribaviti uslove Direktorata za civilno vazduhoplovstvo radi obeležavanja objekta panoramskog točka, koje je od značaja za vazdušni saobraćaj;* ▪ konkursno rešenje, urbanistički projekat i tehničku dokumentaciju izraditi u svemu prema pravilima definisanim ovim Planom, a na osnovu Zakona o zaštiti prirode, Zakona o zaštiti životne sredine, Zakona o kulturnim dobrima i Odluke o proglašenju parka prijateljstva za znamenito mesto.

* Direktorat civilnog vazduhoplovstva, br. 4/3-09-0078/2018-0002 od 15.5.2018. godine

Postojeći kompleks Muzeja savremene umetnosti (zgrada i pripadajuća parcela), zadržava se u postojećim granicama, površini, gabaritu i volumenu. Sve intervencije na objektu Muzeja savremene umetnosti neophodno je obaviti u saradnji sa nadležnom službom zaštite spomenika kulture. Zelena površina na parceli Muzeja savremene umetnosti vizuelno i prostorno predstavlja deo parkovske površine, bez mogućnosti ograđivanja. Prema današnjim standardima za ovu vrstu muzejske postavke potrebna je daleko veća površina, u vidu proširenja kompleksa i izgradnje novog objekta Muzeja XXI veka, u neposrednom okruženju (inicijativa br.SMA/01-64/7 od 03.04.2017, SMA/01-64/13 od 21.09.2017., u Dokumentaciji Plana). Planira se izgradnja jednoetažnog multifunkcionalnog paviljona muzeja u južnom delu parcele Muzeja savremene umetnosti.

Sva ostala pravila uređenja i građenja za površine javne namene koja se odnose na javne zelene površine date su u PDR-u „Ušće“, u okviru konkursne dokumentacije u odeljku II IZVODI IZ PLANSKE DOKUMENTACIJE/PDR Ušće.

5.2.5. Smernice i preporuke za odnos prema graditeljskom i kulturnom nasleđu

Zaštita kulturnih dobara

Novi Beograd je planiran kao moderni grad sa objektima u zelenilu, što se u praksi pokazalo kao jedan od najvećih kvaliteta realizovanog urbanog prostora. Posebnu vrednost u urbanom gradskom tkivu čini zelenilo, koje predstavlja sastavni deo ambijenta novobeogradskih blokova. Može se reći da u ovom delu Novog Beograda zelenilo svojom funkcijom, kao i samom prostornom organizacijom (Park prijateljstva, Priobalna zona Novog Beograda) predstavlja urbanu zelenu oazu koja ima svoje mesto i učestvuje u formiranju gradskog pejzaža.

Područje Plana nalazi se u kontekstu zona koje obuhvataju najznačajnije primere savremene posleratne arhitekture. Sa aspekta predela kao kulturne vrednosti, predstavlja jedinstven zeleni masiv sa Velikim ratnim ostrvom, očuvan u kontekstu svih istorijskih i društvenih događanja.

Sa aspekta zaštite kulturnih dobara i u skladu sa Zakonom o kulturnim dobrima („Službeni glasnik RS“ br.71/94, 52/11-dr. zakon i 99/11-dr. zakon), u okviru predmetnog prostora se nalaze:

- Znamenito mesto Park prijateljstva u Novom Beogradu, kulturno dobro, Odluka o utvrđivanju, „Službeni glasnik RS“ br. 8/14;
- Celina - Priobalna zona Novog Beograda, koja uživa status prethodne zaštite.

U neposrednoj blizini granice područja Plana nalaze se:

- Palata Saveznog izvršnog veća u Novom Beogradu, Bulevar Mihaila Pupina 8, Novi Beograd, kulturno dobro - spomenik kulture (Odluka o utvrđivanju, „Službeni glasnik RS“ br. 72/13);
- Staro Sajmište - Logor Gestapoa, kulturno dobro - spomenik kulture Novi Beograd (Odluka o proglašenju, „Službeni list grada Beograda“ br. 16/87);
- Okolina spomenika kulture Staro Sajmište - Logor Gestapoa, blok 17 - između spomenika kulture Staro Sajmište-Logor Gestapoa, Zemunskog puta i Bulevara Mihaila Pupina, javni spomenik-spomen obeležje koje uživa status dobra pod prethodnom zaštitom.

Unutar predmetnog prostora, odnosno na njegovoj samoj granici nalaze se i pojedinačni objekti kulturno-istorijskih i arhitektonsko-urbanističkih vrednosti.

- Muzej savremene umetnosti, kulturno dobro - spomenik kulture (Odluka o proglašenju, „Službeni list grada Beograda“ br. 16/87),
- Pilon 1 (od ukupno 5) Mosta kralja Aleksandra I, dobro koje uživa prethodnu zaštitu.

Park prijateljstva u Novom Beogradu, koji je svojim specifičnim arhitektonsko-urbanističkim i stilskim vrednostima reprezent jedne posebne društvene, estetske i kulturne klime u prvim decenijama nakon Drugog svetskog rata, je jedini javni formirani park memorijalnog karaktera na području Novog Beograda.

Priobalna zona Novog Beograda, celina pod prethodnom zaštitom, obuhvata širi prostor desne obale Dunava i leve obale Save. Bogati kulturni slojevi Beograda, kao jednog od gradova sa najdužom urbanom tradicijom, njegovim istorijskim značajnim i vrednim prostorima i rekama Savom i Dunavom čine deo zone priobalja i njen su integralni deo. Kao materijalna svedočanstva istorijskog,

kulturološkog, društvenog, sociološkog, urbanističkog, arhitektonskog i ekonomskog razvoja predstavljaju izuzetne i neodvojive vrednosti kulturnog nasleđa grada. Vizure na stari Beograd sa reke, kao i iz Starog Beograda na reku i novi grad na levoj obali Save čine zasebnu, jedinstvenu i izuzetnu vrednost. Kulturno nasleđe zajedno sa akvatorijom reka, prirodnim vrednostima Velikog ratnog ostrva, zelenim površinama, kao i materijalnim i nematerijalnim kulturnim nasleđem čini vizuelnu sponu između starog dela grada i Novog Beograda.

Muzej savremene umetnosti, svojim položajem, volumenom, i savremenom formom predstavlja markantnu tačku koja se sagledava sa Beogradske tvrđave, sa novog Savskog mosta kao i sa reke. U posebne osobenosti objekata treba ubrojati i uspešno povezivanje enterijera sa eksterijerom. Po svom izgledu i nameni svrstana je među najsavremenije uređene muzejske zgrade u SFRJ.

Piloni Mosta kralja Aleksandra I, građeni u periodu od 1930-34. godine prema projektu arhitekta Nikolaja Krasnova, u duhu romantičarsko-istoricističke arhitekture. Most kralja Aleksandra I je zamišljen i realizovan kao značajan utilitaran objekat koji je trebalo da predstavlja spoj modernog inženjerstva i istoricističke arhitekture. Usled ratnih razaranja 1941. godine promenio je svoj prvobitni oblik. Nakon rata izvršene su rekonstrukcije i adaptacije pilona u dva navrata 1955-56. i 1975-78. godine, kao i 2005. godine.

Morfologijom terena, prirodnim položajem i visinskom razlikom predmetno područje pruža izuzetne vizure: sagledavanje starog dela Beograda sa Beogradskom tvrđavom i Kalemegdanskim parkom, Velikog ratnog ostrva i akvatorije; i sagledavanje sa Beogradske tvrđave prostora Ušća, Brankovog mosta, reka i njihovog ušća, PC „Ušće“ i Zemuna.

Mere zaštite

Ocenjujući ovaj prostor značajnim za kreiranje slike i identiteta grada, Služba zaštite spomenika kulture zalaže se za očuvanje integriteta zelenih površina, uređenjem i opremanjem otvorenih, zelenih površina i uvođenjem primerenih sadržaja, bez mogućnosti izgradnje koja bi svojom namenom, gabaritom i volumenom ugrozila postojeće vrednosti. Zaštita nasleđenih vrednosti bazira se na:

- primeni i poštovanju konvencija i povelja o zaštiti prirodne i kulturne baštine;
- primeni integrativne zaštite i konzervatorskih metoda sa ciljem očuvanja prirodnih i kulturno - istorijskih vrednosti kulturnog dobra, kroz izradu planske dokumentacije i programa unapređenja parkovskog prostora;
- očuvanju javnog karaktera i načina korišćenja otvorenih površina, posebno javnih zelenih površina u funkcionalnom i estetskom smislu, kao elemenata koji značajno doprinosi kvalitetu ambijenta;
- dostupnosti kulturnog dobra široj javnosti, odnosno svim kategorijama korisnika prostora na način koji neće ugroziti autentičnost ambijenta i narušiti njegove vrednosti;
- mogućnostima javnog informisanja (postavljanje info-tabli) u okviru parka, kao vida promovisanja kulturnog dobra, čime bi se šira javnost upoznala o kulturnim i prirodnim vrednostima prostora, kao i osnovnim idejama i istorijatu njegovog nastanka;
- očuvanju autentičnosti izgleda parkovskog prostora sa svim prirodnim karakteristikama i specifičnostima pejzažne arhitekture, spomenika i spomen ploča;
- očuvanju značajnih vizura ka parku i iz parka kao posebne vrednosti gradskog pejzaža.

Mere zaštite su donete definisanjem opštih i posebnih uslova. Opšti uslovi zaštite akcentuju mere za:

- zonu priobalja i obaloutvrde koja sublimira gradski život na otvorenom, gde je potrebno očuvati ih kao zelene površine. Aktivnosti rekreacije i odmora potrebno je planirati kroz uređenje i opremanje prostora zelenilom, mobilijarom, šetnim stazama i sl. uz revitalizaciju, uređenje i integraciju parkovskih površina i nasleđenih vrednosti. Takođe, potrebno je očuvanje postojeće pešačke i biciklističke staze uz reku koja se pruža duž obale od Zemunskog keja do mosta Gazela;
- područje kulturnog dobra - Parka prijateljstva, gde je potrebno očuvati reprezentativni javni parkovski prostor, unaprediti pejzažno-arhitektonske vrednosti i sprovesti radove na revitalizaciji i saniranju oštećenja postojećih staza, kao i obnovu već postojećih ploča sa natpisima imena značajnih ličnosti

koje su sadile drveće. Nije dozvoljena gradnja koja bi na bilo koji način ugrozila prirodne vrednosti parkovskog prostora, odnosno ugrozila ili degradirala kulturno dobro. Na parcelama kulturnog dobra Parka prijateljstva kat. parc. br. 1026/2, 1032/1, 1032/2 i deo kat. parc. br. 1026/1, KO Novi Beograd nije dozvoljeno formiranje i postavljanje sportskih terena. Održiva je postojeća koncepcija uređenja zapadnog dela parka, kao zelenog prostora koji može da primi sadržaje odgovarajućih povremenih kulturnih događaja i manifestacija na otvorenom, koji neće remetiti, niti ugrožavati biljne vrste koje su dominantan gradivni materijal prostora koji je utvrđen za kulturno dobro - znamenito mesto (Odluka o utvrđivanju, „Službeni glasnik RS“ br. 8/14);

- kontaktnu zonu neposredno uz spomenik kulture Staro Sajmište - Logor Gestapoa, koja predstavlja najosetljiviji deo predmetnog prostora u smislu mogućih intervencija, imajući u vidu memorijalni značaj same lokacije logora i pijetet prema žrtvama stradanja. Suštinski cilj unapređenja kvaliteta prostora je postizanje sklada između memorijalnih vrednosti Starog sajmišta i funkcionalnih i estetskih vrednosti planiranih objekata, odnosno sadržaja u neposrednom okruženju, bez izrazito zabavnih sadržaja.

Posebni uslovi zaštite akcentuju:

- postavljanje parkovskih skulptura u skladu sa značajem kulturnog dobra, prema uslovima nadležnih institucija;
- prikladno dekorativno osvetljenje parka;
- **zabranu gradnje ili postavljanja objekata trajnog ili privremenog karaktera koji svojom namenom, volumenom i gabaritom mogu ugroziti ili degradirati kulturno dobro i dobro pod prethodnom zaštitom;**
- zabranu postavljanja antenskih stubova mobilne telefonije i reklamnih panoa na parceli kulturnog dobra kako i u njegoj neposrednoj blizini, s obzirom da bi se time narušile njegove estetske, pejzažne vrednosti kao i značajne vizure;
- zabranu formiranja i postavljanje sportskih terena u okviru parcele kulturnog dobra Parka prijateljstva (k.p. 1026/2, 1032/1, 1032/2 i deo k.p. 1026/1, sve K.o. Novi Beograd).

Uslovi zaštite arheološkog nasleđa

Ukoliko se prilikom izvođenja zemljanih radova naiđe na arheološke ostatke ili druge pokretne nalaze, izvođač radova je dužan da odmah, bez odlaganja prekine radove i obavesti Zavod za zaštitu spomenika kulture grada Beograda i da preduzme mere da se nalaz ne uništi, ne ošteti i da se sačuva na mestu i u položaju u kome je otkriven (čl. 109. Zakona o kulturnim dobrima).

Investitor je dužan da po čl. 110. istog Zakona, obezbedi finansijska sredstva za istraživanje, zaštitu, čuvanje, publikovanje i izlaganje dobra, do predaje dobra na čuvanje ovlašćenoj ustanovi zaštite.

Urbanistička zaštita prostora

Sa aspekta urbanističke zaštite prostora **ukupno plansko područje je deo širokougaoog sagledavanja vizura sa najznačajnije stajne pozicije Beograda „Pobednik na Beogradskoj tvrđavi“**, odakle se pruža panorama ušća Save u Dunav, sa Velikim i Malim ratnim ostrvom, reprezentativnim i zelenim prostorom Novog Beograda i Zemuna u zaleđu. Zaštita ove vizure treba da spreči degradaciju postojećih vrednosti, pre svega dominantnog zelenog masiva i očuva sagledavanje prepoznatljivih izgrađenih struktura Novog Beograda (izgradnja visokih, dominantnih i masivnih objekata je nepoželjna/zabranjena).

5.2.6. Smernice i preporuke za saobraćajne površine

Koncept ulične mreže zasniva se na Planu generalne regulacije građevinskog područja sedišta jedinice lokalne samouprave – grad Beograd (celine I – XIX) („Službeni list grada Beograda“, br. 20/16, 97/16, 69/17 i 97/17).

Bulevar Nikole Tesle umesto magistrale postaje ulica prvog reda, dok saobraćajni pravac Bulevar Mihajla Pupina – Brankov most koji tangira granicu Plana sa južne strane, ostaje u rangu magistrale.

Ulica Ušće, deonica unutar predmetnog područja, ostaje deo sekundarne ulične mreže i planirana je sa ograničenim režimom korišćenja koji je moguće ostvariti merama u toku eksploatacije. Ograničeni režim podrazumeva šetalište sa najmanjom mogućom frekvencijom vozila (dostavna, komunalna, interventna vozila, vozila za invalide elektrovozila i povremeno u službi muzejskih aktivnosti).

Kolski pristup Parku prijateljstva kao i sadržajima unutar predmetnog prostora, ostvariti sa obodne saobraćajne mreže: iz Bulevara Mihajla Pupina i Nikole Tesle i Ulice Ušće. Obzirom na poziciju i karakter prostora bilo bi poželjno staviti akcenat na javni gradski prevoz putnika, kao i korišćenje alternativnih vidova saobraćaja (pešački i biciklistički).

Na ukrštajima Bulevara Nikole Tesle sa Bulevarom Mihajla Pupina i Ulicom Ušće planirane su kružne raskrsnice. Kroz dalju izradu tehničke dokumentacije izvršiti provere prohodnosti merodavnog vozila kao i analizu i prognozu saobraćajnog opterećenja i ostvarenog nivoa usluge raskrsnica.

Situacioni i nivelacioni plan saobraćajnica u okviru granice Plana definisan je prema postojećoj saobraćajnoj mreži. Ovim Planom planirana je rekonstrukcija poprečnih profila saobraćajnica na sledeći način:

- u okviru Bulevara Nikole Tesle planirana je dvosmerna biciklistička staza sa strane profila prema parku minimalne širine 2,0 m;
- u okviru Ulice Ušće, deonica paralelna reci, planiran je obostrani trotoar širine 2,5 m, kao i zid za zaštitu od hiljadugodišnjih voda;
- u okviru Ulice Ušće, deonice koje nisu paralelne reci, planirane su dvosmerne biciklistička staza širine 2,0 m sa ivičnim zelenim pojasom i obostranim trotoarima od minimum 1,5 m.

Neposredno uz Ulicu Ušće, deonica paralelna delu Bulevaru Mihajla Pupina (i Brankovom mostu) planira se izgradnja parking prostora kapaciteta oko 228 PM. Uz Bulevar Nikole Tesle, u zonama parka bez drveća, u dubini od oko 20 m, moguće je izgraditi parking površine (parking boksove sa parkiranjem u dva reda). U daljem sprovođenju i prilikom izrade tehničke dokumentacije za navedene parking površine neophodna je saradnja sa Sekretarijatom za saobraćaj, Sekretarijatom za zaštitu životne sredine i JKP „Zelenilo-Beograd“.

Ostvaren broj parking mesta planiran ovim Planom zadovoljava potrebe posetioca ovog prostora, tj. različitih sadržaja u okviru javnih zelenih površina (Analiza potreba za parkiranjem se nalazi u dokumentaciji Plana).

Biciklistički saobraćaj

Prema Generalnom urbanističkom planu Beograda koji predstavlja strateški dokument za razvoj biciklističkih staza u gradu, pored postojećih, planirana je i biciklistička staza u delu Bulevara Nikole Tesle od Ulice Trešnjinog cveta do Aleksinačkih rudara gde bi se povezala sa postojećom stazom. Biciklistička kretanja su planirana i duž rečnih tokova u okviru parkovskih staza.

Projekat „Beograd biciklom“ (2017/2018), predstavlja definisanje i realizaciju pod-projekata i aktivnosti koji su u skladu sa Strategijom razvoja Grada Beograda i integralni deo „IME projekta“, a koji se odnose na promovisanje koncepta urbane mobilnosti, redefinisane saobraćajne hijerarhije, gde pešaci i biciklisti imaju prioritet, kao i jačanje svesti o očuvanju životne sredine kroz razvoj ekološki prihvatljivih vidova saobraćaja.

Pešački saobraćaj

U predmetnom prostoru planirana je mreža pešačkih pravaca sa dva glavna podužna pravca, jedan po obodu lokacije duž obe reke i drugi paralelno sa Bulevarom Nikole Tesle, koje za cilj imaju povezivanje prostora sa ostatkom priobalja i starog dela grada. Planirani podužni pravac duž obale je tipa pešačke staze, koja je ujedno i kruna nasipa obale. Trasa je namenjena pešačkom saobraćaju uz regulisan režim sporog povremenog saobraćaja koji se odnosi na protivpožarna, dostavna vozila i vozila hitne pomoći. Duž ovog pravca nije planirano parkiranje osim u delu kod Brankovog mosta. Drugi planirani podužni pravac je paralelan sa Bulevarom Nikole Tesle i namenjen je isključivo pešačkom i

biciklističkom saobraćaju. Upravno na podužne pravce i na reku planirani su poprečni pravci namenjeni isključivo pešačkom i biciklističkom saobraćaju. U preseku podužnih i poprečnih pravaca planirana su proširenja u vidu slobodnog prostora za različite tematske sadržaje. Po sredini parka planiran je centralni podužni pravac koji povezuje sve sadržaje parka i poprečne pravce u središtu prostora. Središnji pravac planiran je isključivo za pešački saobraćaj. Od glavnih poprečnih pravaca grana se mreža sekundarnih pravaca koje je neophodno definisati u skladu sa karakterom dela parka i tipom parka na osnovu koga je nastao. U okviru pešačkih ruta razmotriće se planiranje tematskih zona parka i tematskih staza koji podržavaju aktivnosti sporta, rekreacije, kulture, nauke i dr.

U granicama PDR „Ušće“ predviđa se izgradnja nove infrastrukture gondole, u okviru planirane namene saobraćajne i infrastrukturne površine gondole i trase gondole, za koje se utvrđuju pravila građenja. Zaštitni pojas gondole je prostor iznad, ispod ili pored gondole, i to sa obe strane u odnosu na osu gondole počev od granice bezbednosnog pojasa gondole do granice pojasa na rastojanju od 25 m sa obe strane u odnosu na osu gondole (ukupna širina zaštitnog pojasa 50 m).

Pravila uređenja i građenja za stanicu gondole sa infrastrukturnim koridorom i zaštitnim pojasom definisana su Planom detaljne regulacije za gondolu Kalemegdan-Ušće, gradske opštine Stari grad i Novi Beograd („Sl. list Grada Beograda“ br. 65/2018).

Parkiranje

Minimalan broj mesta za smeštaj putničkih vozila odrediti prema sledećim normativima:

- ustanove kulture: 1 PM na 60 m² BRGP;
- muzeji: 1 PM na 7 zaposlenih;
- infrastrukturni objekti i kompleksi: u zavisnosti od tehnološkog procesa.

Od ukupnog broja parking mesta 5% planira se za osobe sa invaliditetom, u svemu prema Pravilniku o tehničkim standardima planiranja, projektovanja i izgradnje objekata, kojima se osigurava nesmetano kretanje i pristup osobama sa invaliditetom, deci i starim osobama („Službeni glasnik RS“, br.22/2015).

Javni gradski prevoz putnika

Prema planskim postavkama i smernicama razvoja sistema JGPP-a Sekretarijata za javni prevoz, u okviru predmetnog prostora predviđeno je zadržavanje postojećih trasa autobuskih linija koje saobraćaju Bulevarom Nikole Tesle i Ulicom Ušće, kao i zadržavanje postojećih stajališta.

Pored postojećih, planiraju se i stajališta u Bulevaru Nikole Tesle i to u smeru ka Zemunu posle planirane kružne raskrsnice Bulevara Nikole Tesle i Ulice Ušće, i u smeru ka Zelenom vencu pre pomenute kružne raskrsnice.

Takođe, ostavlja se mogućnost reorganizacije mreže linija u skladu sa razvojem saobraćajnog sistema, kroz povećanje prevoznih kapaciteta na postojećim linijama, uspostavljanje novih i reorganizaciju mreže postojećih linija.

Postojeći terminus autobuskih linija „Novi Beograd (Ušće)“, koji se nalazi u Ulici Ušće (deo paralelan sa Brankovim mostom) se zadržava.

5.2.7. Smernice i preporuke za zelene i slobodne površine

U konkursnoj dokumentaciji, u odeljku III SMERNICE NADLEŽNIH INSTITUCIJA, priloženi su smernice JKP „Zelenilo Beograd“ i smernice Zavoda za zaštitu spomenika kulture Grada Beograda

U skladu sa Zakonom o kulturnim dobrima, celokupan prostor Plana pripada području koje je pod prethodnom zaštitom, a deo Parka prijateljstva, kao memorijalni muzej na otvorenom, zbog jedinstvenog načina nastanka i uređenja zaštićen je kao kulturno dobro - znamenito mesto.

Veliko ratno ostrvo, koje je u neraskidivoj vezi sa zelenim masivom planskog područja, zaštićeno je kao Predeo izuzetnih odlika (Rešenje o stavljanju pod zaštitu prirodnog dobra „Veliko ratno ostrvo“, „Službeni list grada Beograda“, br. 7/05).

U skladu sa postavljenim ciljem izrade Plana, uslovima nadležnih institucija, zakonskim osnovom i planskim rešenjem se u najvećoj mogućoj meri čuvaju i unapređuju postojeće javne zelene površine, pojedinačna stabla, drvoredi i grupe stabala. Takođe, planirana je sadnja nove vegetacije, kao i kontinualnih pojaseva pored pešačkih i biciklističkih staza, u zoni priobalja, čime se uspostavljaju plavo-zeleni koridori, koji imaju značajnu ulogu sa aspekta očuvanja i povećanja biodiverziteta. U okviru kompleksa postojećih i planiranih javnih namena propisan je određeni procenat zelenih površina u direktnom kontaktu sa tlom, kao i ozelenjavanje parking prostora drvorednim sadnicama. Realizovanjem planskog rešenja, vegetacija i porozno tle obezbediće prirodno kruženje atmosferskih voda, stanište za brojne vrste flore i faune, mogućnost kretanja brojnim životinjskim vrstama i dr., što će značajno doprineti zaštiti prirode.

Prilikom realizacije planskog rešenja neophodno je poštovati sledeće mere zaštite:

- maksimalno čuvati postojeću vegetaciju, a vredne primerke pojedinačnih/grupe stabala i drvoreda uklopiti u projektno rešenje;
- pre definisanja pozicije planiranih objekata kulture obavezno izvršiti valorizaciju postojećih stabala kako bi se izbegla seča kvalitetnih, vitalnih primeraka;
- prilikom odabira vrsta za novu sadnju prednost treba dati autohtonim vrstama drveća i žbunja prilagodljivim na prirodne i stvorene uslove predmetnog područja; u manjoj meri mogu se koristiti i egzote za koje je potvrđeno da se dobro adaptiraju datim uslovima sredine; izbegavati alergene vrste;
- ne preporučuje se ozelenjavanje vrstama koje su za naše podneblje determinisane kao invazivne: *Acer negundo* (jasenolisni javor ili negundovac), *Amorpha fruticosa* (bagremac), *Robinia pseudoacacia* (bagrem), *Ailanthus altissima* (kiselo drvo), *Fraxinus americana* (američki jasen), *Fraxinus pennsylvanica* (pensilvanski jasen), *Celtis occidentalis* (američki koprivić), *Ulmus pumila* (sitnolisni ili sibirski brest), *Prunus padus* (sremza), *Prunus serotina* (kasna sremza) i *Parthenocissus quinquefolia* (petolisni bršljan);
- za formiranje drvoreda koristiti školovane sadnice autohtonih vrsta lišćarskih stabala, prilagođene lokalnim klimatskim uslovima, otporne na aerogagađenje;
- za ozelenjavanje parking prostora koristiti drvoredna stabla lišćara širokih krošnji, vrste koje svojim plodovima ni na koji način ne bi ugrozile ljude i automobile; izbegavati vrste koje imaju velike i tvrde plodove, plodove koji bi zaprljali prostor;
- preporučuje se vertikalno ozelenjavanje fasada objekata i formiranje krovnih vrtova (ne uračunava se u propisan minimum zelenih površina u direktnom kontaktu sa tlom);
- za seču odraslih, vrednih primeraka dendroflora potrebno je pribaviti saglasnosti nadležnih institucija i komisija, pre početka izvođenja radova;
- izvore svetlosti javne rasvete na zelenim površinama usmeriti ka tlu;
- u planiranju osvetljenja objekata, obezbediti mogućnost smanjenja intenziteta svetlosti izvan radnog vremena objekata, odnosno tokom druge polovine noći;
- nije dozvoljeno skladištenje zemlje od iskopa, građevinskog materijala, čvrstih otpadaka, tečnih goriva i maziva i drugih štetnih materija na uređenim zelenim parkovskim površinama;
- prilikom izvođenja radova planira se zasebno deponovanje i zaštitu plodne zemlje od spiranja i raznošenja kako bi se koristila za radove na sanaciji;
- nakon završenih radova neophodno je izvršiti sanaciju ili rekultivaciju svih degradiranih površina.

Ukoliko se tokom radova na realizaciji planskog rešenja naiđe na geološko-paleontološka dokumenta ili mineraloško-petrološke objekte, za koje se pretpostavlja da imaju svojstvo prirodnog dobra, izvođač radova je dužan da u roku od osam dana obavesti ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine, kao i da preduzme sve mere zaštite od uništenja, oštećenja ili krađe, do dolaska ovlašćenog lica.

Ukoliko se zbog izgradnje uništi postojeće javno zelenilo, ono se mora nadoknaditi pod posebnim uslovima i na način koji određuje jedinica lokalne samouprave.

* Zavod za zaštitu prirode Srbije, br.020-2057/3 od 29.09.2017. Sekretarijat za zaštitu životne sredine, br. 501.2-134/2017-V-04 od 19.10.2017.; JKP „Zelenilo Beograd“, br. 23765/1 od 05.10.2017.

5.2.8. Smernice u odnosu na inženjersko geološke uslove

Za uslov maksimalnog vodostaja reka Save i Dunava treba očekivati da je teren vodosasićen do kote 73 mnv. Prosečni nivo je na koti 69-70 mnv, skoro uvek iznad nekadašnje površine terena (pre nasipanja) ili u njenom nivou. Predviđeni maksimalni nivo podzemne vode iznosi 74 mnv. Sa aspekta korišćenja podzemne vode, kao vida obnovljive energije, teren je povoljan.

Na osnovu svih izvedenih hidrogeoloških istraživanja i studija, prognozirani maksimalni nivo podzemnih voda za područje Novog Beograda je na koti 74.0 mnv, te ovu kotu treba smatrati merodavnom za zaštitu od podzemnih voda. Za etaža ispod kote 74.0 mnv, treba predvideti izradu odgovarajuće **potpune hidrotehničke zaštite**.

Za više nivoe projektovanja potrebno je izvesti detaljna istraživanja terena u gabaritima novoprojektovanih objekata.

Izgradnja objekata multifunkcionalnog sportsko-kulturnog sadržaja

Izgradnja objekata na predmetnom prostoru PDR-a, omogućavaju stvoreni inženjersko geološki i inženjersko-geotehnički uslovi terena uz potrebne i neophodne mere stabilizacije pri izgradnji objekata, kao i potrebne biotehničke mere hortikulturnog i pejzažno-arhitektonskog uređenja terena, odnosno zelenih površina, a uvažavajući definisan geotehnički model terena sa parametrima tla po izdvojenim sredinama.

Pri izgradnji pratećih objekata niže i srednje spratnosti moguće je fundiranje objekata na temeljnim trakama povezanim u oba pravca po sistemu roštilja ili temeljnim pločama uz obaveznu stabilizaciju temeljnog tla uz izradu tampon sloja od šljunka potrebne debljine, a ne manje od 0,5 metara.

Objekti se mogu fundirati i na nabušnim šipovima oslonjenim i uklještenim u aluvijalno-peskovito-šljunkovitu sredinu (facija korita), sa stabilizacijom tla ispod baze šipa izradom šljunčanog šipa, zbog promenljivih vrednosti penetracionih karakteristika, koje karakterišu ukrštenu slojevitost aluvijalnog tla, sa proslojavanjem muljevito-glinovitih frakcija, što čini sredinu anizotropnom u pogledu njenih fizičko-mehaničkih svojstava.

Seizmološke karakteristike terena

Prema najnovijim regionalnim istraživanjima Republičkog seizmološkog zavoda Srbije (<http://www.seismo.gov.rs/>) određeni su parametri seizmičnosti za teritoriju Republike Srbije. Prema karti seizmičkog hazarda za očekivano maksimalno horizontalno ubrzanje na osnovnoj steni – Acc(g) i očekivani maksimalni intenzitet zemljotresa – I_{max} u jedinicama Evropske makroseizmičke skale (EMS-98), u okviru povratnog perioda od 95, 475 i 975 godina mogu se očekivati zemljotresi maksimalnog intenziteta i ubrzanja prikazani u tabeli.

Seizmički parametri	Povratni period vremena (godine)		
	95	475	975
Acc(g) max.	0,02-0,04	0,04-0,06	0,06-0,08
I _{max} (EMS-98)	VI	VII	VIII

Tabela: Seizmički parametri

Radi zaštite od zemljotresa, objekte projektovati u skladu sa aktuelnim nadležnim propisima i normativima koji uređuju oblast izgradnje u seizmičkim područjima.

5.2.9. Smernice u odnosu na mere energetske efikasnosti izgradnje

Zakonom o planiranju i izgradnji, propisano je da svi novoplanirani objekti moraju da zadovolje propise vezane za energetska efikasnost objekata, odnosno obezbede minimalne propisima utvrđene uslove komfora a da pri tome potrošnja energije na godišnjem nivou ne pređe dozvoljene maksimalne vrednosti po m². Potvrdu ispunjenosti ovih uslova sadrži Sertifikat o energetskim svojstvima zgrada (Energetski pasoš), koji je sastavni deo tehničke dokumentacije koja se prilaže uz zahtev za izdavanje upotrebne dozvole, u skladu sa Pravilnikom o uslovima, sadržini i načinu izdavanja sertifikata o energetskim svojstvima zgrada („Sl. glasnik RS“, br. 69/2012, 44/2018 – dr. zakon i 111/2022).

Pri projektovanju i izgradnji planiranih objekata primeniti sledeće mere energetske efikasnosti:

- izgradnja pasivnih objekata i objekata kod kojih su primenjeni građevinski EE sistemi;
- primeniti energetska efikasna infrastrukturu i tehnologiju - koristiti efikasne sisteme grejanja, ventilacije, klimatizacije, pripreme tople vode i rasvete, uključujući i korišćenje obnovljivih izvora energije (solarne panele i kolektore, termalne pumpe, sisteme selekcije i reciklaže otpada, itd.), koliko je to moguće;
- voditi računa o izboru adekvatnog oblika, pozicije i orijentacije objekta kako bi se umanjili negativni efekti klimatskih uticaja (temperatura, vetar, vlaga, sunčevo zračenje);
- planira se visok stepen prirodne ventilacije i ostvariti što bolji kvalitet vazduha i ujednačenost unutrašnje temperature na dnevnom i/ili sezonskom nivou;
- zaštititi objekat od prejakog letnjeg sunca zelenilom i arhitektonskim elementima za zaštitu od sunca, primeniti adekvatnu vegetaciju i zelenilo u cilju povećanja zasenčenosti odnosno zaštite od preteranog zagrevanja;
- toplotno izolovati objekte primenom termoizolacionih materijala, kako bi se izbegli gubici toplotne energije i ugraditi štedljive potrošače energije;
- koristiti prirodne materijale i materijale neškodljive po zdravlje ljudi i okolinu, kao i materijale izuzetnih termičkih i izolacionih karakteristika.

Pri projektovanju, izgradnji, uređenju i održavanju javnih slobodnih površina u okviru kompleksa javnih namena, saobraćajnica i zelenih površina primeniti sledeće mere energetske efikasnosti:

- potrebno je primeniti koncepte koji su štedljivi, ekološki opravdani i ekonomični po pitanju energenata;
- maksimalno koristiti nova tehnička i tehnološka rešenja u cilju energetska efikasnije gradnje, uređenja i održavanja;
- voditi računa i o ekonomičnoj potrošnji svih oblika energije, bilo da su oni obnovljivi ili neobnovljivi;
- kod izgradnje koristiti građevinske materijale iz okruženja;
- upotrebljavati energetska efikasna rasvetna tela;
- urbani mobilijar koji zahteva korišćenje električne energije planirati kao „samodovoljan“ u energetskom smislu, postavljanjem fotonaponskih panela manjih dimenzija ili slične opreme koja će iz obnovljivih izvora energije proizvoditi i obezbeđivati električnu energiju za potrebe stubova javne rasvete, informacionih panoa, wi-fi punktova i drugog.

6. KRITERIJUMI ZA OCENU RADOVA

Pored poštovanja i zadovoljenja uslova iz programa i konkursnog zadatka, te usklađenosti konkursnog rešenja sa datim urbanističkim uslovima i preporukama, žiri će vrednovati konkursne radove na osnovu sledećih kriterijuma:

Prostorni koncept i arhitektonski izraz

Karakteristike predloženog rešenja u smislu afirmacije značaja savremenih prirodnjačkih muzeja i afirmaciji i unapređenja kvaliteta predmetne lokacije.

Odnos predloženog rešenja prema kontekstu i urbanom identitetu.

- kvalitet rešenja u odnosu na karakteristike i značaj namene
- jasan prostorni koncept, prepoznatljiv u osnovnoj ideji
- odnos prema javnom gradskom prostoru
- karakter i kvalitet unapređenja urbanog identiteta
- urbanističko-arhitektonsko oblikovanje i ambijentalne karakteristike rešenja
- odnos prema kontekstu, graditeljskom i kulturnom nasleđu
- karakteristike predloženog rešenja u kontekstu ekološke i društvene održivosti i usklađenost sa ciljevima održivog razvoja
- karakteristike rešenja planirane izgradnje u kontekstu kriterijuma energetske efikasnosti i efikasnost njihove operacionalizacije tokom eksploatacije.

Funkcionalnost rešenja, ispunjenost prostornih i programskih zahteva

Strategija i pristup prostornim i ambijentalnim zahtevima projektovanog rešenja u pogledu programiranja prostora i usklađenosti sa potrebama života savremenih institucija muzeja. Programsko – funkcionalni aspekti rešenja u kontekstu eksploatacije objekta – korišćenja i održavanja, uključujući i pristup, kretanje, boravak i učešće korisnika (posetilaca i zaposlenih) u svim programom predviđenim aktivnostima, kao i efikasnost i udobnost korišćenja.

- distribucija namena i sadržaja u prostoru
- funkcionalnost predloženog rešenja

Održivost, energetska efikasnost

Karakteristike predloženog rešenja u kontekstu ekološke i društvene održivosti i usklađenost sa ciljevima održivog razvoja. Karakteristike rešenja planirane izgradnje u kontekstu kriterijuma energetske efikasnosti i efikasnost njihove operacionalizacije tokom eksploatacije.

- primena ekološki i energetski održivih rešenja očuvanja i unapređenje kvaliteta životne sredine (primena ekološkog dizajna)

Potencijal za dalju implementaciju projekta

- programska i ekonomska opravdanost predloženog rešenja
- ekonomičnost rešenja u izvođenju i eksploataciji
- tehnička i finansijska izvodljivost predloženog rešenja

7. PRAVILA KONKURSA

7.1. Uslovi za učešće na konkursu

Pravo učešća na konkursu, u skladu sa čl. 28. *Pravilnika o načinu i postupku za raspisivanje i sprovođenje urbanističko-arhitektonskog konkursa* („Službeni glasnik RS“, broj 31/2015), imaju fizička lica sa stečenom visokom stručnom spremom iz oblasti arhitekture bez obzira na njihovu teritorijalnu pripadnost i njihove lične osobine ili pravna lica koja imenuju lice sa stečenom visokom stručnom spremom iz oblasti arhitekture.

Učesnici konkursa imaju slobodu da u svoje timove, uključe stručnjake iz drugih struka koji bi svojim stručnim stavovima i znanjima doprineli unapređenju konkursnih rešenja, kao i studente. Učesnik na konkursu ne može biti lice koje je neposredno angažovano na pripremi i sprovođenju Konkursa,

odnosno ukoliko je u srodstvu ili neposredno saraduje sa istim, kao ni lice koje je u upravi ili je zaposleno kod organa koji raspisuje Konkurs.

Obavezni uslovi za učešće na konkursu:

- Konkursni rad mora biti dostavljen na vreme i na način utvrđen raspisom konkursa.
- Konkursni rad mora biti izrađen na način tehničko-oblikovne obrade i sadržati sve delove određene raspisom konkursa

7.2. Uslovi za sprovođenje konkursa

Konkurs se raspisuje u skladu sa *Pravilnikom o načinu i postupku za raspisivanje i sprovođenje urbanističko-arhitektonskog konkursa* („Službeni glasnik RS“, broj 31/2015).

Svaki učesnik konkursa koji je preuzeo konkursnu dokumentaciju stiče pravo učešća na konkursu. Predajom rada svaki učesnik prihvata propozicije ovog konkursa.

7.3. Sadržaj konkursnog elaborata

Učesnici su obavezni da konkursni rad predaju u elektronskoj formi, a detaljna uputstva za imenovanje dokumenata i način označavanja konkursnih priloga, data su u poglavlju 7.4. Svi fajlovi se predaju u *pdf* formatu.

Sadržaj konkursnog rada obuhvata:

1. Svesku sa tekstualnim obrazloženjem i umanjenim grafičkim priložima
2. Grafičke priloge 2D i 3D
3. Materijal za elektronsku izložbu

Svi učesnici su obavezni da u okviru konkursnog elaborata dostave sledeću dokumentaciju:

1. Sveska sa tekstualnim obrazloženjem i umanjenim grafičkim priložima

Sveska se dostavlja u PDF formatu. Dimenzije sveske 42x29.7cm (format A3) horizontalno orijentisanih stranica. Umanjeni grafički prilozi u rezoluciji 150 PPI.

Sadržaj sveske:

- Opis i obrazloženje rešenja.
Obrazloženje treba da bude pregledno strukturirano, u skladu sa ciljevima konkursa i obavezama, smernicama i preporukama datim u Konkursnom zadatku i potrebno je da obavezno sadrži:
 - Opis i obrazloženje koncepta rešenja – oba zadatka, urbanističkog i arhitektonskog i odnos prema okruženju
 - Opis prostorno-programskog koncepta predloga lokacija raspisom predviđenih sadržaja – zadatak 1
 - Opis prostorno-programskog-funkcionalnog rešenja nove izgradnje – funkcionalne celine, dispozicija sadržaja, veze – zadatak 2
 - Opis (preliminarnog) konstruktivnog rešenja nove izgradnje
 - Predlog (preliminarni) primenjenih tehničkih sistema, uključujući koncept energetske efikasnosti
 - Primenjenih materijala imajući na umu CO2 otisak
 - Ekološki koncept

Tekstualni opis se može dopuniti sadržajima po želji kandidata – dijagramima, šemama i drugim priložima koji objašnjavaju pojedine elemente konkursnog rešenja

- Sve grafičke priloge svedene na A3 format u rezoluciji 150 PPI .
- Tabela prikaz - Bilansa ostvarenih kapaciteta (*prema Tabeli 1 BILANS OSTVARENIH KAPACITETA PO ZONAMA u konkursnoj dokumentaciji*)

- Tabela prikaz - Bilansa ostvarenih kapaciteta (*prema Tabeli 2 BILANS OSTVARENIH KAPACITETA PO NAMENAMA u konkursnoj dokumentaciji*)
- Tabela prikaz – ostvareni urbanistički parametri (*prema Tabeli 3 OSTVARENI URB. PARAMETRI u konkursnoj dokumentaciji*)

2. Grafički prilozi (2D i 3D)

Idejno urbanističko rešenje konkursnog obuhvata – zadatak 1 /Određivanje lokacija sadržaja predviđenih Planom „Ušće“

Konkursno područje u kontekstu okruženja

- Konceptualni plan - Situacioni prikaz osnovne dispozicije sadržaja u prostoru i njihovih odnosa
R=1:5000

Prostorno - programsko rešenje konkursnog područja

- Tehnički plan – situacioni prikaz dispozicije sadržaja u prostoru, njihove pozicije i dimenzionalne karakteristike, funkcionalni odnosi, veze i odnosi u kontekstu
R=1:2500
- Obavezni 3D prikazi Konkursnog obuhvata iz zadatih pravaca i dodatni 3D prikazi po izboru konkurenata

Navedeni prilozi podrazumevaju prikaz u kontekstu neposrednog i šireg okruženja

(Orijentaciona pozicija zadatih pravaca data je u konkursnoj dokumentaciji – I GRAFIČKE DIGITALNE PODLOGE I TABELE, prilog Podloge za priloge 2500-5000)

Idejno arhitektonsko rešenje Prirodnjačkog muzeja – zadatak 2

/Nova izgradnja – Prirodnjački muzej

- situacioni plan krova sa regulacionim i nivelacionim elementima R=1:500
- situacioni plan prizemlja sa parternim i pejzažnim uređenjem R=1:500
- osnove (sve) R=1:250
- preseki (karakteristični) R=1:250
- izgledi (svi) R=1:250
- organizaciono – funkcionalna šema predloženog rešenja
- 3D prikazi objekta iz pravaca koji najbolje prikazuju rešenje i njegov odnos ka kontekstu
- 3D prikazi karakterističnih ambijenata / unutrašnjih i spoljašnjih
- popunjene zadate Excel tabele *Bilansi ostvarenih kapaciteta 1 i 2* u .xlsx formatu
- popunjena zadata Excel tabela *Ostvareni urbanistički parametri* u .xlsx formatu

* Dodatni prilozi po izboru učesnika koji pojašnjavaju i afirmišu predložena rešenja, fotografije makete, prostorni dijagrami i sl .

Grafički prilozi predaju se kao fajlovi u .pdf formatu dimenzija 100x70cm (format B1), u rezoluciji 300 PPI.

3. Materijal za elektronsku izložbu

Plakati u .jpg formatu, ukupno 5 priloga, 2000 px širine i 1200 px visine - horizontalno orijentisanih u RGB sistemu, u rezoluciji 150 PPI. Ovi prilozi takođe moraju biti anonimni sa jedinstvenom šifrom definisanom u poglavlju 7.4., koja mora biti napisana na svakom prilogu.

Svi gore navedeni elementi i prilozi konkursnog elaborata, tekstualni i grafički prilozi navedenog sadržaja, predstavljaju obavezne delove konkursnog rada. Radovi koji ne sadrže gore navedene i zahtevane elemente i priloge neće biti razmatrani.

Uz navedene, moguće je priložiti i dodatne grafičke priloge, po izboru učesnika.

7.4. Način tehničko- oblikovne obrade konkursnog rada

Svi grafički prilozi, svaki list u svesci i plakati moraju biti označeni jedinstvenom šifrom u gornjem desnom uglu svakog lista (Arial font, Bold, veličine 50pt za grafičke priloge, odnosno 24pt za svesku). Jedinstvena šifra se obavezno sastoji od dva latinična slova i pet arapskih brojeva, koje bira autor. Listovi treba da budu označeni rednim brojevima u donjem desnom uglu. Font tekstova u svesci je Arial, veličine 11pt.

Jezik konkursa je srpski.

PREDAJA KONKURSNOG RADA

Sav materijal se dostavlja **u jednom zapakovanom (zipovanom) folderu**, ne većem od 150 MB, imenovanom izabranom jedinstvenom šifrom od dva latinična slova i pet arapskih brojeva (npr: AB12345.zip).

Zapakovan (*zipovan*) folder, ne veći od 150 MB u koji se pakuje sav material, treba da sadrži:

- Svesku sa tekstualnim obrazloženjem i umanjenim grafičkim priložima u .pdf formatu, dimenzija 42x29.7cm (A3), definisanu u poglavlju 7.3 pod 1.
- Grafičke priloge u .pdf formatu, definisane u poglavlju 7.3. pod 2.
- Materijal za elektronsku izložbu u .jpg formatu, definisan u poglavlju 7.3. pod 3.

Ukoliko je sadržaj konkursnog rada veći od 150 MB, moguće je formirati i drugi zapakovan folder, koji je neophodno imenovati rednim brojem u nastavku izabrane šifre, npr: AB12345_1 i AB12345_2.

Učesnik konkursa predaje konkursni rad elektronski putem linka:

<https://prirodnjackimuzej.konkurs.rs/>

Krajnji rok za podnošenje konkursnih radova je **20.03.2024.** godine do 15:00 časova (GMT +1).

Konkursni rad koga raspisivač nije primio u roku određenom za podnošenje konkursnih radova, odnosno koji je primljen po isteku dana i sata do kojeg se konkursni radovi mogu podnositi, smatraće se neblagovremenim i neće biti razmatran. Svakom učesniku dozvoljava se predaja samo jednog konkursnog rada bez varijantnih rešenja. Po isteku roka za podnošenje konkursnih radova, učesnik konkursa ne može da povuče niti da menja svoj konkursni rad.

Tehničko oblikovna obrada konkursnog elaborata prema navedenom opisu, zahtevima i dimenzijama, je obavezni sadržaj konkursnog rada. Radovi koji ne sadrže gore navedene i zahtevane elemente i priloge neće biti razmatrani.

7.5. Sadržaj izjave konkurenata -Autorska koverta

Uz elektronsku predaju konkursnog rada, učesnik je obavezan poštom poslati zapečaćenu neprozirnu kovertu koja nosi naznaku „ AUTOR “, i koja je na poleđini označena izabranom šifrom rada od dva latinična slova i pet arapskih brojeva, font Arial, Bold, 24pt. Koverta se šalje na adresu: **Društvo arhitekata Beograda, Kneza Miloša 7a/III, 11 000 Beograd, Republika Srbija.** U koverti treba da se nalazi:

- Tekstualni dokument u A4 formatu koji sadrži:
 - Korišćenu izabranu šifru od dva latinična slova i pet arapskih brojeva;
 - Ime/imena autora sa potpisima;
 - Izjava o prihvatanju uslova konkursa;
 - Ime i prezime lica ovlašćenog za zastupanje (može i ne mora biti jedan od autora);

- Elektronsku adresu i kontakt telefon;
- Izjavu u kojoj se autor ili autorski tim izjašnjava o tome da li želi da se na javnoj izložbi rad izloži pod šifrom (anonimno) ili pod imenom autora;
- Izjavu u kojoj se autor ili autorski tim izjašnjava o načinu raspodele nagrade u procentima, sa podacima i instrukcijama za uplatu za navedena lica;
- Odštampan jedan plakat za elektronsku izložbu, sveden na dimenziju 29.7x 21cm (A4), horizontalno orjentisan (bilo koji od 5 plakata dostavljenih u elektronskoj formi za elektronsku izložbu, sveden na A4)

Krajnji rok za slanje koverta je **20.03.2024.** godine.

Osiguravanje anonimnosti prilikom slanja koverta „AUTOR“ putem pošte, moguće je ostvariti:

- slanjem običnom poštom bez povratnice
- slanjem putem usluge brze pošte (DHL, Fed Ex, ...) sa napomenom za anonimno slanje (koverta „AUTOR“ unutar koverta za slanje, na kojoj nema naznake šifre AUTORA).

7.6. Konkursni rokovi

- Početak konkursnog roka/ datum oglašavanja **14.11.2023.**
Konkursna dokumentacija preuzima se besplatno sa internet stranice Društva arhitekata Beograda: www.dab.rs ili sa linka: : <https://prirodnjackimuzej.konkurs.rs/>
- Pitanja u vezi konkursa učesnici mogu postaviti do **31.01.2024.**
Pitanja i zahtevi za dodatnim informacijama ili pojašnjenjima dostavljaju se isključivo preko zvanične internet stranice: : <https://prirodnjackimuzej.konkurs.rs/>
- Odgovori žirija na postavljena pitanja, isključivo samo na pitanja u vezi sa raspisom i programom konkursa, objaviće se na zvaničnoj internet stranici Konkursa u roku od 10 dana.
- Krajnji rok za podnošenje konkursnih radova je **20.03.2024.** godine do 15:00 časova (GMT +1).
- Objavljivanje rezultata konkursa **19.04.2024.** godine do 23:59 časova (GMT +1).
Rezultati će biti objavljeni na internet stranici Društva arhitekata Beograda: www.dab.rs i na <https://prirodnjackimuzej.konkurs.rs/>
Nagrađeni i nenagrađeni radovi, u elektronskom formatu biće postavljeni na internet stranici Društva arhitekata Beograda: www.dab.rs i na <https://prirodnjackimuzej.konkurs.rs/> u roku od 30 dana od dana objavljivanja rezultata Konkursa. Uz sve radove biće objavljeni osnovni podaci (šifra rada, nagrada, ime(na) autora ukoliko drugačije nije naznačeno u prijavi za Konkurs.

7.7. Vrsta i visina nagrada

Određuje se nagradni fond u ukupnom iznosu od neto **4.975.000,00** dinara i dodeliće se prema sledećoj raspodeli:

Prva nagrada =	neto 2.500.000,00
Druga nagrada =	neto 1.250.000,00
Treća nagrada =	neto 625.000,00
Dva otkupa od po neto 300.000,00	neto 600.000,00

Žiri će raspodelu nagrada izvršiti u svemu prema odredbama Pravilnika, sa mogućnošću i drugačije raspodele nagrada u okviru predviđenog nagradnog fonda.

Naručilac se obavezuje da će isplatu za izabrane i nagrađene konkursne radovi izvršiti prema Odluci žirija, a u skladu sa Konkursnom dokumentacijom – raspisom, u roku od 30 dana od dana potvrđivanja Odluke žirija od strane Naručioaca.

7.8. Sastav žirija

Predsednik žirija:

- prof. Ivan Rašković, arhitekta

Članovi žirija:

- Zoran Vapa, dipl.inž.građ., posebni savetnik ministra kulture
- Danijela Vanušić, master istor. umetn., v.d. pomoćnika ministra kulture
- Slavko Spasić, viši kustos, direktor Prirodnjačkog muzeja (zamenik člana žirija: dr Boris Ivančević, muzejski savetnik, Prirodnjački muzej)
- Marko Stojčić, arhitekta, Glavni gradski urbanista
- Milka Gnjato, arhitekta
- docent dr Milena Kordić, arhitekta

Konsultant :

- dr Marija Lalošević, arhitekta, Urbanistički zavod Beograda

Izvestioci:

- Tamara Petrović Komlenić, arhitekta
- dr Jelena Bogosavljević, arhitekta, asistent Arhitektonskog fakulteta u Beogradu

Sekretarijat konkursa: Društvo arhitekata Beograda

7.9. Završne odredbe

- Autor konkursnog rada je učesnik koji je izradio konkursni rad i time pod svojim imenom objavio autorsko delo činom predaje na konkurs. Autorski tim čine potpisnici konkursnog rada, koautori, i time nosioci svih zajedničkih autorskih prava. Autorska prava Učesnika definisana su u skladu sa zakonom kojim se uređuju autorska i druga srodna prava.
- Predajom konkursnog rada autori (autorski tim) ustupa Naručiocu prenos imovinskih prava autora ukoliko je predmetni rad nagrađen ili otkupljen. Autor/i, učešćem na konkursu prihvataju da postupe u skladu sa zaključcima i preporukama Žirija konkursa koji će biti navedeni u Izveštaju Žirija konkursa u vezi dalje realizacije nagrađenog rada Autor prihvata da u daljoj razradi postupi u skladu sa sugestijama žirija i eventualnim programskim i tehničkim promenama projektnog zadatka i prilagodi rešenje za potrebe daljih faza razrade.
- Naručilac će tokom dalje razrade konsultovati autore nagrađenog rada koji je odabran za dalju razradu. Autor je obavezan da poštuje uslove izrade planske i tehničke dokumentacije i sprovođenje izmene koje su potrebne radi prilagođavanja prostornim i tehničkim mogućnostima i ograničenjima koji iz toga proisteknu. Svaka eventualna dalja saradnja Naručioca i autorskog tima biće regulisana posebnim ugovorom.
- Dalja razrada projekta sprovodi se u skladu sa Zakonom o planiranju i izgradnji ("Službeni glasnik Republike Srbije", br.72/09, 81/09, 64/10 – Odluka US, 24/11, 121/12, 42/13 – Odluka US, 50/13 – Odluka US, 98/13 – Odluka US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19-dr.zakon, 9/20 i 52/2021), i Pravilnikom o sadržini, načinu i postupku izrade i načinu vršenja kontrole tehničke dokumentacije prema klasi i nameni objekata ("Sl. Glasnik RS", br. 73/2019).
- Autori zadržavaju pravo na publikovanje svojih radova.
- Naručilac ima prava da koristi sve pristigle radove, da ih publikuje i promoviše rezultate konkursa.

PRILOZI UZ PROGRAM – PODLOGE I PRATEĆA DOKUMENTACIJA

I GRAFIČKE DIGITALNE PODLOGE I TABELE

II IZVODI IZ PLANSKE DOKUMENTACIJE

III SMERNICE NADLEŽNIH INSTITUCIJA

IV FOTO DOKUMENTACIJA

V OSTALA KONKURSNA DOKUMENTACIJA

U Beogradu, novembar 2023.

Žiri u sastavu :

Predsednik žirija:

prof. Ivan Rašković , arhitekta

Članovi žirija:

Zoran Vapa, dipl.inž.građ.

Danijela Vanušić, master istor.umetn.

Slavko Spasić, viši kustos

Marko Stojčić, arhitekta

Milka Gnjata, arhitekta

docent dr Milena Kordić, arhitekta

zamenik člana žirija:

dr Boris Ivančević, muzejski savetnik